

Śrī Prabandhāvalī

Śrī Prabandhāvalī

Een verzameling devotionele essays

TRIDAṄḌISVĀMĪ ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA MAHĀRĀJA

Jaya Radhe

Śrī Prabandhāvalī

Oorspronkelijke titel: *Sri Prabandhavalī – A Collection of Devotional Essays*

Auteur: Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja 1921

2de Druk: 2003 Gaudiya Vedanta Publications – Delhi, India

Nederlandse titel: *Sri Prabandhavalī – Een verzameling devotionele essays*

Nederlandse vertaling: 2019 Indira dasi

Pro Deo Uitgever Jaya Radhe: <https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>

Email: banyantree@duck.com

Druk: www.pumbo.nl

Papier: HVO biotop

Vector art: Freepik, Vecteezy, Freevectors

Paperback: www.boekenbestellen.nl/boek/prabandhavalī

Alle Nederlandse titels van deze auteurs op één pagina:

www.boekenbestellen.nl – Zoekterm: BV Narayana Maharaja

Kosteloos Nederlandse titels in eBookformaten: jayaradhe.nl/boeken.html;
purebhakti.com/resources/ebooks-magazines/bhakti-books/dutch

Nederlandse vertalingen van de literaire nalatenschap van Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja worden als Nederlands cultureel erfgoed geconserveerd door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en het World Book Archive in Vrindavan.

Gaudiya Vedanta Filosofie; Caitanya

NUR: 718 Oosterse religies

COPYRIGHT 2019 © I.H.M. GOOSEN – ENKELE RECHTEN VOORBEHOUDEN

BEHALVE WAAR ANDERS VERMELD VALT ALLEEN DE TEKST (NIET OPMAAK, FOTO'S EN KUNST) IN DIT BOEK ONDER CREATIVE COMMONS NAAMSVERMELDING-GEENAFGELEIDWERKEN 4.0 INTERNATIONALE PUBLIEKE LICENTIE

Overzicht licentie: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.nl>

Inhoud

Inleiding _____ **i**

Mangalacarana _____ **iii**

HOOFDSTUKKEN

(1) Śrīla Bhaktivedānta Vāmana Mahārāja _____ **1**

(2) Śrīla A.C. Bhaktivedānta Svāmī Prabhupāda ___ **9**

(3) Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī _____ **21**

(4) Śrīla Bhaktisiddhanta Sarasvati Prabhupada ___ **35**

(5) Śrīla Gaura-kīśora dāsa Bābājī Mahārāja _____ **53**

(6) Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī _____ **63**

(7) Advaita Saptamī _____ **75**

(8) Nityānanda Trayodaśī _____ **93**

(9) Eenvoudig een kwaliteit van Bhakti _____ **113**

(10) Śrī Bhajana-rahāsyā _____ **127**

(11) De laatste dag van Kārttika-vrata _____ **161**

Glossarium _____ **179**

Inleiding

WE ZIJN ZEER VERHEUGD, DAT WE DEZE tweede uitgave van *Śrī Prabandhāvalī* aan onze Vaiṣṇava lezers kunnen presenteren. Dit boek bestaat uit een verzameling lezingen, die oorspronkelijk in het Hindi werden gesproken door onze meest eerbiedwaardige Śrīla Gurudeva, *om viṣṇupāda aṣṭottara-śata Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja*. De eerste uitgave van dit boek werd in 1996 gepubliceerd, juist voordat Śrīla Gurudeva een aanvang nam met zijn eerste prediktournée in de westerse landen.

De inachtneming van feestdagen aangegeven in de Vaiṣṇava kalender is een belangrijk aspect van de toegewijde praktijk. Śrīla Gurudeva spreekt altijd over het geschikte onderwerp op dergelijke dagen, hetzij over de verschijningsdag of de verdwijningsdag van een vooraanstaande Vaiṣṇava *ācārya*, de verschijningsdag van een incarnatie van Bhagavān, of een andere belangrijke dag. Van de elf lezingen in dit boek zijn negen lezingen gesproken op belangrijke data uit de Vaiṣṇava kalender. Het woord *prabandha* betekent ‘essay’ en *āvalī* betekent ‘verzameling’. We vertrouwen erop, dat toegewijden

deze *Śrī Prabandhāvalī* behulpzaam vinden bij hun oprechte pogingen om deze belangrijkste dagen te eerbiedigen.

Het materiaal werd gesproken in 1989 en 1991 in de Śrī Keśavajī Gauḍīya Maṭha in Mathurā en in de Śrī Rūpa-Sanātana Gauḍīya Maṭha in Vṛndāvana. De enige uitzondering hierop vormt het hoofdstuk over Śrīla A.C. Bhaktivedānta Svāmī Prabhupāda, dat is samengesteld uit drie afzonderlijke lezingen gesproken in het Engels aan het begin van de jaren '90 van de vorige eeuw.

Aan deze tweede uitgave is een glossarium toegevoegd om lezers bij te staan, die onbekend zijn met de Sanskriete terminologie. Dit boek is tevens opnieuw opgemaakt en werd getypt op een hogere standaard. Erkentelijkheid gaat uit naar Lavaṅga-latā dāsī voor het redigeren van deze tweede uitgave, naar Ṛṣabhādeva dāsa en Śānti dāsī voor het proeflezen van het definitieve manuscript, naar Atula-kṛṣṇa dāsa voor de controle van het Sanskriet, naar Kṛṣṇa-prema dāsa voor het ontwerp van een nieuwe omslag en naar Subala-sakhā dāsa voor het leveren van de nieuwe foto van Śrīla Gurudeva. Deze uitgave is wederom een manifestatie van de grote genade van Śrīla Gurudeva. Samen bieden we het hem in zijn handen aan en bidden, dat hij ons mag zegenen met de nodige kwalificatie om hem op deze manier te blijven dienen. Hare Kṛṣṇa.

Een aspirerend dienaar van de Vaiṣṇava's,

Prema-vilāsa dāsa

Guru-pūrṇimā, 13 juli, 2003

Gopīnātha-bhavana, Śrī Vṛndāvana

Mangalacarana

*vande 'ham śrī-guroḥ śrī-yuta-pada-kamalaṁ
śrī-gurūn vaiṣṇavāṁś ca
śrī-rūpaṁ sāgrajātaṁ saha-gaṇa-raghunāthān-
vitaṁ taṁ sa-jīvam
sādvaitaṁ sāvadhūtaṁ parijana-sahitam
kṛṣṇa-caitanya-devaṁ
śrī-rādhā-kṛṣṇa-pādān saha-gaṇa-lalitā-
śrī-viśākhānvitaṁś ca*

IK BIED MIJN PRAṆĀMA AAN DE LOTUS-voeten van *śrī gurudeva* – tot wie ook behoren de *dikṣā-guru*, de *bhajana-sikṣā-guru*, de topopvolging van *gurus* voorgezeten door Śrī Madhvācārya en Śrī Mādhavendra Purī, en de Vaiṣṇava's van alle vier *yugas* – aan Śrī Rūpa Gosvāmī, zijn oudere broer, Śrī Sanātana Gosvāmī, Raghunātha dāsa Gosvāmī, Jīva Gosvāmī en hun metgezellen, aan Śrī Advaita Ācārya, Śrī Nityānanda Prabhu, Śrī Caitanya Mahāprabhu en al Zijn metgezellen, en aan Śrī Rādhā-Kṛṣṇa

vergezeld van al Hun *sakhīs* en *mañjarīs* met Śrī Lalitā en Viśākhā aan het hoofd.

Śrī Guru-praṇāma

*om ajñāna-timirāndhasya
jñānāñjana-śalākayā
cakṣur unmīlitam yena
tasmai śrī-gurave namaḥ*

Ik bied mijn meest nederige *daṇḍavat-praṇāma* aan *śrī guru*, die met de toorts van kennis mijn ogen heeft geopend, die werden geblindeerd door de duisternis van onwetendheid.

*nāma om viṣṇu-pādāya
ācārya-simha-rūpiṇe
śrī śrīmad bhakti-prajñāna-
keśava iti nāmine*

*atimartya-caritrāya
svāśritānām ca pāline
jīva-duḥkhe sadārttāya
śrī-nāma-prema-dāyine*

Ik bied *praṇāma* aan mijn meest eerbiedwaardige *śrī gurudeva*, de leeuw-*ācārya jagad-guru om viṣṇupāda aṣṭottara-śata* Śrī Śrīmad Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī, een zeer transcendente persoonlijkheid, die degenen aan zijn voeten met grote genegenheid voedt, die altijd bedroefd is het lijden te

zien van zielen, die zich tegen Kṛṣṇa hebben gekeerd, en die liefde voor de heilige naam schenkt.

Śrīla Prabhupāda-vandanā

*nāma om viṣṇu-pādāya
kṛṣṇa-preṣṭhāya bhūtale
śrīmate bhaktisiddhānta-
sarasvatīti nāmine*

*śrī-vārṣabhānavī-devī-
dayitāya kṛpābdhaye
kṛṣṇa-sambhandha-vijñāna-
dāyine prabhava namaḥ*

Ik bied keer op keer *praṇāma* aan de meester, die de wetenschap van Kṛṣṇa schenkt, die Kṛṣṇa zeer dierbaar is, die de ontvanger is van de zegen van Śrī Vārṣabhānavī-devī Rādhikā, die een oceaan van zegen is en die op deze aarde verscheen als *om viṣṇupāda* Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī.

*mādhuryojjvala-premāḍhya-
śrī-rūpānuga-bhaktida
śrī-gaura-karuṇā-śakti-
vīgrahāya namo 'stu te*

Ik bied *praṇāma* aan hem, die de belichaming is van die *rūpānuga-bhakti*, welke straalt met de amoureuze liefde van Śrī Rādhā en Kṛṣṇa en die de personificatie is van het genadevermogen van Śrī Gaurāṅga Mahāprabhu.

namas te gaura-vāṅī
śrī-mūrtaye dīna-tāriṇe
rūpānuga-viruddhāpa-
siddhānta-dhvānta-hāriṇe

Ik bied *praṇāma* aan hem, die de belichaming is van de leer van Mahāprabhu, die de verlosser is van de gevallen en die de duisternis vernietigt voortkomend uit misverstanden, welke zijn tegengesteld aan de filosofie geformuleerd door Śrīla Rūpa Gosvāmī.

Śrīla Gaura-kiśora-vandanā

namo gaura-kiśorāya
sākṣād-vairāgya-mūrtaye
vipralambha-rasāmbhodhe
pādāmbujāya te namaḥ

Ik bied *praṇāma* aan de lotusvoeten van Śrīla Gaura-kiśora dāsa Bābājī Mahārāja, de verzaking in eigen persoon en een oceaan van *vipralambha-rasa*.

Śrīla Bhaktivinoda-vandanā

namo bhaktivinodāya
saccidānanda-nāmine
gaura-śakti-svarūpāya
rūpānuga-varāya te

Ik bied *praṇāma* aan Saccidānanda Śrī Bhaktivinoda, de meest vooraanstaande van *rūpānuga* toegewijden en de belichaming van de *śakti* van Śrī Caitanya Mahāprabhu.

Śrī Jagannātha-vandanā

*gaurāvirbhāva-bhūmes tvam
nirdeṣṭā sajjana-priyaḥ
vaiṣṇava-sārvabhauma-śrī-
jagannāthāya te namaḥ*

Ik bied *praṇāma* aan Vaiṣṇava-sārvabhauma Śrī Jagannātha dāsa Bābājī Mahārāja, die de exacte lokatie verifieerde van de verschijning van Śrī Gaurasundara en die aan alle heilige personen dierbaar is.

Śrī Vaiṣṇava-vandanā

*vāñchā-kalpatarubhyaś ca
kṛpā-sindhubhya eva ca
patitānām pāvanebhyo
vaiṣṇavebhyo namo namaḥ*

Ik bied *praṇāma* aan de Vaiṣṇava's, die als wensbomen de verlangens van een ieder kunnen vervullen en die vol mededogen zijn voor de geconditioneerde zielen.

Śrīman Mahāprabhu-vandanā

*namo mahā-vadānyāya
kṛṣṇa-prema-pradāya te
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-
nāmne gaura-tviṣe namaḥ*

Ik bied *praṇāma* aan Śrī Caitanya Mahāprabhu, die Kṛṣṇa Zelf is. Hij heeft de gouden lichaamskleur van Śrīmatī Rādhikā aangenomen en deelt kwistig *kṛṣṇa-prema* uit.

Śrī Kṛṣṇa-praṇāma

*he kṛṣṇa karuṇā-sindho
dīna-bandho jagat-pate
gopeśa gopikā-kānta
rādhā-kānta namo 'stu te*

Ik bied *praṇāma* aan Śrī Kṛṣṇa, een oceaan van genade, de vriend van de verdrietigen en de bron van de schepping. Hij is de meester van de *gopas* en de minnaar van de *gopīs* met Śrīmatī Rādhikā aan het hoofd.

Śrī Rādhā-praṇāma

*tapta-kāñcana-gaurāṅgi
rādhe vṛndāvanēśvari
vṛṣabhānu-sute devī
praṇamāmi hari-priye*

Ik bied *praṇāma* aan Śrīmatī Rādhikā, wier gelaatskleur is als gesmolten goud en die de koningin is van Vṛndāvana. Ze is de dochter van Vṛṣabhānu Mahārāja en is Śrī Kṛṣṇa zeer dierbaar.

Śrī Sambandhāhideva-praṇāma

*jayatām suratau paṅgor
mama manda-mater gatī
mat-sarvasva-padāmbhojau
rādhā-madana-mohanau*

Alle eer aan de uitermate genadevolle Śrī Rādhā-Madana-mohana! Hoewel ik lam en dwaas ben, zijn Zij mijn toevlucht en Hun lotusvoeten zijn alles voor me.

Śrī Abhidheyāhideva-praṇāma

*dīvyad-vṛndāranya-kalpa-drumādhaḥ
śrīmad-ratnāgāra-simhāsana-sthau
śrīmad-rādhā-śrīla-govinda-devau
preṣṭhalibhiḥ sevyamānau smarāmi*

Ik mediteer op Śrīmatī Rādhikā en Śrīman Govindadeva, die onder een wensboom op een schitterende *simhāsana* zitten in een tempel van juwelen in het uitermate prachtige landschap van Śrī Vṛndāvana, waar Ze diensten aanvaardden van Hun geliefde *sakhīs* met Lalita en Viśākhā aan het hoofd.

Śrī Prayojanāhideva-praṇāma

*śrīmān rāsa-rasārambhī
vaṁśī-vaṭa-taṭa-sthitaḥ
karṣan veṇu-svanair gopīr
gopīnāthaḥ śrīye 'stu naḥ*

Moge die Śrī Gopīnātha, de oorsprong van de bovenzinnelijke smaak van *rāsa-līlā*, die bij Vaṁśivaṭa staat en de *gopīs* met de melodie van Zijn fluit tot Zich aantrekt, me Zijn genade schenken.

Śrī Tulasī-praṇāma

*vṛndāyai tulasī-devyai
priyāyai keśavasya ca
kṛṣṇa-bhakti-prade devī
satyavatyai namo namaḥ*

Ik bied keer op keer *praṇāma* aan Tulasī-devī, ook bekend als Vṛndā en Satyavatī, die Śrī Kṛṣṇa zeer dierbaar is en *kṛṣṇa-bhakti* schenkt.

Śrī Pañca-tattva-praṇāma

*pañca-tattvātmakam kṛṣṇam
bhakta-rūpa-svarūpakam
bhaktāvatāram bhaktākhyam
namāmi bhakta-śaktikam*

Ik bied *praṇāma* aan Śrī Caitanya Mahāprabhu in Zijn vijf aspecten als *bhakta*, *bhakta-rūpa*, *bhakta-svarūpa*, *bhakta-avatāra* en *bhakta-śakti*.

Pañca-tattva Mahā-mantra

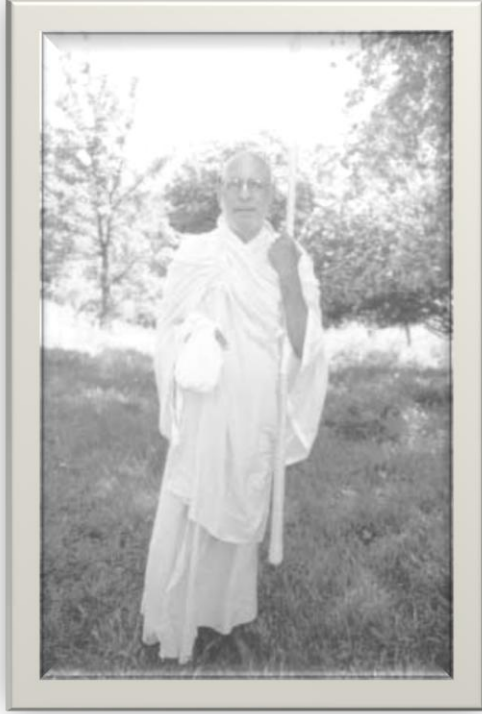
śrī-kṛṣṇa-caitanya
prabhu nityānanda
śrī-advaita gadādhara
śrīvāsādi-gaura-bhakta-vṛnda

Mahā-mantra

hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa
kṛṣṇa kṛṣṇa hare hare
hare rāma hare rāma
rāma rāma hare hare

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA MAHĀRĀJA

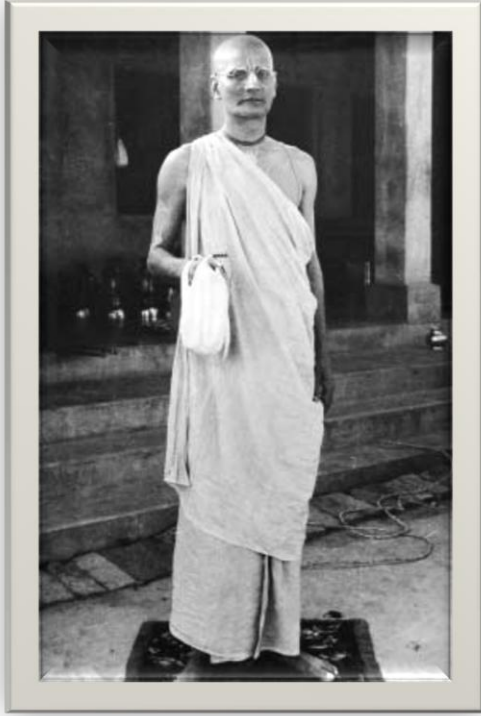
ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA VĀMANA MAHĀRĀJA

ŚRĪ ŚRĪMAD

A.C. BHAKTIVEDĀNTA SVĀMĪ PRABHUPĀDA

ŚRĪMAD

BHAKTI PRAJÑĀNA KEŚAVA GOSVĀMĪ

Śrī Prabandhāvalī

Hoofdstuk Een

De Verschijningsdag van

Śrīla Bhaktivedānta Vāmana Mahārāja

VYĀSA IS DE PERSOONLIJKHEID, DIE DE glorie van de namen, de gedaante, kwaliteiten en het spel van Bhagavān in deze wereld heeft omlijnd. De ceremonie, waarmee de *ācārya* zittend op een troon in de dienst van Bhagavān wordt geëerd, die Zijn glorie predikt en mensen tot Hem aantrekt, wordt Vyāsa-pūjā genoemd. Een andere naam voor Vyāsa-pūjā is *guru-pūjā*. In India is het gebruikelijk, dat *guru-pūjā* plaats heeft op de dag van Guru-pūrṇimā. Het wordt beschouwd als de verschijningsdag van Vyāsa en op die dag vereren alle *sampradāyas* hun respectievelijke *gurus*. Maar in overeenstemming met de geschriften heeft de voornaamste *ācārya* van de moderne tijd, Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Prabhupāda, de specifieke verering van de *guru* ingesteld op de persoonlijk-

ke verschijningsdag van iedere *guru*. De ware *guru-pūjā* is de verering van de hele *guru-paramparā* op de dag van zijn verschijning, waarbij hij zijn leerlingen aanzet om hetzelfde te doen.

In de geschriften is de glorie van de *guru* uitvoerig beschreven. Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura heeft geschreven,

*yasya prasādād bhagvat-prasādo
yasyāprasādān na gatīḥ kuto 'pi*

Śrī Gurvaṣṭaka (8)

Door de genade van de *guru* krijgt men de genade van Bhagavān. En als men de genade van de *guru* niet krijgt, krijgt men nooit de *kṛpā* van Bhagavān. In *Śrīmad-Bhāgavatam* zegt Śrī Kṛṣṇa,

*ācāryaṁ mām vijānīyān
nāvamanyeta karhicit
na martya-buddhyāsūyeta
sarva-deva-mayo guruḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.17.27)

Men moet weten, dat de *guru* de *āśraya-vigraha* is en niet-verschillend is van Mij. Men mag nooit in gebreke blijven van respect aan hem, of fouten aan hem toeschrijven door hem met materiële ogen te zien, want hij is de belichaming van alle halfgoden.

Er zijn talloze halfgoden en -godinnen en onder hen zijn Brahmā, Viṣṇu en Maheśa de belangrijkste. De *guru* is de belichaming van Brahmā, de belichaming van Viṣṇu en ook de belichaming van Maheśa. Hij wordt vergeleken met Brahmā, omdat hij, zoals Brahmā deze wereld schept, *bhakti* schept

door het zaad van toewijding in ons hart te zaaien. Viṣṇu is de Instandhouder en *gurudeva* is degene, die onze *bhakti* in stand houdt. Zolang we nog niet het stadium van *prema* hebben bereikt, blijft hij onze toewijding versterken. Als geconditioneerde zielen kunnen we ons niet eens voorstellen, hoeveel moeite hij doet voor zelfs maar één leerling. En zoals Maheśa de vernietiger is, vernietigt *guru* al onze *anarthas* en *aparādhās*. Daarom wordt gezegd, dat de *guru* de belichaming vormt van alle halfgoden.

Er zijn in deze wereld zoveel *jīvas* en hoewel sommigen tot Bhagavān geneigd zijn, hebben de meesten zich tegen Hem gekeerd. Hun intrinsieke gedaante is een eeuwige dienaar van Kṛṣṇa, maar omdat ze dit zijn vergeten, dolen ze rond in het materiële bestaan. Zonder *bhakti* zullen ze nooit over enig heilzaam voordeel beschikken. Daarom daalt Kṛṣṇa Zelf soms naar deze wereld af, soms neemt Hij verschillende incarnaties aan en soms stuurt Hij Zijn *śakti* in de vorm van *guru*. Anders zou het niet mogelijk zijn, dat de *jīvas* ooit enig heil tegemoet kunnen treden. Alleen door *bhakti* kunnen ze hun hoogste goed bereiken; toch is *bhakti* niet iets van deze wereld.

In de eeuwig geperfectioneerde metgezellen van Kṛṣṇa is de essentie van de *saṁvit*- en *hlādinī-śaktis* altijd aanwezig in de vorm van *prema-bhakti*. Totdat de *jīva* die essentie ontvangt, zal hij nooit enige ware toegenegenheid ontmoeten. De *guru* is een bewoner van de geestelijke wereld en hij daalt af naar deze wereld. Hij brengt de *prema* van Goloka Vraja naar deze wereld en geeft het aan de geconditioneerde zielen. Een dergelijk grote persoonlijkheid, een eeuwig geperfectioneerde

rāgātmikā toegewijde, die beschikt over *vraja-prema* en het naar deze wereld brengt, wordt *suddha-guru* genoemd.

Zoals de stroom van de Gaṅgā het water van de Himālaya's naar de oceaan brengt, is er een stroom, die door onze *guru-paramparā* vloeit en begint bij Kṛṣṇa Zelf, naar de moderne *ācāryas* is gestroomd en nu de hele materiële wereld met *kṛṣṇa-prema* bevoeit. Dit is de belangrijkste functie van de *guru*. Als iemand niet in staat is deze *prema* te geven, is hij in het geheel geen ware *guru*. Het vermogen om *kṛṣṇa-prema* te geven is het belangrijkste kenmerk van een ware Vaiṣṇava *guru*.

Vandaag vieren we de verschijningsdag van een dergelijke *guru*, Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Vāmana Mahārāja, die dient als de huidige *ācārya* van de Śrī Gauḍīya Vedānta Samiti. Hij werd geboren in 1916 in de provincie Jessore in Oost-Bengalen, dat nu Bangladesh is. Zijn jongensnaam was Santoṣa en zijn oom van vaders zijde was een van de eerste leerlingen van Śrīla Bhaktisiddhānta Prabhupāda's leerling, Nṛsimha Mahārāja. De moeder van Vāmana Mahārāja was ook een leerling van Prabhupāda en zij was zeer strikt; ze disciplineerde zelfs haar echtgenoot. Als haar man verboden voedsel had gegeten, mocht hij van haar het huis niet binnenkomen. De kinderen disciplineerde ze op dezelfde manier.

Vāmana Mahārāja was de oudste van vier zonen en moeder maakte zich zorgen, dat hij door zijn vader werd beïnvloed. Dus toen Vāmana Mahārāja nog maar negen jaar oud was, bracht ze hem naar de *maṭha* van Prabhupāda in Māyāpura, waar destijds Nṛsimha Mahārāja reeds was gevestigd. Toen ze daar arriveerden, bracht Nṛsimha Mahārāja hen naar onze

gurudeva, Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Mahārāja, die in die tijd tempelpresident was. Vanaf die dag woonde Vāmana Mahārāja in de *matha*, ontving *harināma* inwijding rechtstreeks van Prabhupāda en is zijn leven lang een *naiṣṭhika-brahmacārī* gebleven.

Onze Guru Mahārāja zette Vāmana Mahārāja onmiddellijk op school en zei tegen hem, "Je krijgt van mij een stuk chocolade, als jij voor mij maar één *śloka* reciteert." Op die manier leerde hij vele *ślokas* en Gurudeva was hem altijd buitengewoon toegeneegen.

Op die jonge leeftijd leerde Vāmana Mahārāja hoe hij de Vaiṣṇavas een zitplaats moest aanbieden om *prasāda* te nemen door hen een blad te geven, waarvan ze konden eten met wat zout en water. En nadat alle Vaiṣṇava's de *prasāda* hadden geëerd, ruimde hij op en maakte alles schoon. Hij leerde daar ook koken en kon in een minimum van tijd eersteklas offers maken.

Na enige tijd verdween Prabhupāda uit deze wereld en toen heeft in 1943 onze Guru Mahārāja de Gauḍiṃya Vedānta Samiti gesticht. Ik heb me bij de missie aangesloten in 1946 en in die tijd zag ik, hoe Vāmana Mahārāja alles deed: brieven schrijven, tempel besturen, koken en reizen om te prediken. Samen met mijn godbroeder, Śrīla Trivikrama Mahārāja, ontvingen we *sannyāsa* van Guru Maharaja op Gaura-pūrṇimā in 1954.

Vāmana Mahārāja is een groot geleerde, evenals onze *gurudeva*. Er werd gezegd, dat hij een woordenboek van *ślokas* was, omdat hij zoveel verzen uit de geschriften kende. Wanneer Gurudeva tijdens zijn lezing wel eens een *śloka* had ver-

geten, vulde Vāmana Mahārāja hem uit zijn geheugen aan. Toen we eens naar Āssām gingen om te prediken, verklaarde Gurudeva op moedige wijze, dat de mond van de mensen daar, die vis en vlees eten, is als de afvoer van het riool. Een van de sektes daar stond praktisch klaar ons te stenigen en daagden ons uit door te zeggen, "Jullie zeggen, dat Caitanya Mahāprabhu Bhagavān Zelf is, maar welk bewijs kunnen jullie daarvoor aanvoeren?" Guru Mahārāja richtte zich tot Vāmana Maharaja en zei, "Spreek." Toen reciteerde Vāmana Mahārāja vijftig *ślokas*, de ene na de andere als bewijsvoering uit verschillende geschriften, waarmee die mensen het zwijgen werd opgelegd.

Guru Mahārāja gaf de totale verantwoording voor het redigeren en uitgeven van ons Bengaalse tijdschrift aan Vāmana Mahārāja. Vanaf zijn jongensjaren bestudeerde Vāmana Mahārāja de verzen uit *Bhāgavatam* met hun commentaren en het resultaat was, dat hij uren lang zonder ophouden over de Vaiṣṇava filosofie kon spreken. Hij is zo een groot geleerde en ook een zeer zachtaardig persoon. Hij is kinderen zeer toegenegen en spreekt met hen over geesten en spoken, waar ze dol op zijn. Hij trekt iedereen aan naar het spirituele leven en zelfs in een gezelschap van geleerden is hij altijd de grootste geleerde. Hij kan de misverstanden van anderen weerleggen, maar hij doet dat op een manier, waarop de gevoelens van zijn gehoor niet worden gekwetst, alsof hij met grote omzichtigheid een chirurgische ingreep uitvoert.

Vāmana Mahārāja is zeer ernstig en rustig, maar hij heeft nog een andere bijzondere kwaliteit: ik heb veel mensen meegemaakt, inclusief mezelf, die uitleg over de geschriften gaven

en er plezier in schiepen om daarvoor de lofprijzingen van anderen te incasseren. Maar na Vāmana Mahārāja bijna vijftig jaar te hebben gekend, heb ik hem dit nooit zien doen, zelfs niet per ongeluk. Hij is ook erg tolerant. Alsof hij vergif inslikt en het verteert, ziet hij de fouten in anderen, maar hij zal er nooit over spreken. Hij is zo gedreven om de instructies van Caitanya Mahāprabhu te prediken en heeft ze naar alle dorpen in West-Bengalen en Āssām gebracht. Bhagavān heeft in het bijzonder deze grote persoonlijkheid met vele transcendente kwaliteiten begiftigd.

Vandaag bid ik tot Śrīla Vāmana Mahārāja, dat hij me op genadevolle wijze altijd in zijn schaduw toelaat, waarmee hij me in staat stelt hem altijd te blijven volgen. Ik beschouw hem als mijn *sikṣā-guru*, omdat hij me alles, dat ik nodig had, met grote genegenheid heeft gegeven, sinds de dag dat ik tot de missie toetrad.

Hoofdstuk Twee

De Verdwijningsdag van

Śrīla A.C. Bhaktivedānta Svāmī Prabhupāda

SRĪ KRṢṂA KOOS ERVOOR OM ZIJN ZUIVERE toegewijde, A.C. Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja, op de uitermate gunstige dag van Nandotsava te laten verschijnen. Dit is de dag na Janmāṣṭamī en de dag, waarop Nanda Mahārāja een groot festival hield om de geboorte van Kṛṣṇa te vieren. Dit feit alleen al wijst erop, dat Śrīla Svāmī Mahārāja is verschenen voor het uitvoeren van een paar zeer belangrijke activiteiten. Zijn ouders waren erg vroom en gaven hem daarom de naam Abhaya Caraṇa. *Abhaya* betekent 'onbevreesd' en *carāṇa* betekent 'de lotusvoeten van de Heer', dus Abhaya Caraṇa is een naam van Kṛṣṇa, want alleen Kṛṣṇa kan in deze wereld grote onbevreesdheid schenken. Dus Svāmījī was bedoeld om aan de

hele wereld onbevreesde toevlucht te geven. Het geven van deze naam was zeer betekenisvol en is niets minder dan een goddelijke regeling.

Ik ontmoette Svamiji in 1950, toen ik met mijn *gurudeva* in onze tempel in Calcutta was. Meestal toonden de toegewijden groot respect voor mijn *gurudeva*, maar op zekere dag zag ik, dat Gurudeva zelf groot respect toonde voor een *gṛhasṭha* toegewijde, die juist uit Allahabad was gekomen. Hij sprak tegen hem met grote liefde en genegenheid. Bij de eerste gelegenheid vroeg ik mijn *gurudeva*, "Wie is deze toegewijde?" Hij antwoordde, "Hij is Abhaya Caraṇāravinda. [Śrīla Bhakti-siddhānta Sarasvatī] Prabhupāda gaf hem de titel 'Bhaktive-dānta' en hoewel hij een *gṛhasṭha* (huisvader) is, is hij zeer onderlegd, vooral in het Engels en Bengaals. Hij is een zeer gekwalificeerd toegewijde." Toen Svāmiji zag, dat ik zoveel diensten aan mijn *gurudeva* verleende, werd hij tot me aange-trokken. Hij riep me naar zich toe en vroeg me, waar ik van-daan kwam, wat mijn naam was, enzovoort.

Toen Svamiji voor het eerst naar Mathurā kwam, heb ik hem persoonlijk verzocht *sannyāsa* te nemen. Hij antwoordde, dat wanneer hij door Prabhupāda zou worden geïnitieerd, hij de opdracht zou krijgen een Engels tijdschrift en verscheidene andere boeken te publiceren en las dit vers voor,

*yasyāham anugṛhṇāmi
hariṣye tad-dhanam śanaiḥ
tato 'dhanam tyajanty asya
svajanā duḥkha-duḥkhitam*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.88.8)

[Śrī Kṛṣṇa zei:] O Koning, wanneer Ik iemand gunstig gestemd ben, ontnem Ik hem geleidelijk al zijn rijkdom. Met andere woorden, wanneer een persoon, hoewel hij ernaar verlangt materiële lustbevrediging op te geven, zich op de een of andere manier verliest in de zintuigobjecten, die in zijn buurt aanwezig zijn, wordt hij gegriefd. Voor een dergelijk persoon is het verwijderen van deze objecten op zichzelf een teken van Mijn zegen. Zodra zijn vrouw, zonen en familieleden hem beschouwen als een ellendige mislukkeling, die door herhaaldelijke rampspoed wordt belaagd, wijzen ze de verpauperde man af.

Svamijī zei tegen me, "In mijn geval is de betekenis van dit vers waarheid geworden. Al mijn zakelijke ondernemingen zijn mislukt en mijn familie heeft zich tegen me gekeerd. Ze zeiden dan, 'Jij bent een idioot. Jij deugt nergens voor en je hebt alles verknoeid.' Dus ik heb alles verknoeid, ik ben berooid, en nu ga jij me vertellen, dat ik *sannyāsa* moet nemen." Ik maakte dan grapjes met hem en zei, "Jij wilt van jouw kinderen en jouw vrouw houden, maar ze zijn niet geïnteresseerd." Ik vertelde hem op zekere dag, dat hij zich niet langer moest bezighouden met die materiële zaken, omdat Kṛṣṇa en Prabhupāda wilden, dat hij zoveel belangrijke dingen ging doen, zoals prediken in de westerse landen. Een paar dagen daarna kwam mijn *gurudeva* ook naar Mathurā. Ik vroeg Gurudeva hem over te halen om *sannyāsa* te nemen. Svāmijī en mijn *gurudeva* waren intieme vrienden, die enige tijd hadden samengewoond. Ze waren beiden intellectuele giganten uit hogeklasse families. Toen riep Gurudeva hem en zei, "Nārāyaṇa Mahārāja en alle jongens hier in de *matha* zeggen, dat jij *sannyāsa* moet nemen en ik steun dat idee. Dit zou heel gunstig zijn." Hij stemde erin toe en zei, "De betekenis van

dat vers uit *Śrīmad-Bhāgavatam* is op mijn hoofd geschreven en nu moet ik *sannyāsa* aanvaarden."

Toen de gunstige dag voor zijn inwijding daar was, heb ik persoonlijk zijn kleding voor *sannyāsa* gemaakt en liet hem zien hoe hij dat moest dragen. Ik heb ook zijn *daṇḍa* klaar gemaakt en met mijn eigen handen de *sannyāsa-yajña* uitgevoerd. Kṛṣṇa dāsa Bābāji Mahārāja was daar ook bij aanwezig en leidde de *kīrtana* van de *mahā-mantra*, ik reciteerde de *mantras* voor de *yajña* en mijn *gurudeva* gaf Svamiji de *sannyāsa-mantra*.

Daarna hebben Svamiji en ik een hele tijd met elkaar opgetrokken, eerst in Delhi en daarna in de Rādhā-Dāmodara tempel in Vṛndāvana. In die dagen hield hij zich voornamelijk bezig met vertalen en schrijven. Ik zag hoe hij *niskīncana*, zonder bezit, was. Hij had niet eens een fatsoenlijke *cādar*, dus ik gaf hem de mijne om op te zitten en dan zaten we te praten over Kṛṣṇa en hoe we *bhajana* moesten doen. We hadden ook conversaties over Rūpa Gosvāmī en dan liet hij me zien, wat hij aan het schrijven was. En 's middags gingen we samen *capātis* maken – hij rolde ze en ik bakte ze op het vuur. Hij was in ieder opzicht zo gekwalificeerd. Hij kon ontzettend goed *mṛdaṅga* spelen, voerde *kīrtanā* en *arcana* uit, schreef en gaf lezingen met woord-voor-woord uitleg van de Sanskriete verzen. Hij zat altijd te schrijven, te chanten en te denken over spirituele zaken – hij verspilde geen moment.

Hij legde aan mij zijn plan uit, "Ik ga naar het Westen, begin daar een gasthuis en zonodig deel ik eieren, vlees en wijn uit, waarbij ik het volste vertrouwen heb, dat door het chanten van de heilige naam van Kṛṣṇa binnen enkele dagen het

westerse publiek al deze slechte gewoonten achter zich laat." Vanwege dat vertrouwen en die vastbeslotenheid werd zijn missie in een minimum van tijd in de hele wereld verspreid. Zelfs Śaṅkarācārya had nogal wat tijd nodig om zijn doctrine te verspreiden en dat was alleen nog maar in India. Maar in een hele korte tijd, van 1966 tot 1977, heeft hij zoveel centra opgestart voor de verering van Śrī Rādhā-Kṛṣṇa, Caitanya Mahāprabhu en Jagannātha in westerse landen, in India, in oosterse landen – overal. Hij vestigde niet alleen deze centra, maar trok ook vele duizenden hele goede jongens aan en maakte van hen geleerden, *brahmacārīs* en *sannyāsīs*. Alsof hij een toverstokje had, trok hij ook nog zulke gekwalificeerde meisjes, dames en kinderen aan. Hij maakte de voorspelling van Bhaktivinoda Ṭhākura waar, dat westerlingen op zekere dag *tulasī-mālās* zouden dragen en zich zouden mengen met hun Indiase broeders en zusters onder het chanten van "Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare, Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare."

Door de jaren heen schreef hij me honderden brieven uit westerse landen en beschreef hoe hij predikte en wat hij aan het doen was. Op zijn verzoek verscheepte ik al zijn boeken van Delhi naar Amerika en ik stuurde hem ook *mṛdaṅgas*, *karatālas*, beelden van Rādhā-Kṛṣṇa en vele andere zaken. Hij schreef me zelfs in een brief om hem een melk-*burfi* genaamd Mathurā *peḍā* te sturen. Hij was dol op dit suikerwerk, dus ik stuurde hem dat op. En toen hij voor het eerst vanuit Amerika terugkwam naar India, stond ik als eerste op het vliegveld om hem te begroeten.

Er zijn vele predikers geweest, zoals Vivekānanda en anderen, die naar het Westen gingen, maar ze konden niet datgene geven, dat Svāmijī daar heeft gegeven. Ze hadden alleen hun eigen theorieën, maar Svāmijī gaf datgene, dat Śrī Caitanya Mahāprabhu Zelf aan deze wereld wilde geven, de heilige naam in de *prema-sūtra*,¹

nāma-prema-mālā gān̄thi' parāila saṁsāre

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 4.40)

Hij weefde een krans van *harināma* en *prema*, waarmee hij de hele materiële wereld met een bloemenslinger omsloot.

Caitanya Mahāprabhu was *mahā-vadānya*, de meest vrijgeevige incarnatie, en zo waren ook Rūpa Gosvāmī, Sanātana Gosvāmī, Jiva Gosvāmī, Raghunātha dāsa Gosvāmī, Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī, Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura, Baladeva Vidyābhuṣaṇa en Bhaktivinoda Ṭhākura allemaal zeer vrijgevig, want zij deelden datgene uit, dat Mahāprabhu Zelf wilde geven. Prabhupāda zond Svāmijī naar het Westen, omdat hij wist, dat hij een hele grote persoonlijkheid was en dat hij datgene kon geven, dat in Prabhupāda's eigen hart aanwezig was. Vivekānanda en al die andere predikers gingen er naartoe en gaven alleen deze vier dingen: *dharma* (religiositeit), *artha* (economische ontwikkeling), *kāma* (lustbevrediging) en *mokṣa* (bevrijding). Maar ze gaven niet eens werkelijk *mokṣa*, dus ze hebben eigenlijk maar drie dingen gegeven. Sommigen hebben misschien geprobeerd om *mokṣa* te geven, maar geen *kṛṣṇa-prema*.

---

¹ Deze uitdrukking betekent "een aforisme [speuk] doordrenkt met goddelijke liefde," met andere woorden, de Hare Kṛṣṇa *mahā-mantra*.

Omdat Svāmījī weinig tijd had, benadrukte hij vooral *vaidhī-bhakti*. Er zijn zoveel stadia van *bhakti*, maar uiteindelijk betekent *bhakti* alleen *rāgānuga-bhakti*. Hij wilde ook in de westerse landen datgene prediken, dat Rūpa Gosvāmī in *Ujjvala-nīlamaṇi* heeft gegeven, en datgene, dat door *ācāryas*, zoals Raghunātha dāsa Gosvāmī en Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī, werd beschreven, maar in die tijd kon hij dat niet doen. Hij had zo weinig tijd, alleen maar tien of elf jaar. Dus hij probeerde *śraddhā* te geven, dan *niṣṭhā*, en dan *ruci*.

Wij moeten weten, wat *niṣṭhā* is. Wij voeren *śravaṇam*, *kīrtanam*, *viṣṇu-smaraṇam*, *pāda-sevanam*, *arcanam*, *vandanam*, *dāsyam*, *sakhyam* en *ātma-nivedanam* uit, alsmede *nāma-kīrtana*, *sādhu-saṅga*, *bhāgavata-śravaṇa*, *mathurā-vāsa* en *śrī mūrti-sevā* en we moeten onszelf in al die activiteiten diep laten verzinken. Wat is de betekenis van *niṣṭhā*? Wanneer alle *anarthas* zijn verdwenen. En wat zijn *anarthas*? Die dingen, die ons verwickelen in wereldse intoxicatie. *Svarūpa-bhrama* (het niet kennen van onze ware gedaante), *asat-tṛṣṇā* (lust naar tijdelijke zaken), *hṛdaya-daurbalya* (emotionele zwakte), en *nāma-aparādha*, *vaiṣṇava-aparādha*, *sevā-aparādha* en *dhāma-aparādha* – al deze *anarthas* worden genoemd in *Mādhurya-kādambinī* van Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura.

Wanneer alle *anarthas* van een toegewijde zijn verdwenen, komt *niṣṭhā* naar hem toe. Ofschoon we weten, dat het chanten van de naam van Kṛṣṇa en het horen over Kṛṣṇa zeer heilzaam zijn, beschikken we niet over de vastbeslotenheid, waarmee we in staat zijn om deze activiteiten onafgebroken uit te voeren en gestaag vooruitgang in *bhakti* te maken. Wanneer men beschikt over zulke onwrikbare vastbesloten-

heid, wordt het *niṣṭhā* genoemd. "Ik kan sterven, maar ik zal *kṛṣṇa-bhakti* niet loslaten"- dit is *niṣṭhā*. En wanneer we de stadia van *ruci* en *āsakti* bereiken, kunnen we blijkbaar niet leven zonder Kṛṣṇa's naam te chanten of *hari-kathā* te horen. Er zijn twee soorten *śraddhā*, namelijk *vaidhī* en *rāgānugā*. Svāmījī gaf alleen *vaidhī-bhakti*, omdat het in die tijd niet gepast was om *rāgānuga-bhakti* uit te leggen. Hij had er iets over in zijn boeken geschreven, maar aangezien de meeste lezers niet voldoende waren gekwalificeerd om het op dat moment te leren, heeft hij het niet in detail uitgelegd. Maar door *vaidhī-bhakti* uit te voeren kunnen we uiteindelijk *rāgānuga-bhakti* binnengaan, welke voortkomt uit die *śraddhā* vol "gretigheid". Caitanya Mahāprabhu is speciaal gekomen om *sva-bhakti-śriyam* te geven,

*anarpita-carīm cirāt karuṇayāvātīrṇaḥ kalau
samarpayitum unnatojjvala-rasām sva-bhati-śriyam
hariḥ puraṭa-sundara-dyuti-kadamba-sandīpitaḥ
sadā hṛdaya-kandare sphuratu vaḥ śacī-nandanah*
Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 1.4)

Moge Śrī Śacīnandana Gaurahari, die schittert met de uitstraling van gesmolten goud (die de luister van de ledematen van Śrīmatī Rādhikā heeft aangenomen), Zich voor altijd in jullie hart manifesteren. Uit Zijn grondeloze genade is Hij in het tijdperk van Kali afgedaald om de wereld datgene te geven, dat lange tijd niet was gegeven, de meest vertrouwelijke rijkdom van Zijn toegewijde dienst, de hoogste smaak van amoureuze liefde.

De betekenis van dit vers gaat heel diep. Mahāprabhu is alleen gekomen om dit te geven en Svāmījī is ook gekomen om

alleen dit te geven. Maar hij moest eerst de aarde bewerken om het zaad erin te leggen en daarin is zoveel tijd gaan zitten. Hij zei, dat *bhakti* niet kon worden gevestigd, zolang de filosofieën van *māyāvāda* of *advaitavāda* niet eerst waren verslagen. Hij kwam naar deze wereld, zoals Prabhupāda dat vóór hem deed om de missie van Caitanya Mahāprabhu te vervullen, het geven van de *parakīya-bhāva* van Vraja. Ze zijn niet gekomen om de *unnatojjvala-rāsa* te geven, die in dit vers wordt besproken, want dat is het eigendom van Śrīmatī Rādhikā alleen. Caitanya Mahāprabhu is gekomen om deze *rāsa* Zelf te proeven, niet om aan anderen te geven.

In dit vers betekent het woord *sva* Śrīmatī Rādhikā en *bhakti* betekent Haar *prema*. Nadat Hij de innerlijke *bhāva* en gelaatskleur van Śrīmatī Rādhikā had gestolen, daalde Kṛṣṇa Zelf als Śacinandana af in Kali-yuga. Waarom heet hij Śacinandana? Omdat Hij Zijn moeder zeer dierbaar was en Zijn moeder was zeer bescheiden en genadevol. Rūpa Gosvāmī zegt in dit vers, dat zoals de moeder, die zo genadevol is, haar borst aan haar kind geeft, zo is Caitanya Mahāprabhu gekomen om ons *prema* te geven. Hij is Kṛṣṇa in de vorm van Śrīmatī Rādhikā en Rādhikā is ook zo genadevol, zelfs nog meer dan Kṛṣṇa. Alle genade van Kṛṣṇa wordt belichaamd door Rādhikā. Dus hier betekent Śacinandana Hij, die vol genade is.

Wat heeft Hij gegeven? Hij kon niet de *mahābhāva* van Rādhikā geven, want niemand kan de schoonheid van Kṛṣṇa ervaren, de schoonheid van Zijn vorm en de liefvalligheid van Zijn spel, zoals Zij dat kan. Mahāprabhu wilde deze dingen alleen proeven, zoals Zij dat doet, dus wat wilde Hij geven?

Sva-bhakti-śriyam – Śrīmatī Rādhikā is *sva-bhakti*, het *hlādinī*-vermogen plus het *saṁvit*-vermogen. Het woord *śrī* betekent hier *mañjarī*. Dus Rūpa Mañjarī, Anaṅga Mañjarī, Tulasī Mañjarī, Lavaṅga Mañjarī, Vinoda Mañjarī, Kamalā Mañjarī, Nayana Mañjarī en alle andere *mañjarīs* zijn de *śrī* van Śrīmatī Rādhikā. In *Śrī Caitanya-caritāmṛta* staat, dat Śrīmatī Rādhikā de hoofdplant is en dat de *gopīs* de bloemen, de blaadjes en de knoppen zijn. Als de wind beweegt, trillen de knoppen en bladeren. Dus als Kṛṣṇa en Rādhikā elkaar ontmoeten en Rādhikā heeft een goede bui, hebben ook alle bladeren en knoppen een plezierige stemming. Als Kṛṣṇa een tekening op Haar gezicht zet of ergens anders op Haar lichaam tekent, dragen alle *mañjarīs* dezelfde ontwerpen op hun lichaam. Dit is *bhakti-śriyam* en Caitanya Mahāprabhu, Rūpa Gosvāmī, Prabhupāda en Svāmijī zijn allemaal alleen hiervoor gekomen om dit te geven: *sva-bhakti-śriyam*, of *mañjarī-bhāva*.

Maar ze moesten eerst de aarde voorbereiden door al het onkruid te verwijderen, dat erg schadelijk is voor die klimplant. Ik heb gehoord, dat Prabhupāda zei, dat hij naar deze wereld was gekomen om alleen *rādhā-dāsyā* te geven, maar voordat hij hieraan kon beginnen, moest hij al zijn tijd besteden aan louter voorbereidend werk en door jungles heen hakken, want in die tijd bestond hier alleen *māyāvāda*-filosofie. En toen Svāmijī naar de westerse landen ging, kwam hij tegenover zoveel tegenwerking van christenen te staan. Veel *ācāryas* zijn naar het Westen geweest, maar hun ondernemingen hadden geen succes en Prabhupāda was er niet tevreden mee. Maar sinds Svāmijī er naartoe is geweest, zijn er hon-

derduizenden uitgaven van *Śrīmad-Bhāgavatam* gepubliceerd en door de hele wereld verspreid.

Hij heeft dit in een hele korte tijd voor elkaar gekregen, maar eigenlijk had hij *mañjarī-bhāva* willen geven, dus we moeten niet tevreden zijn met alleen hetgeen we van hem in die tijd hebben ontvangen. Ik heb het gevoel, dat hij ons instructies over *rāgānuga-bhakti* zou hebben gegeven, als hij hier vandaag aanwezig zou zijn geweest. Hij is almachtig en hij inspireert alles in ons hart als de *caitya-guru*. Hij is niet ver van ons vandaan; we moeten weten, dat *gurudeva* altijd bij ons is. We moeten proberen het gebied van deze *rāgānuga-bhakti* binnen te gaan, maar we mogen niet imiteren. Als we gaan imiteren, wordt alles geruïneerd, dus we moeten voorzichtig zijn en ons met betrekking tot *rāgānuga-bhakti* niet gaan gedragen, zoals de *sahajiyās*.

In *Śrī Vilāpa-kusumāñjali* heeft Raghunātha dāsa Gosvāmī gebeden voor dezelfde *bhakti*, waarvoor Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura heeft gebeden in *Saṅkalpa-kalpadruma*. Maar we moeten niet in één keer in de oceaan van *govinda-lilāmṛta* springen – dan gaat het mis. Door met veel aandacht *vaidhī-bhakti* uit te voeren zullen we langzaam maar zeker het gebied van *rāgānuga-bhakti* binnengaan. *Rāgānuga-bhakti* is het hoogste doel, maar we moeten dit heel voorzichtig benaderen door de algemene principes te blijven volgen, die Prabhupāda en Svāmīji ons hebben onderwezen.

Vlak voordat Svāmīji deze wereld verliet, smeekte hij me om vergeving voor hetgeen hij in de loop van zijn predikwerk misschien had gezegd of geschreven, dat mij zou hebben geschaad. Om dezelfde reden vroeg hij me ook om in zijn naam

vergeving te vragen aan zijn godbroeders. Hij zei, dat hij vele nieuwe toegewijden uit westerse landen naar de Gauḍīya lijn had gebracht. Hij zei, aangezien hij niet in staat was geweest hen alles in de korte tijd, dat hij hier aanwezig was geweest, te geven, wilde hij, dat ik hen verder instructies gaf omtrent *bhakti* en hen op iedere manier, die in mijn vermogen lag, te helpen. Hij vroeg me ook om de ceremonie te verrichten om hem in *samādhi* te plaatsen.

Ik weet, dat Śrīla A.C. Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja geen gewone toegewijde was, want als hij dat was geweest, was hij nooit in staat geweest in de hele wereld te prediken op de wijze, waarop hij dat deed, in zo een kort tijdsbestek. Ik beschouw hem als mijn *śikṣā-guru* en hij woont altijd in de tempel van mijn hart, want ik heb zo een intieme vriendschap met hem gehad. Ik denk, dat hij altijd bij ons aanwezig is en ik bid hem, dat hij ons genade wil schenken, zodat we allemaal nog in dit leven *rāgānuga-bhakti* en *prema-bhakti* kunnen binnengaan.

Hoofdstuk Drie

De Verdwijningsdag van

Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī

ONZE GURU MAHĀRĀJA VERSCHEEN IN EEN familie van grootgrondbezitters in het beroemde dorp Banaripara in het district Jessore in Oost-Bengalen. Bij zijn geboorte was zijn lichaam zeer zacht en mooi en omdat hij een gouden lichaamskleur had, gaven zijn moeder en de dames in de buurt hem de koosnaam Jonā (“glimworm”). Zijn eigennaam was Bhīma. Gedurende ongeveer drie of vier maanden sprak hij niet en hilde hij niet en zijn familie maakte zich ernstig zorgen. Toen kwam er op zekere dag een moslim bedelmonnik langs en zei tegen de moeder van Gurudeva, “Spreekt jouw zoon niet?”

Ze antwoordde, “Hoe weet u dat? Als u hem op de een of andere manier aan het praten kunt maken, mag u dat doen.”

De monnik antwoordde, “U hoeft maar één ding te doen. Er zijn in het dorp een paar ‘onaanraakbaren’, personen uit de *sūdra* klasse, die in het crematorium werken. Ze eten een slechte kwaliteit rijst, die ’s nachts in de week heeft gestaan. Vraag hen om een beetje rijst en voer het aan jouw kind, dan zal hij gaan spreken.”

De moeder van Guru Mahārāja was een hardwerkende vrouw, die zich voornamelijk bezighield met hun land. Ze voedde haar kinderen zeer strikt op en ze gingen nooit ergens naartoe zonder haar toestemming. Iedereen had respect voor haar. Toen ze een van deze *sūdra* families benaderde en vroeg om een beetje rijst, zeiden ze, “Hoe kunt u dit gebruiken, als wij dit hebben aangeraakt?!”

Ze antwoordde, “Geef niet; geef me maar iets.” Ze kreeg een beetje rijst en nam het mee naar huis en zette het voor het kind en hij begon meteen te huilen, “Mā! Mā!” en vanaf dat moment is hij gaan praten.

In zijn jongensjaren was onze *gurudeva* zeer gesteld op zijn vader, die hem vooral zeer toegenegen was. In die tijd was de bevolking van Oost-Bengalen zeer religieus en er werden overal lezingen gehouden uit *Bhāgavad-gītā* en *Śrīmad-Bhāgavatam*. Toen kwam de afscheiding van Pakistan en Bangladesh en het leek, alsof het hart van Bengalen eruit werd gerukt. Vanaf zijn jonge kinderjaren pakte Gurudeva zijn vader bij zijn vinger en vergezelde hem naar religieuze programma’s en als het donker was, zat hij bij zijn vader op de schouders. Zodoende kreeg religieuze filosofie zijn belangstelling. Er bestaat een Hindi spreekwoord, *honahāra viravāna ke hota cīkane pāta*, hetgeen betekent, als een kiem zich gaat

ontwikkelen tot een vruchtdragende plant, is zijn blad zeer groot en mooi. Toekomstige gebeurtenissen werpen hun schaduw vooruit en vanaf zijn kindertijd waren er symptomen aanwezig, die erop wezen, dat hij een grote persoonlijkheid zou worden. Toen hij opgroeide, bracht hij de meeste tijd door in het gezelschap van een groot *mahātmā*, die een *āśrama* in het dorp had. Daar hoorde hij lezingen uit de *Gītā*, *Bhāgavatam* en *Vedānta*. Toen hij op school zat, begon hij al op jonge leeftijd zijn eigen tijdschrift uit te geven en zijn taal was zeer literair. Hij was ook een zeer goed spreker en wanneer hij voor een grote menigte sprak, had hij geen geluidsversterking nodig. Hij kende niet zoveel *ślokas* als sommige andere toegewijden, maar gaf hele mooie explicaties. Er is een vers in *Śrīmad-Bhāgavatam*, waarover hij een bijzonder mooie uitleg gaf,

*vadanti tat tattva-vidas
tattvaṁ yaj jñānam advayam
brahmeti paramātmēti
bhagavān iti śabhyate*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.2.11)

De *para-tattva* is *bhagavat-tattva*. Uit *brahma* komt Parabrahma, uit *ātmā* komt Paramātmā en uit Viṣṇu komt Mahā-Viṣṇu. Maar voor Svayam Bhagavān Kṛṣṇa is het niet nodig de woorden “Param Svayam Bhagavān” te gebruiken, want Kṛṣṇa is de allerhoogste *tattva*, terwijl *brahma* en Paramātmā respectievelijk Zijn reflectie en volkomen deel zijn. *Brahma* kan eigenlijk geen object worden genoemd, want een object heeft noodzakelijkerwijs kwaliteiten. *Brahma* is het potentieel van een object en kan de bron van een object worden genoemd,

maar *brahma* zelf is geen object. De namen *brahma*, Paramatma en Bhagavān zijn synoniem, maar Bhagavān dient te worden vereerd, niet *brahma*, want *brahma* is vormloos.

Toen ik in de *maṭha* ging wonen, kreeg ik van Bhagavān een speciale zegen, die me de gelegenheid bood om onze *gurudeva* naar vele grote programma's te begeleiden, waar hij ging spreken en waar hij mij altijd bij zich hield. Hij gaf de verantwoording voor het drukwerk aan mijn oudere godbroeder, Śrīla Vāmana Mahārāja, die zeer gekwalificeerd was en sinds die tijd het ene boek en tijdschrift na het andere uitgaf. Om te kunnen meehelpen met het tijdschrift en het koken en om ook nog diverse andere diensten in de gaten te houden, hield Guruji me altijd bij zich. Zijn manier van spreken en schrijven was wonderbaarlijk en ik had het grote geluk om zoveel van hem te horen. Ik maakte altijd aantekeningen en liep als een schaduw achter hem aan. Vāmana Mahārāja was evenals nu erg rustig en sprak niet veel, maar mijn dierbare godbroeder Trivikrama Mahārāja en ikzelf waren nogal spraakzaam. Wij zaten altijd over het een of ander te debatteren en wanneer Guruji moe werd van ons, zei hij, "Lees dit boek – daarin staat het antwoord." In deze tijd bespreken toegewijden niet veel onderwerpen over *tattva*. In plaats daarvan praten ze over het soort kleding, dat ze dragen, en het voedsel, dat ze eten. Als twee Vaiṣṇava's elkaar ontmoeten, dienen ze over *tattva* in discussie te gaan en wij hadden het grote geluk om gesprekken over *bhakti-tattva* te horen van zeer geleerde toegewijden. Maar tegenwoordig neemt nauwelijks iemand nog de tijd om de betekenis van de geschriften te bespreken.

Guruji was zo intelligent en had een dermate groot spraakvermogen, dat hij ja in nee kon veranderen en nee in ja. Het was verbazingwekkend; zonder dergelijke toegewijden zou het prediken eenvoudig geen doorgang vinden. Als een van ons iets wil schrijven en publiceren, moeten we vele, vele boeken naslaan en zoveel redigeren en zelfs als vijf van ons samenwerken, hebben we nog steeds problemen om ergens over te schrijven. Maar wat deed Guru Mahārāja? Bij de jaarlijkse Navadvīpa *parikramā* kwamen vijf- tot zeventuizend toegewijden naar hem toe om hem *praṇāma* aan te bieden en dan sprak hij met velen van hen persoonlijk. Temidden van al dit tumult kon hij tegelijkertijd een artikel voor zijn tijdschrift aan Vāmana Mahārāja dicteren. Dat werk hoefde niet eens te worden nagekeken; het was meteen gereed om naar de drukker te gaan. Het was verbazingwekkend, dat hij nooit een boek hoefde na te slaan. Als iemand van ons zich voorbereidt om ergens over te gaan spreken, moet hij eerst zoveel boeken naslaan. En als we naar iemand luisteren, of tegen iemand spreken, of wanneer we iets lezen, moeten we aantekeningen maken om het te kunnen onthouden. Maar Guru Mahārāja heeft zijn hele leven nog nooit aantekeningen gemaakt. Hij las zoveel boeken – zijn bibliotheek is hier in de *maṭha* [in Mathurā] – maar hij maakte nooit aantekeningen. En hij wist zoveel over de geschiedenis; geen enkele *ācārya* wist meer over geschiedenis dan hij. Śrīla Bhaktisiddhānta Prabhupāda noemde hem een “Vedāntische Paṇḍita”.

Guru Mahārāja ging vanuit Oost-Bengalen aan een zeer oude en beroemde hogeschool studeren in de buurt van Calcutta. Er studeerden daar veel grote geleerden en niet ieder-

een kreeg daar toegang. Maar vanwege zijn hoge intelligentie werd hem toegang verleend. In het allereerste jaar vroegen de rector en de professoren hem *Śrī Caitanya-caritāmṛta* aan hen voor te lezen. *Śrī Caitanya-caritāmṛta* was in het Bengaals geschreven, maar er is geen Sanskriet boek, dat het uiterst poëtische en filosofische taalgebruik kan evenaren.

*jīvera 'svarūpa' haya – kṛṣṇera 'nitya-dāsa'
kṛṣṇera 'taṭasthā-śakti', 'bhedābheda-prakāśa'*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.108)

De inherente gedaante van de *jīva* is die van een eeuwige dieenaar van Śrī Kṛṣṇa. De *jīva* is het marginale vermogen van Kṛṣṇa en is daardoor tegelijkertijd één met Hem en verschillend van Hem.

De rector en de professoren waren niet in staat dit vers uit te leggen. Zelfs in onze *sampradāya* tref je zeer weinig toegewijden aan, die dit op een juiste wijze kunnen verhelderen. Dus onze *gurudeva* had dan filosofische discussies met hen en uiteindelijk verliet hij die hogeschool en zei, “Zelfs de docenten hier kunnen er niets van begrijpen, dus wat kunnen ze mij onderwijzen?” In die tijd was Gandhi met zijn beweging begonnen als oppositie tegen de Britse regering en hij zei, “De Engelsen moeten India verlaten; ze zullen hier niet de zoutbelasting gaan invoeren.” In heel India kwam de bevolking tegen de Britten in opstand. Er waren zoveel grote namen, die zich bij de oppositie aansloten, zoals Bala Gangadhara Tilaka, Gorakle, C.R. Das, P.C. Raya en Lala Laja-patarai. Het was, alsof het bloed van de Indiase jeugd kookte en onmiddellijk kwam de hele industrie van India tot stilstand. Toen dachten

de Britten, “Heeft Gandhi zoveel invloed?” Onze *gurudeva* sloot zich ook aan, maar toen Gandhi zijn beweging vanwege gewelddadige ongeregelde heden terugtrok, sloot Guruji zich met vele anderen aan bij de revolutionaire partij van Subash Candra Bose. Hij heeft zich met een mes en een geweer enige tijd in de jungle verborgen gehouden. Toen heeft de Britse regering een arrestatiebevel tegen hem uitgevaardigd. Later sloot hij zich aan bij de Gauḍiya Missie en pas tien jaar later kwam de Britse regering erachter, wat hij deed en waar hij zat. Op zekere dag kwamen er agenten naar Māyāpura met een arrestatiebevel voor Guruji en ze benaderden Prabhupāda ervoor. Prabhupāda zei tegen hen, “Kijkt u eens, hoe hij totaal is veranderd. Hij is een *sādhu*, een *mahātmā*, geworden.” Nadat ze de zaak met Prabhupāda hadden besproken en verder hadden nagedacht, hebben ze het arrestatiebevel ingetrokken.

Guruji was kampioen voetballer en was bedreven in allerlei onderwerpen; hij was “all-round” ontwikkeld. Hij was bekwaam in diverse takken van sport, in vechten, in het leiden van mensen en hij kon innemend spreken. Toen hij nog maar zestien was bestuurde hij alle pachters van zijn vaders land. Hij kwam op die leeftijd eerst naar de Caitanya Maṭha in Māyāpura en wilde *harināma* en *dikṣā* van Prabhupāda krijgen. Hij ging eerst nog enige tijd naar huis en bezocht de hogeschool, maar toen hij achttien was, ging hij terug naar de *maṭha* met zijn tante. Zij was een zeer onderlegde dame en samen componeerden ze prachtige gedichten en essays. Toen ze eens in Māyāpura in conversatie waren, zei Prabhupāda, “We gaan *parikramā* van de hele planeet doen en de ene *maṭ-*

ha na de andere stichten. Er zal worden gepredikt in Engeland, Amerika en alle heilige plaatsen van India, zoals Haridvara, Prayāga, Vṛndāvana, Kāśī en Zuid-India.”

Toen zei de tante van Guruḷi, “U ziet een grote droom! U lijkt op de arme man, die een zak doornen van iemand bedelde, hem onder zijn hoofd legde en in slaap is gevallen. In zijn slaap droomde hij, ‘Oh, ik ben miljonair! Ik ben keizer!’ Wie gaan dit allemaal tot stand brengen?”

Prabhupāda antwoordde, “Vinoda¹ gaat dit allemaal doen.”

Hierna bleef Guru Mahārāja in de *maṭha* en ging niet meer terug naar huis. Hij droeg op zijn lichaam alle symptomen van een grote persoonlijkheid. Zijn lichaam was zachter dan boter, zijn armen reikten tot zijn kniën en op zijn handen droeg hij alle gunstige kenmerken. Hij had “kunstenaarsvingers”, heel smal en lang. ’s Morgens at hij een beetje simpele rijst met zout en ging dan de hele dag op stap om hard te werken met het ophalen van donaties voor de *maṭha*. Hij collecteerde één *paisā* van iedere persoon in plaats van een groot bedrag van een weldoener. Hij ging naar plekken, waar grote groepen mensen stonden, zoals bus- en treinstations, sprak tegen die mensen over de leer van Mahāprabhu en nam van ieder persoon één *paisā*. Hij bewaarde dat geld in een kistje met een gleuf voor munten en de sleutel lag bij Prabhupāda. Dit deed hij iedere dag, totdat de zon onderging zonder verder iets te eten.

Prabhupāda werd eens in zijn auto door Calcutta gereden, toen hij Vinoda onder een boom zag liggen rusten met die

---

¹ Śrīla Keśava Mahārāja’s *brahmācari* naam was Vinoda-bihārī Brahmācārī.

geldkist onder zijn hoofd als kussen. Zijn ogen vulden zich met tranen en hij zei, “Zo een mooie jongen uit een rijke familie, die nog maar achttien jaar is; en voor mij, voor de dienst van Bhagavān, heeft hij zijn ouders achtergelaten en ondergaat dergelijke ontberingen?” Toen Gurudeva die avond naar de *matha* terugkeerde, riep Prabhupāda hem bij zich en zei, “Vinoda, lag je op de grond te slapen in Garimāṭa? Je ondergaat zoveel ontbering.”

Gurujī antwoordde, “Nee, deze ontbering is een kwestie van groot geluk, indien alleen u met mij tevreden bent. Dit betekent alles voor me. Wat heb ik meer te wensen? Als de *guru* verheugd is, is Bhagavān verheugd. Er bestaat niets beters dan dit.”

Prabhupāda noemde Gurujī “Tū” of “Tūi”. Er was maar één andere leerling, die van Prabhupāda deze koosnaam kreeg en dat was Paramānanda Prabhu, die altijd bij Prabhupāda was. Gurujī had een zeer intieme relatie met Prabhupāda en sliep alleen in zijn buurt. Zelfs al ging hij ’s morgens om twee uur naar bed, klopte hij op de deur van Prabhupāda. Andere toegewijden klaagden erover, maar Prabhupāda stond altijd voor hem op om de deur open te maken.

Guru Mahārāja was eens aan het collecteren met Siddhasvarūpa Brahmācārī, die later Śrīla Bhakti Śrīrūpa Siddhānti Mahārāja werd. Ze hadden één grote zak tot de rand vol met groenten en een andere zak was halfvol. Ze stapten de trein uit bij station Howrah, dat ongeveer acht kilometer van de *matha* verwijderd lag. In die tijd was er geen openbaar vervoer, dat de hele afstand kon overbruggen en er was in de *matha* ook geen geld beschikbaar om een rickshaw te nemen.

Gurudeva tilde de volle zak op en zei, “Kom, laten we gaan!” Maar Siddhāntī Mahārāja zei, “Nee! Jij bent mijn oudere broer en mijn *sikṣā-guru*. Laat mij de volle zak nemen!”

Gurujī antwoordde, “Nee, jij bent een kleine jongen, mijn jongere broertje. Ik neem hem mee!” Ze trokken die zak heen en weer van de een naar de ander en uiteindelijk kon Gurujī Siddhāntī Mahārāja overtuigen en droeg dat gewicht helemaal naar de *maṭha*. Dit was zijn manier van *guru-sevā*. Wanneer zich ook een noodzaak voordeed, zei Prabhupāda, “Waar is Vinoda?”

Nadat de vader van Guru Mahārāja was overleden, huilde zijn moeder dag en nacht om haar zoon Vinoda, ook al had ze drie andere zonen in huis. Een ervan was hoofddocent aan een middelbare school, die later ook een discipel van Prabhupāda werd en *ācārya* van de Gauḍīya Missie, Śrīla Audulomī Mahārāja. Hij sprak vloeiend Engels en was een zeer getalenteerd spreker en schrijver. Vinoda was de jongste van de broers. Zijn moeder stuurde een brief naar Prabhupāda, waarin ze schreef, “Wilt u alstublieft Vinoda enige tijd naar huis sturen om hier werk op het land te doen. Wanneer dit gereed is, zal hij weer terugkeren.” Er waren een paar moslim pachter, die vijf jaar hun pacht niet hadden betaald, dus Prabhupāda stuurde hem er naartoe. Onder de pachters was een *guṇḍā* (hooligan), een kast van een man en de ergste van hen allemaal. Gurujī gaf een van de personeelsleden van zijn familie de opdracht om deze kerel in zijn kraag te vatten en naar het huis te brengen. De man werd drie of vier keer in elkaar geslagen, waarna alle pachters hun pacht weer gingen afdragen.

Ook op het land van Prabhupāda in Māyāpura waren moslims, die hun pacht niet afdroegen. Prabhupāda dacht erover om het land te verkopen, maar Gurujī pleet ervoor om hem te laten proberen de pachtgelden van deze mensen te achterhalen. Prabhupāda zei, “Wat ga je dan doen? Je bent een joch van achttien jaar.” Uiteindelijk stemde Prabhupāda erin toe en Gurujī liet de leider ophalen, bond hem aan een jackfruitboom en liet hem in elkaar slaan. Al die pachters daar werden bang en begonnen hun pacht te betalen en Gurujī offerde dat geld als *puṣpāñjali* aan de voeten van Prabhupāda. Maar Gurujī zorgde voor die mensen, voor wie hij meer respect had dan voor zijn eigen leven. Iedereen respecteerde hem als een vader.

Op het eind van haar leven stuurde de moeder van Guru Mahārāja weer een brief naar Prabhupāda, waarin ze vroeg, “Stuurt u alstublieft mijn lieve zoon Vinoda een poosje naar huis.” Hij riep Vinoda bij zich en zei tegen hem, “Jouw moeder ligt op sterven; je moet meteen naar haar toegaan.” In plaats van te gaan verstopte Gurujī zich een hele dag en nacht ergens in de *maṭha*. Toen Prabhupāda erachter kwam, haalde hij Gurujī op en zei tegen hem, “Jouw moeder is ernstig ziek. Je moet naar haar toegaan. Ik zei tegen jou, dat je naar haar toe moest gaan, dus waarom heb je dat niet gedaan?”

Guru Mahārāja antwoordde, “Prabhu, na zoveel geboorten heb ik de bescherming van uw voeten gekregen. Met uw genade ben ik eindelijk tot *bhagavad-bhakti* gekomen. Stel voor, dat ik naar mijn moeder ga en terwijl ze haar laatste adem uitblaast, plaatst ze haar hand op mijn hoofd en zegt tegen me, ‘Ik ga nu vertrekken. Wie gaat op ons eigendom passen?’

Jij moet het doen.’ Wat moet ik dan doen? Nadat ik van uw lotusvoeten ben weggelopen, word ik weer door *māyā* in de val gelokt.” Hij viel aan de voeten van Prabhupāda en begon te huilen en Prabhupāda gaf hem overvloedige zegeningen. Totdat de vastbeslotenheid zo sterk is als die van Gurujī, beschikt men niet over de kwalificatie om zijn huis en familie achter te laten. Men dient het begrip van een *madhyama-adhikārī* te hebben, dat de lichamelijke relaties van deze materiële wereld niets hebben te betekenen. Anders zal men vanzelf weer terugkeren naar zijn huis en familie, zelfs zonder erom te worden gevraagd. En als hij toch in de *maṭha* blijft, is het alleen om jacht te maken op geld, vrouwen en prestige. Dan is hij de cirkel rond gegaan en eindigt, waar hij was begonnen. Daarom kan men zijn huis en familie niet verlaten, totdat men deze kwalificatie heeft.

Er was een discipel van Prabhupāda genaamd Rāmagovinda Vidyāratna, een geleerde van Vedānta, de *Bhāgavatam* en alle geschriften. Hij was een hele goede toegewijden en werd later Naimi Mahārāja. Hij wilde eens *darśana* hebben van de *guru* van Prabhupāda, Śrīla Gaura-kiśora dāsa Bābājī Mahārāja, en Gurujī wilde ook naar hem toegaan; dus ze vroegen toestemming aan Prabhupāda en ze gingen op pad. Om de problemen te ontlopen, die gewone mensen hem in die tijd gaven, had Bābājī Mahārāja zich ongeveer een week in een latrine (openbaar toilet) opgesloten en zat gewoon te chanten, “Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa...” Het nieuws bereikte de districtsbestuurder en de hoofdcommissarissen van politie en op slag kwamen ze daar allemaal poolshoogte nemen. Toen ze zagen, dat de deur van binnen op slot zat, naderden ze met

gevouwen handen en zeiden, “Bābāji Mahārāja, we gaan voor u een hele mooie hut voor *bhajana* bouwen.”

Hij antwoordde, “Nee, ik zit hier goed.”

“Hoezo?”

“Omdat de stank van de wellust van materialistische mensen hier niet binnenkomt. Ik geef de voorkeur aan de stank van het riool boven hun stank.”

“Goed, Mahārāja, we stellen voor u een jongen aan om die mensen bij u weg te houden.” Dag en nacht probeerden ze hem over te halen om eruit te komen, maar hij zei alleen maar, “Wat mij betreft is dit Vaikuṅṭha.” Ze vroegen hem zo vaak om alstublieft de deur open te maken, maar keer op keer antwoordde hij, “Ik voel me niet goed; ik kan die deur niet openmaken.” Hij maakte de deur voor die mensen niet open en ging gewoon door met chanten, “Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa...” Toen kwam Guruji bij de deur en zei, “Bābāji Mahārāja, we zijn leerlingen van Bhaktisiddhānta Sarasvatī.” Toen hij de naam van Prabhupāda hoorde, stond Bābāji Mahārāja onmiddellijk op. Hij opende de deur, liet hen binnen en draaide de deur achter hen weer op slot. De twee jongens boden hem *praṇāma* aan, grepen de voeten van Bābāji Mahārāja en Guruji zei, “Geeft u ons alstublieft uw zegen.” Toen zei Bābāji Mahārāja tegen hen, “Ik neem al jullie ontberingen en hindernissen weg, zodat jullie altijd ongestoord *bhajana* kunnen uitvoeren – dit is mijn zegening.” Later zei Guruji diverse keren, dat hij van tijd tot tijd wel moeilijkheden ondervond, maar dat door de genade van Bābāji Mahārāja hem niets kon verstoren.

Hoofdstuk Vier

De Verdwijningsdag van

Srila Bhaktisiddhanta Sarasvatī Prabhupāda

WE VIEREN VANDAAG DE HERDENKINGSdag van het afscheid van *nitya-līlā praviṣṭa om viṣṇupāda aṣṭottara-sata Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Prabhupāda*. Het is vandaag *pañcamī* en hij is ook op *pañcamī* verschenen. Hij werd geboren in het huis van Bhaktivinoda Ṭhākura, die een eeuwige metgezel is van zowel Śrī Kṛṣṇa als Śrī Caitanya Mahāprabhu. Zoals de wijze Bhagīratha de Gaṅgā naar deze wereld bracht, was Bhaktivinoda Ṭhākura de grote persoonlijkheid, die in het moderne tijdperk de rivier van *bhakti* naar deze wereld bracht. Toen zogenaamde *gosvāmīs* van *bhakti* er een business van maakten en zich gingen bezighouden met uiteenlopende vormen van werelds vermaak en toen in naam van Mahāprabhu zoveel bogus filosofieën, zoals *sakhī-bekī*, *smārtajāti*, *sahajiyā* enzovoort, de boventoon gingen voeren, verscheen op dat moment Bhaktivinoda Ṭhākura. Daarna kwam

Prabhupāda in de relatie van zijn zoon, Bimalā Prasāda. Als deze twee persoonlijkheden niet waren verschenen, had *suddha-bhakti* vandaag de dag in deze wereld niet bestaan. Er vanaf het moment, dat ze verdwenen, viel de samenleving terug in haar voorgaande hoedanigheid. Eerst waren er dertien *sahajiyā* sekten bekend en daarna telde onze Guru Mahārāja, Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī, er negenender-tig. Hoeveel het er op dit moment zijn, weet niemand.

Ik zie ook, hoe dingen geleidelijk veranderen. Wij zagen, hoe verzakende toegewijden voorheen waren. We zagen bijvoorbeeld nooit, dat een Vaiṣṇava sokken aan zijn voeten droeg en we zagen toegewijden nooit sweaters en *cādaras* dragen, zoals tegenwoordig. Ze droegen alleen de hoognodige kleding en een goedkope deken, zelfs wanneer ze 's morgen in de kou bij *maṅgala-ārati* aanwezig waren. Na de verdwijning van Prabhupāda worden er toegewijden gezien, die al die andere dingen dragen. Ze leefden vroeger zo eenvoudig, ze aten alleen *sāk*, rijst en een dunne *dahl*. In vergelijking met die toegewijden moet je zien, hoe wij leven! En ik spreek ook voor mezelf – hun kennis, hun verzaking en hun spirituele bevattingsvermogen hadden een dermate hoge standaard, dat wij in vergelijking zo inferieur zijn.

De periode tussen Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura en Bhaktivinoda Ṭhākura was voor Gauḍīya vaiṣṇavisme een duister tijdperk. In die tijd waren er een paar echte Vaiṣṇava's, die ware *bhajana* uitvoerden, maar het merendeel – zoals we ook vandaag de dag soms nog zien – voerden zogenaamde Vaiṣṇava's hun rituelen alleen uit tegen een salaris. Wanneer iemand op sterven lag, riepen de mensen de Gauḍīya Vaiṣṇa-

va *bābājīs* erbij, die een beetje ceremoniële *kīrtana* chantten en andere rituelen tegen een salaris uitvoerden. En ze gaven blijk van zoveel wangedrag. Toen Bhaktivinoda Ṭhākura dit zag, dacht hij, “Zijn deze mensen Vaiṣṇava’s? De idealen van Mahāprabhu zijn totaal verdwenen. Wat moeten we doen?” Hij maakte zich grote zorgen. Bhaktivinoda Ṭhākura deed zijn uiterste best, maar tijdens zijn leven verscheen niet de verandering, die hij graag had gezien. Hij ging van stad naar stad en van dorp naar dorp om de *nāma-haṭṭa* in te voeren. In ieder dorp verzamelde hij vier of vijf religieuze personen, stelde een comité samen en gaf programma’s voor *harināma-kīrtana* op zondagen. Het verspreidde zich van het ene dorp naar het andere, maar over het algemeen bleef zijn predikwerk beperkt tot Navadvīpa, Calcutta en de rest van Bengalen.

Hij gaf het tijdschrift *Sajjana-toṣaṇī* uit en via dit medium publiceerde hij geleidelijk *Śrī Caitanya-caritāmṛta* en andere boeken in onderdelen. Hij stelde een kring van toegewijden samen en onthulde Navadvīpa-dhāma in zijn geschriften, maar de geleerden in de samenleving en de *sahajiyās* weigerden zijn ideologie te aanvaarden. Toen verscheen Prabhupāda in Purī. Omdat Bhaktivinoda Ṭhākura districtsbestuurder was, werd hij van de ene lokatie naar de andere overgeplaatst, maar hij had altijd *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* en *Caitanya-caritāmṛta* bij zich en legde de inhoud aan zijn zoon uit. Prabhupāda ontving zoveel instructies van hem, maar we moeten ook begrijpen, dat Prabhupāda een eeuwig bevrijde ziel is; er was in de wereld niemand zoals hij. Zonder dat hij naar een lagere school en een middelbare school was geweest, leerde hij heel snel

over alle onderwerpen en werd een groot geleerde in Sanskriet. Zijn Engels was dermate vergevorderd, dat zelfs professoren in de Engelse taal hem niet konden volgen. Enkele gestudeerde westerse toegewijden vertelden me, dat ze bij het lezen van zijn *Brahma-saṁhitā* herhaaldelijk het woordenboek moesten raadplegen. En zijn Bengaals had ook een dermate hoge standaard, dat zelfs vooraanstaande geleerden het moeilijk konden volgen. Hij zei, dat geestelijke taal dat moet zijn; dat het niet zo eenvoudig mag zijn om te begrijpen. Als je geestelijke vooruitgang maakt door in het gezelschap van Vaiṣṇava's te blijven, ben je in staat om de spirituele taal wel te begrijpen.

Op de leeftijd van zeven of acht jaar begon Prabhupāda een Godsbeeld van Kūrmadeva te vereren en Bhaktivinoda Thākura gaf hem de *mahā-mantra* en andere *mantras* voor zijn *pūjā*. Toen hij achttien was, gaven alle geleerde astronomen in Bengalen hem de titel “Sarasvatī”. Daarna ging hij naar de universiteit, maar hij kreeg onenigheid met de docenten en zei, “Leer ik iets van jullie, of leren jullie iets van mij?” Toen hij zijn studie afbrak, maakten Bhaktivinoda Ṭhākura en andere familieleden zich zorgen. Ze brachten hem naar Purī, waar hij ging studeren aan de Satāsana Āśrama, waar Svarūpa Dāmodara en Raghunātha dāsa Gosvāmī hadden gewoond. Vaiṣṇava's kwamen daar regelmatig bij elkaar en nu heeft Śrīla Siddhāntī Mahārāja een *maṭha* op precies dezelfde plek. Daar begon Prabhupāda lezingen te geven uit *Caitanya-caritāmṛta*. Er zaten daar ook een paar *bābājīs*, die zichzelf *rasika* beschouwden en Prabhupāda vijandig gezind waren, toen ze zijn uitleg hoorden. Toen Bhaktivinoda Ṭhākura dit

merkte, haalde hij hem daar weg liet hem de zoon van de koning van Tripura onderwijzen.

Prabhupa beschikte over een grote bibliotheek met Vaiṣṇava literatuur en nadat hij deze grondig had bestudeerd, gaf hij de zoon van de koning zodanig les, dat de jongen een *mālā* om te chanten accepteerde en *tilak* begon te dragen. Hij raakte onthecht van de wereld en het horen van *hari-kathā* kreeg geleidelijk zijn grootste belangstelling. De koningin, die dit gadesloeg, raakte zeer geïrriteerd en zei tegen de koning, “Deze jongen wordt een nietsnut! Wat gebeurt er, als jij er niet meer bent? Wie gaat de offers aan onze overleden voorouders brengen? Hij gaat de wereld verzaken en dan is alles verloren! Zorg dat je deze leraar snel kwijtraakt. Geef hem vierhonderd *rupees* om te vertrekken – we hebben geen geld nodig, maar een zoon!” Dat was honderd jaar geleden, dus je kunt je voorstellen hoeveel vierhonderd *rupees* in die tijd waard was. De koningin zette haar echtgenoot zodanig onder druk, dat hij uiteindelijk naar Prabhupāda ging en hem nederig mededeelde, “Het doet me groot verdriet, dat onze familie u niet gunstig gezind is; ze zijn bang, dat de jongen zich met *bhakti* gaat bezighouden en de wereld gaat verzaken. Ik beschouw het als ons grote fortuin om een persoon als u te leren kennen en onze zoon door u te laten onderwijzen, maar de anderen begrijpen het niet.” De koning benaderde Bhaktivinoda Ṭhākura en bood hem het geld aan, maar zonder dat Bhaktivinoda Ṭhākura het wilde aanvaarden, keerde de koning naar huis terug.

Daarna begon Bhaktivinoda Ṭhākura een winkel in homeopathische geneesmiddelen. Toen bleek, dat de winkel geen

succes had, dacht hij, “Het bestieren van een winkel is voor mij niet weggelegd,” en kocht een stuk grond in Māyāpura. Nadat hij de geboorteplaats van Mahāprabhu had gelokaliseerd, installeerde hij daar de Godsbeelden van Gaura, Viṣṇupriyā en Lakṣmīpriyā en ook kleine *mūrtis* van Rādhā-Kṛṣṇa. Na het verdwijnen van Bhaktivinoda Ṭhākura was Prabhupāda vastbesloten om de Navadvīpa-dhāma *parikramā* te volgen, die zijn vader had beschreven, en om mensen aan te trekken nodigde hij grote *kīrtana*-leiders uit. Hij liet een grote tent neerzetten, waar duizenden mensen voor de *parikramā* naartoe kwamen, en daar is de *kathā* van *śuddha-bhagavad-bhakti* van start gegaan.

Geleidelijk kwamen gekwalificeerde jongens van amper zestien, zeventien en achttien jaar, die een hart hadden, dat zacht en zuiver was, naar voren en Prabhupāda maakte hen *brahmacāris* en *sannyāsīs*. Hij was met groot gemak in staat om hen te trainen, maar aan degenen, die ouder waren dan vijftig, kon evenals papegaaien niets nieuws worden geleerd. Daarna kwamen toegewijden, zoals onze Guru Mahārāja, Bon Mahārāja, Bhakti Pradīpa Tīrtha Mahārāja, Bhakti Vilāsa Tīrtha Mahārāja, Araṇya Mahārāja en Narahari Prabhu. In het begin daar in Māyāpura deed Narahari Prabhu *ārati*, terwijl Prabhupāda de handgong speelde en geleidelijk begon het predikwerk. Het instituut van *tridaṇḍi-sannyāsa* werd ingesteld en het resultaat was, dat vandaag de dag de naam en het begrip Caitanya Mahāprabhu met kracht worden gepredikt. In elf jaar van 1926-37 werd het predikwerk overal verspreid, maar daarvóór werd zoveel tijd besteed aan het neerzetten van het fundament. Prabhupāda gaf vele tijdschriften uit –

dagbladen, weekbladen en maandbladen – in het Sanskriet, Bengaals, Hindi, Orissi, Engels en in Assamese talen en wij hebben allemaal met veel gemak de vruchten van zijn ondernemingen geërfd. Met grote moeite heeft hij de Gauḍīya lijn met strikte richtlijnen weten te vestigen, maar er waren zoveel problemen met zijn predikcampagnes, dat we ons dat niet kunnen voorstellen. Er was zoveel verzet tegen het predikwerk van Prabhupāda, dat zijn leerlingen zelfs niet werden toegelaten in de *mandīras* in Vṛndāvana en Navadvīpa.

Prabhupāda cultiveerde de klimplant van devotie door alle overbodige takken en onderliggende takken weg te snoeien. Hoe deed hij dat? Ten eerste, hij reviseerde de *guru-paramparā*. Hij zei, dat wij in de lijn van Mahāprabhu zitten en verwijderde de namen van degenen, die niet volkomen geperfectioneerd waren. Nadat hij de namen van Brahmā, Nārada en Vyāsa had gevestigd, ging hij rechtreeks naar Madhva. Prabhupāda accepteerde de namen van degenen, van wie de mensen in deze wereld het meeste voordeel kregen en dat waren vooral de *brahmacārīs*. Doorgaans accepteerde hij niet de namen van degenen, die langere tijd *gṛhastha* waren geweest. Na Madhva erkende hij enkele bijzondere persoonlijkheden en ging verder met Mādhavendra Purī. Hij wordt door iedereen aanvaard en van hem gaan we naar Īśvara Purī, Svarūpa Dāmodara, de Zes Gosvāmī's en dan Kṛṣṇa-dāsa Kavirāja Gosvāmī.

Op dit punt waren sommigen gesplitst in de lijnen van Nityānanda Prabhu, Advaita Ācārya, Gadādhara Paṇḍita, Vakreśvara Paṇḍita, Lokanātha Gosvāmī en anderen, maar Prabhupāda zei, “We aanvaardden in onze lijn alleen volkomen per-

fecte zielen, die de juiste *siddhānta* kennen en die *rasika* zijn, waar ze zich ook bevinden.” Op die manier werden alle verscheidene lijnen in onze *paramparā* op de een of andere lokatie vertegenwoordigd.

Er zijn zoveel disciplinaire lijnen van opvolging, maar Prabhupāda zei, dat wij de *guru-paramparā* erkennen, niet de disciplinaire opvolging. De *guru-paramparā* bestaat alleen uit *bhāgavata-gurus*, zelfs al maakten ze geen leerlingen en kwam er geen rechtstreekse disciplinaire lijn uit hen voort. Sommigen hebben helemaal geen leerlingen geïnitieerd, maar desondanks zijn ze *jagad-guru*. Op die manier stelde hij met zijn allesdoordringende visie alle *mahājanas* samen en vormde datgene, dat wij kennen als de *bhāgavata-paramparā* of *guru-paramparā*.

Na het verdwijnen van Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura ontstonden zoveel verwante disciplinaire lijnen, die Prabhupāda allemaal veronachtzaamde, waarbij hij alleen erkenning gaf aan Baladeva Vidyābhūṣaṇa en daarna Jagannātha dāsa Bābājī. Hij aanvaardde alleen degenen, in wie hij de ware spirituele *siddhānta* aantrof. Door eenvoudig de *mantra* in je oor te ontvangen en een *dhotī* of andere kleding te dragen, die de *guru* geeft, ben je nog niet gekwalificeerd als opvolger van de *guru*. Bhaktivinoda Ṭhākura kreeg helemaal geen *mantra* van Jagannātha dāsa Bābājī Mahārāja, dus hoe kon hij zijn leerling zijn? Hij was een leerling van zijn conceptie: zijn gevoelens jegens Kṛṣṇa, zijn begrip van *rasa* en zijn begrip van *tattva*. Dit is een discipel. De meeste mensen kunnen dit niet bevatten, maar omdat hij met zoveel inzicht kon waarnemen, verklaarde Prabhupāda, dat hieruit onze lijn be-

stond. Gaura-kiṣora dāsa Bābājī Mahārāja was ook geen geënitieerde leerling van Bhaktivinoda Ṭhākura, maar hij omarmde alle gevoelens en begrippen van Bhaktivinoda Ṭhākura en daarom verschijnt zijn naam in de opvolging. Over deze kwestie zeiden de *bābājīs*, “Wiens leerling is Bhaktisiddhānta Sarasvatī? Wie heeft hem *sannyāsa* gegeven? Waarom draagt hij niet dezelfde kleding als Sanātana Gosvāmī? In onze *sampradāya* na Nityānanda Prabhu en Svarūpa Dāmodara droeg iedereen witte kleding, maar hij droeg safraankleurige kleding en accepteerde een *daṇḍa*. Hoe kan hij dat doen?” Welke relatie heeft het dragen van oranje of witte kleding met *bhakti*?

*kibā vipra, kibā nyāsī, sūdra kene naya
yei kṛṣṇa-tattva-vettā, sei ‘guru’ haya*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 8.128)

Of men nu een *brāhmaṇa*, een *sannyāsī* of een *sūdra* is, als hij *kṛṣṇa-tattva* kent, is hij een *guru*, om niet te spreken van een Vaiṣṇava. Prabhupāda dacht, “Wij zijn niet gekwalificeerd om de kleding te aanvaarden, die werd gedragen door zulke grote persoonlijkheden als Rūpa, Sanātana, Jiva en Kṛṣṇadāsa Kavirāja. Wij blijven in de gewone kleding van *sannyāsīs* en accepteren niet de kleding van *paramahaṁsa-bābājīs*. We blijven binnen het *varṇāśrama* stelsel als *brahmacārīs* en *sannyāsīs* en houden het ideaal van die *paramahaṁsa* kledij boven ons hoofd, want als we die kleding aanvaarden en zondige daden begaan, is dat *aparādha* aan de voeten van Rūpa en Sanātana.” Sommige *bābājīs* hadden kritiek op het trainen van *brahmacārīs* en het geven van de heilige draad, maar onze

Guru Mahārāja zei, dat die *bābājīs* allemaal dwazen waren, erger nog dan dieren. Zij droegen de kleding van de *paramahāmsa* en gaven de verheven *gopī-mantra* aan iedere voorbijganger, terwijl Prabhupāda alleen *brahmacārīs* in opleiding had en hen instructies gaf omtrent het beheersen van de zintuigen – dus wie heeft gelijk?

Prabhupāda wilde ons eerst laten begrijpen, wat *siddhānta* is, namelijk *jīva-tattva*, *māyā-tattva* en *bhagavat-tattva*, en hoe je *māyā* in de vorm van *kanaka* (rijkdom), *kāminī* (vrouwen) en *pratiṣṭhā* (prestige) moet vermijden – dit zijn de allereerste instructies. *Gopī-bhāva* is zeer verheven; eerste moeten we begrijpen, dat “Ik ben *kṛṣṇa-dāsa*” en beginnen met *hari-nāma*. Maar deze *bābājīs* geven hun idee over *gopī-bhāva* meteen weg aan iedereen, die hen benadert, en dan chanten ze allemaal “Ik ben *gopī*, ik ben *gopī*” en creëren op die manier een verstoring in de samenleving.

In onze *maṭha* zingen we iedere ochtend het lied, waarin Prabhupāda de *bhāgavata-paramparā* heeft gevestigd, *kṛṣṇa haite catur-mukha...* Bij het componeren van dit lied heeft hij alle grote, geperfectioneerde persoonlijkheden uit verschillende lijnen aanvaard en gaf de verklaring, “Dit is de lijn van Gaura.” Als Prabhupāda niet was gekomen, hadden we dan de naam van Mahāprabhu en gesprekken uit *Bhāgavad-gītā* en *Śrīmad-Bhāgavatam* ergens aangetroffen? Hier in Mathurā, in Vraja en overal elders hebben nog steeds *gaura-kīrtana* en *hari-kathā* plaats en ze zijn niet verdwenen. Daarom zal de wereld voor altijd verschuldigd blijven aan Prabhupāda voor zijn predikwerk. Hij ging nooit naar rijke mensen toe, maar hij nam één *paisā* van iedere persoon, die hij tegenkwam. En

onze Guru Mahārāja deed hetzelfde. Ofschoon hij uit een rijke familie kwam, nam hij altijd een houten kistje met een gleuf erin mee naar de markt en in de trein, de tram en de bus. Hij sprak met mensen uit alle rangen en standen en op die manier heeft hij het predikwerk in alle richtingen verspreid. Wij moeten ons ook bezighouden met zo een zuivere vorm van prediken en niet stil blijven zitten, nadat we dit hebben gehoord. Alsof je hen een injectie geeft, moeten jullie allemaal anderen aanmoedigen om *hari-nāma* te nemen en deze concepties te horen, of je nu man of vrouw bent, getrouwd of ongetrouwd. En denk niet, dat je dit niet kunt doen, omdat je geen opleiding hebt gehad. Had Haridāsa Ṭhākura een academische graad? Hadden Raghunātha dāsa Gosvāmī en anderen die? Toch waren hun activiteiten eersteklas en hun ideeën waren uitermate verheven.

Wij horen regelmatig *tattva* uit de geschriften, zoals *Śrīmad-Bhāgavatam* en *Bṛhad-bhāgavatāmṛta*, maar hoe krijgen anderen de gelegenheid om dit te horen? Nadat we het hebben gehoord, moeten we het naar zoveel andere mensen brengen, want dit is de plicht van ieder van ons. We moeten *harināma* met grote liefde nemen en anderen aanmoedigen te chanten. We moeten zelf *siddhānta* horen en daarna anderen helpen dit te begrijpen; dit zal Prabhupāda een groot genoegen doen. Helemaal op het eind van zijn leven zei Prabhupāda, “Wij zijn louter arbeiders; wij zijn de pionnen van *bhagavat-kathā*.” Hij heeft voor zichzelf nooit een permanente leefsituatie in een rijke tempel gemaakt, maar bleef altijd in beweging. Dezer dagen doen we de dingen iets anders, maar we moeten altijd proberen te volgen, niet alleen de filosofische ideeën van

Prabhupāda, maar ook het ideaal, dat hij ons toonde met zijn eigen gedrag.

Deze begrippen dienen als het fundament voor *bhakti* en als dit fundament niet wordt gevestigd, vallen we weg van het horen van de hogere niveau's van *kathā*. Bijvoorbeeld, Bhaktivinoda Ṭhākura heeft een lied geschreven, getiteld *Vibhāvarī Śeṣa*, dat regels zoals deze bevat,

*jāmuna-jīvana, keli-parāyaṇa,
mānasa-candra-cakora
nāma-sudhā-rasa, gāo kṛṣṇa-yaśa,
rākho vacana mana mora*

Śrī Kṛṣṇa is het leven van de Yamunā, Hij houdt Zich altijd bezig met Zijn amoreuze spel en vermaak en Hij is de maan van het hart van de *gopīs*. Zing de glorie van Hem, wiens naam zuiver *rasa* is – O geest, herinner je altijd deze woorden.

In onze *maṭha* zingen we dit lied iedere dag en dat is zeker gunstig, maar bevatten we ook de complete *bhāva*, die hierin is vervat? Niets ontbreekt aan deze regels – de *rasa-līlā* niet, de *Bhramara-gīta* niet, de *Veṇu-gīta* niet, niets blijft erbuiten. Alles is erin aanwezig en alle voorgaande regels van dit lied zijn op dezelfde wijze verzadigd van zowel *rasa* als *tattva*. *Phulla-sara-yojaka kāma* – wat betekent dit? De complete *kāma-gāyatrī* is hierin aanwezig. *Śara* betekent ‘pijl’, een pijl van *kāma* (verlangen), die Kṛṣṇa op Zijn boog legt. Hoeveel van die pijlen heeft Kṛṣṇa? Vijf – Zijn zijdelingse blikken en Zijn wenkbrauwen, wangen, neus en glimlach. Vertel mij eens, blijft er iets buiten deze versregels?

Het is de ware taak van de *guru-paramparā* – degenen die op de hoogte zijn van *rasa*, de *dikṣā*- en *sikṣā*-gurus – om de

mensen in deze wereld te helpen deze onderwerpen te begrijpen. Als we de ene na de andere regel bestuderen, zouden we er zoveel dagen lang lezingen over kunnen geven en zou ons hart vol *rasa* en goddelijke zegen raken bij het horen van hun volledige betekenis. Bhaktivinoda Ṭhākura heeft zoveel *bhāva* in ieder woord gelegd en hetzelfde geldt voor de composities van Narottama Ṭhākura en Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura. Om te begrijpen, wat onze *ācāryas* ons hebben nagelaten, zijn grote intelligentie en *bhāva* vereist. En als we zulke *bhāva* in ons hart hebben, waarmee we de poëzie en de bijzondere karakteristieken van *ācāryas*, zoals Prabhupāda, kunnen begrijpen, zal het altijd bij ons blijven, waar we ook gaan.

In de uitleg van de regel, *paraṁ vijayate śrī-kṛṣṇa-saṅkīrtanam* uit het eerste vers van Mahāprabhu's *Śikṣāṣṭaka*, schreef Prabhupāda, dat deze regel de wijze van verering van de Gauḍīya Maṭha vertegenwoordigt. Er zijn drie stadia: het beginstadium van *sādhana*, het middenstadium van *bhāva* en het laatste bereik geproduceerd door die *bhāva*, dat *prema* wordt genoemd. *Sādhana* is de beoefening, waardoor *suddha-sattva-bhāva* wakker wordt en als het niet ontwaakt, kan het geen wordt beoefend geen *sādhana* worden genoemd. We kunnen onszelf onder de loupe nemen en kijken, of we de *sādhana* uitvoeren, die al of geen *bhāva* opwekt. Zijn de symptomen aanwezig, of niet? We kunnen zelfs niet het juiste doel in onze *sādhana* voor ogen halen. Als iemand een lucifer aansteekt, wat is zijn bedoeling dan? Hij probeert een vlam te krijgen. En als er bij het strijken van de lucifer geen vlam komt, pakt hij een andere lucifer en probeert het opnieuw. Onze onderneming om de *sādhya* (laatste doelstelling) te be-

reiken door het beoefenen van *sādhana* is hetzelfde. *Kṣud-anuvṛtti* (spirituele ‘honger’), *tuṣṭi* (voldaanheid) en *puṣṭi* (kracht) – deze drie dingen moeten verschijnen. En als ze dat niet doen, praktiseren we geen echte *sādhana* en kunnen we geen ware *sādhakas* worden genoemd. Alles, dat we doen, moeten we doen met deze visie, “Door deze activiteit uit te voeren, wordt *bhāva* voor Kṛṣṇa gewekt.” Produceert de lucifer een vlam of niet? Als we zien, dat onze *sādhana* juist gehechtheid aan materieel resultaat, zoals *pratiṣṭhā*, oplevert, begeven we ons in de verkeerde richting. We moeten dit punt goed inzien: het enige doel van *kīrtana* is het laten ontwaken van *bhāva*.

Ceto-darpaṇa-mārjanam – is in onze beoefening van *nāma-sankīrtana* onze geest gezuiverd, of niet? Gaat ons verstand in de richting van rijkdom, materieel plezier en prestige? Beschouwen we materieel plezier giftig of gunstig voor onszelf? Materieel plezier is vergif. Haridāsa Ṭhākura nam *harināma* op een afgelegen plek, toen een prachtige vrouw hem benaderde en zei, “Prabhu, je hoeft niet langer voor jezelf te koken. Je hoeft geen water te halen en ik zal ook jouw *tulasī*-plant verzorgen. Jij kunt de hele dag *harināma* chanten en ik voer al jouw taken uit. En als je vermoeid raakt, masseer ik jouw voeten.” Maar heeft Haridāsa Ṭhākura haar geaccepteerd?

Alle vormen van materieel plezier dienen we te beschouwen als vergif, of het nu een man of een vrouw betreft. Als we denken, dat luxieus voedsel en accommodatie gunstig voor ons zijn, wordt de spiegel van de geest niet gereinigd en wordt de reflectie van jouw eigen spirituele gedaante niet zichtbaar.

We moeten de spiegel schoonmaken; er mag geen stof of iets dergelijks op liggen. We moeten in staat zijn om te zien, wat ons illusoire lichaam is, wat ons spirituele lichaam is en welke onze fouten zijn; maar het is een groot ongeluk, dat we alleen andermans fouten zien. De eerste soort besmetting van de geest is te denken, dat we het materiële lichaam zijn. We zijn eeuwige dienaren van Kṛṣṇa, maar het meest voorkomende stof op de spiegel van de geest is te denken, dat we het materiële lichaam zijn. Pogingen ondernemen voor het geluk van het lichaam vormt stof op de spiegel, of besmetting op de geest.

Er zijn zoveel *anarthas* – *svarūpa-bhrama* (verwarring over de huidige gedaante en aard), *asat-tṛṣṇā* (verlangen naar tijdelijke zaken), *hṛdaya-daurbalya* (emotionele zwakte) en *aparādha* (overtredingen). Behalve deze zijn er nog andere, zoals beschreven staat in *Mādhurya-kādambinī* van Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura: *utsāhamayī* (vals vertrouwen), *ghanataralā* (sporadische pogingen), *vyūḍha-vikalpā* (besluiteloosheid), *viṣaya-saṅgarā* (strijd met de zintuigen), *niyamākṣamā* (onvermogen om geloften te houden) en *taraṅga-raṅgiṇī* (genieten van de materiële faciliteiten, die toewijding produceert).

Dan zijn er vier soorten *aparādha* – *duṣkṛtottha* (voortkomend uit voorgaande zonden), *sukṛtottha* (voortkomend uit voorgaande vroomheid), *aparādhottha* (voortkomend uit overtredingen bij het chanten) en *bhakyuttha* (voortkomend uit onvolkomen dienstverlening). Zodra al deze overtredingen zijn verdwenen, wordt ons ware zelf, de *ātmā*, in de spiegel van de geest gereflecteerd; maar voorlopig is onze visie nog

vertroebeld. We beschouwen de pijn en het plezier van het materiële lichaam als van onszelf en onze wereldse relaties en werelds verlies en gewin als verbonden aan ons eigen zelf. *Bhāva-mahā-dāvāgni-nirvāpaṇam*, dit is de bosbrand van het materiële bestaan, waarin we keer op keer worden geboren.

Wanneer de spiegel van de geest is gereinigd, wordt deze brand geblust en maken we vooruitgang op het pad van *sād-hana* naar *uttama-bhakti*, de devotie, die vrij is van iedere tendens naar *karma* of *jñāna*. Die toewijding is *kleśa-ghnī*, die zoveel soorten problemen verbrandt. Dit gebeurt niet ineens, maar geleidelijk. Eerst is er *śraddhā*, dan *niṣṭhā* en daarna gaan we naar *ruci* en *āsakti*, wanneer onze *anarthas* voor het grootste deel zijn opgelost. Die *anarthas* kunnen echter nog in hun zaadvorm blijven bestaan. Je kunt jouw hoofd scheren, maar is er zelfs maar één haar helemaal verdwenen? De wortels zitten er nog en het haar zal na enkele dagen opnieuw aangroeien. Wanneer we het stadium van *āsakti* hebben bereikt, bestaan op dezelfde manier nog de wortels van *anarthas*, maar uiterlijk zijn ze niet zichtbaar. Als hieraan een gunstige omgeving wordt geboden – met andere woorden, als we slecht gezelschap houden, of een Vaiṣṇava schofferen – zullen ze weer de kop opsteken. Maar bij het bereiken van het stadium van *bhāva* zijn ze voor altijd verdwenen.

Dan hebben we *śudhadā*, die in diverse soorten bestaat. In de wereldse betekenis is *śubha* het beschikken over rijkdom, goed nageslacht, positie, roem en kennis en het gezond houden van het lichaam, zodat de gevolgen van de ouderdom niet voortijdig verschijnen. Maar wat is ware *śubha*? Het hebben van *ruci* voor de naam en *līlā-kathā* van Bhagavān en voor de

onderdelen van *bhagavad-bhajana-sādhana*. De gretigheid voor deze dingen is *śubha* en die *śubha* is de lotusbloem beschreven in de woorden *śreyah-kairava-candrikā-vitarāṇam*. Wanneer de maan zijn stralen erop laat vallen, bloeit hij zuiver en zonder smetten. Hoe wordt dergelijke zuivere *bhakti* in het hart wakker? De *śakti* van *harināma* is als de stralen van de maan, die de lotus van het hart geleidelijk in bloei zet en hem door de stadia van *niṣṭhā*, *ruci*, *āsakti* en *bhāva* leidt. Wanneer hij in volle bloei staat, wordt dat het stadium van *prema* genoemd. Maar als de *śakti* van *harināma* op deze manier moet optreden, dient onze belangstelling voor het materiele leven te zijn beëindigd. Zoals twee zwaarden niet samen in één schede blijven zitten, zo blijven *māyā* en *bhakti* niet samen in jouw hart zitten.

Vidyā-vadhū-jīvanam – nāma-saṅkīrtana is zowaar het leven van *vidyā-vadhū*. *Vidyā* is datgene, waardoor we *jīva-tattva*, *māyā-tattva* en uiteindelijk Kṛṣṇa kunnen kennen; het heeft geen betrekking op kennis van wereldse wetenschap of hoe je geld moet maken. Ware *vidyā* is *bhakti* en uiteindelijk neemt het de vorm aan van de *vadhū*, of de metgezel van Kṛṣṇa. Eerst is er *sādhana-bhakti*, dan *bhāva-bhakti* en tenslotte *prema-bhakti*. Nadat je *prema-bhakti* bent binnengegaan, ontwikkelt jouw toewijding zich via de stadia van *sneha*, *māna*, *praṇaya*, *rāga*, *anurāga*, *bhāva* en tenslotte *mahābhāva*. De belichaming van *mahābhāva* is Śrīmatī Rādhikā, die de *vadhū*, of metgezellin van Kṛṣṇa is. Boven de *sandhinī-śakti* manifesteren de *saṁvit*- en *hlādinī-śaktis* zich volkomen als *rādhā-bhāva*. Dit is *vidyā-vadhū* en als zelfs maar één straal van dit

bovenzinnelijke vermogen ons hart binnengaat, wordt dat *bhāva* genoemd.

Ānandāmbudhi-varḍhanam prati-padam – als we *harināma* met deze *bhāva* chanten, ervaren we bij elke stap een toenevende *ānanda*, goddelijk plezier. In de *mahā-mantra* zijn *kṛṣṇa-nāma* en ook Hare aanwezig, dat betekent Zij, die Kṛṣṇa naar de *kuñja* aantrekt, Śrīmatī Rādhikā. Deze *bhāva* is zo diep, dat hij geen eind kent en dit is de *nāma*, die zo verzadigd is van *rasa*, die Caitanya Mahāprabhu naar deze wereld heeft gebracht. Wanneer we de *mahā-mantra* met deze *bhāva* chanten, zal iedere stap ons dieper onderdompelen in de oceaan van goddelijke zegen. *Pūrṇāmṛtāsvādanam* – wat is *pūrṇāmṛta*, de volkomen nectar? *Prema*. En die zal je onafgebroken proeven. Door de naam op deze wijze te chanten konden onze *ācāryas*, zoals Jayadeva Gosvāmī, Sanātana Gosvāmī en Bhaktivinoda Ṭhākura het goddelijke spel schouwen en al die ambrozijnen literatuur componeren. En *sarvātma-snapanam* – je zal nooit meer uit die nectarooceaan willen komen, waar zelfs geen spoor van *māyā* aanwezig is, met andere woorden, ze zijn *svarūpa-siddhi* binnengegaan. Dit is de uitleg van het eerste vers van Mahāprabhu's *Śikṣāṣṭaka* gegeven door Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Prabhupāda, wiens terugkeer naar het eeuwige spel van Śrī Rādhā-Kṛṣṇa wij op deze dag herdenken.

Hoofdstuk Vijf

De Verdwijningsdag van

Śrīla Gaura-kiśora dāsa Bābājī Mahārāja

WE DIENEN DE VERZAKENDE LEVENStijl en hoge standaard van *bhajana* van Śrīla Gaura-kiśora dāsa Bābājī met rust te laten, maar we kunnen op zijn minst een paar lagere principes aanvaarden en volgen, die hij voor ons heeft gevestigd en in zijn eigen leven heeft gepraktiseerd. Nadat we voldoende spirituele vooruitgang hebben gemaakt, kunnen we misschien in staat zijn de hogere dingen aan te nemen, maar we moeten ze in onze huidige conditie niet willen volgen. Wie kan mogelijkwijs zijn extreme verzaking volgen, zoals het eten van de klei van de Yamunā en Rādhā-kuṇḍa en volkomen afhankelijk blijven van Bhagavān? Hij had het gevoel, als hij in een *mandira* zou wonen, er vele mensen zouden komen en zijn *bhajana* zouden verstoren, dus in plaats daarvan woonde hij in een

latrine (openbaar toilet of wasplaats). Mensen zochten hem op voor zijn zegen om materieel voordeel te behalen, maar hij gaf de voorkeur aan de stank van de latrine boven de stank van de woorden van die mensen. Dit is voor ons ondraaglijk, zelfs voor een minuut. Daarom zal een *kaniṣṭha-adhikāri* het leven van deze grote *uttama-bhāgavata* Vaiṣṇava niet gemakkelijk kunnen begrijpen. De hogere zaken zijn voor ons niet toegestaan, maar we moeten datgene uit zijn leven aanvaarden, dat voor vooruitgang in het stadium van *madhyama-adhikāri* gunstig is.

Zolang we de genade van Śrī Caitanya Mahāprabhu, Nityānanda Prabhu en Navadvīpa-dhāma nog niet hebben gekregen, kunnen we Vraja niet binnengaan. Daarom zijn de meesten van onze voorgaande *ācāryas*, die *bhajana* uitvoerden in Vṛndāvana, daar vertrokken en naar Navadvīpa gegaan om *prema* te bereiken. Alleen na zich te hebben ondergedompeld in de Gaṅgā van Mahāprabhu's *prema* in Navadvīpa keerden ze naar Vṛndāvana terug om te verdrinken in de oceaan van *kṛṣṇa-prema*. Eerst voerden ze de *bhajana* uit van Gauracandra en wat bereikten ze hiermee? De *prema* van het amoureuze spel van Śrī Rādhā en Kṛṣṇa. In het begin voerde Gaurakiśora dāsa Bābājī Mahārāja *bhajana* uit in Vṛndāvana bij Sūrya-kuṇḍa, Rādhā-kuṇḍa, Nandagrāma, Varṣāṇā en een aantal andere plaatsen, maar in zijn hart kreeg hij het gevoel, "Het soort *prema*, dat ik zoek, kan hier niet worden bereikt." Hij voerde *kīrtana* uit met grote *prema* en riep "Rādhā, Rādhā! Waar ben Je? Bescherm mijn leven, want ik ga dood zonder Jou! Rādhā, Rādhā!" Ofschoon hij het uitriep met extreme *vipralambha-bhāva* [gevoel van afgescheidenheid], had hij

het idee, dat zijn hunkering niet volkomen werd bevredigd, dus hij verliet Vṛndāvana en ging naar Navadvīpa. Om te voorkomen, dat hij in aanraking kwam met wereldse mensen, woonde hij in een latrine. Hij was zo *mahātmā*, dat hij niet eens voor zichzelf een hut bouwde.

De aristocratische landeigenaar van Kasima Bazar organiseerde eens een conferentie voor alle prominente Vaiṣṇava's en hij benaderde Bābājī Mahārāja om hem te vragen of hij de conferentie wilde voorzitten. Hij zei, "Bābājī Mahārāja, ik ben een conferentie van Vaiṣṇava's aan het organiseren en iedereen wil, dat u dit gezelschap voorziet. Weest u genadevol en geeft u ons alstublieft uw *sukṛti* door deze uitnodiging te aanvaarden, dan haal ik u op en breng u weer terug met mijn eigen wagen."

Bābājī Mahārāja vroeg hem, "Om welke reden gaat u deze conferentie organiseren? Wat is hiervoor de noodzaak?"

De man antwoordde, "Dit is voor het prediken van *vaiṣṇava-dharma*, dus mensen horen gesprekken over Bhagavān en worden geïnspireerd om *bhajana* te gaan doen."

Toen zei Bābājī Mahārāja, "Goed, dan moet je één ding doen: eerst ga jij *bhajana* doen en vergeet al die anderen. Vertrek uit huis en laat jouw vrouw en kinderen achter en kom naar mij. Je krijgt van mij een paar *kaupīnas* en dan doe je *bhajana*. Zorg dat eerst jouw eigen leven betekenis krijgt en maak je daarna zorgen om anderen. Anders doet jouw conferentie alleen dienst voor jouw eigen ego en dan levert het geen voordeel op voor anderen. Eerst moet je naar mij komen en een tijdje *bhajana* doen; dan ga je jouw conferentie organi-

seren." Nadat de man dit sterke antwoord van Bābāji Mahārāja had gekregen, was hij sprakeloos en ging ervan door.

Een andere keer kwam er een man naar Bābāji Mahārāja en zei, "Bābāji Mahārāja, wees me alsjeblijft genadig! Wees me alsjeblijft genadig!" Hij zei dat keer op keer. Bābāji Mahārāja werd er een beetje vervelend van en zei, "Wil je genade? Hier – pak aan!" en hij gaf de man een paar *kaupīnas*. Wat betekent het om iemand een set *kaupīnas* te geven? Wanneer een *guru* iemand *sannyāsa* geeft, wat geeft hij hem dan? Een set *kaupīnas* (lendedoeken) en de *mantra*. Dan wordt die persoon op slag een verzaker, laat hij alle wereldse gehechtheid achterwege en zet hij zijn lichaam, geest en woorden in voor de dienst van Kṛṣṇa. Als de *guru* dit aan iemand geeft, bestaat er dan een grotere genade dan dit? "Hier – pak aan die genade!" Toen de man dit hoorde van Bābāji Mahārāja, werd hij bang, rende weg en is nooit meer terug gekomen.

Bij een andere gelegenheid kwam een jongen uit een rijke familie, die van huis was weggelopen, naar Bābāji Mahārāja. Hij zei tegen Bābāji Mahārāja, "Ik wil bij u blijven en gewoon *bhajana* doen." Bābāji Mahārāja gaf geen antwoord, dus de jongen bleef bij hem in de buurt. Hij haalde water voor Bābāji Mahārāja en verleende andere diensten voor hem en ging de mensen vertellen, "Ik ben een discipel van Bābāji Mahārāja." Maar in feite had Bābāji Mahārāja geen andere leerlingen dan alleen Prabhupāda [Bhaktisiddhanta Sarasvati Prabhupāda Mahārāja]. Deze jongen bleef een tijdje bij Bābāji Mahārāja, maar kreeg niet wat hij had verwacht, dus hij dacht, "Ik ga terug naar het materiële leven." Veel mensen gaan in een *ma-*

tha wonen, blijven een of twee maanden en gaan weer terug naar het materiële leven, trouwen en gaan zich bezighouden met huishoudelijke zaken. Sommige mannen verlaten de verzakende levensorde zelfs nog na tien of twintig jaar, maar alleen omdat ze dezelfde zaken wilden bereiken als wereldse mensen: *kanaka* (rijkdom), *kāminī* (vrouwen) en *pratiṣṭhā* (prestige). Uiterlijk gaan ze het huis uit en beginnen aan *bhajana*, maar ze zijn in werkelijkheid alleen geïnteresseerd in materieel gewin.

Toen hij het gevoel kreeg, dat hij niets had bereikt door bij Bābāji Mahārāja te blijven, vertrok de jongen en kwam na twee weken terug met een prachtig jong meisje uit een rijke familie, met wie hij was getrouwd. Hij bood Bābāji Mahārāja zijn *praṇāma* aan en zei, 'Bābāji Mahārāja, ik ben *samsāra*, de materiële wereld, binnengegaan. Bhaktivinoda Ṭhākura heeft in zijn *Gītāvalī* geschreven, '*kṛṣṇera samsāra kara chāḍī*' *anācāra* – we moeten onze overtredingen opgeven en als hoofd van het gezin *bhajana* uitvoeren.' Dus ik heb een *kṛṣṇa-dāsī* opgepikt. Weest u alstublieft genadevol voor haar en ook voor mij, zodat we ons met *bhajana* kunnen bezighouden en ook een succesvol materieel leven kunnen leiden."

Bābāji Mahārāja antwoordde, "Dat heb je goed gedaan! Daar ben ik blij mee! Heb je een *kṛṣṇa-dāsī* opgepikt? Dan moet je één ding doen: je moet aan deze *kṛṣṇa-dāsī pūjā* geven. Je moet iedere dag voor haar een offer koken en haar *praṇāma* en wat bloemen aanbieden en zeggen, 'Jij bent een *kṛṣṇa-dāsī* en erg dierbaar aan Śrī Kṛṣṇa.' Maar wees op je hoede, probeer niet van haar te genieten, anders is alles voor

jou verloren en ga je naar de hel! Pas op – probeer niet van haar te genieten!"

Toen hij dit hoorde, was de jongen verbaasd en stond sprakeloos. Hij werd bang en riep zijn "*kṛṣṇa-dāsi*" en ging er snel vandoor. Was het gemakkelijk om Bābāji Mahārāja in het ootje te nemen? Het was niet mogelijk hem te misleiden.

Bābāji Mahārāja legde de gelofte af, dat hij nooit leerlingen zou accepteren, maar het was de onbuigzaamheid van Prabhupāda, die zei "Als ik een *guru* aanvaard, is alleen hij dat." Prabhupāda schreef in zijn *Gauḍīya Patrikā*, "Ik was in die tijd erg trots. Ik dacht, dat er geen geleerde gelijk was aan mij, dat er geen *tattva-jñāni* gelijk was aan mij, geen spreker gelijk aan mij en geen filosoof gelijk aan mij. Deze *paramahaṁsa* Vaiṣṇava, Gaura-kiśora dāsa Bābāji Mahārāja, begreep dit en daarom legde hij mijn verzoeken om initiatie naast zich neer. Hij zei me drie of vier keer, dat hij geen discipelen zou accepteren. Hij zei, 'Wat? Je bent de zoon van Bhaktivinoda Ṭhākura! Jij werd geboren in zo'n hoge familie, dat jij voor mij vererenswaardig bent! Jij bent z'n grote geleerde, jouw verschijning is zo ontzettend mooi en jij beschikt over alle goede kwaliteiten; dus waarom zou je mijn leerling worden?' Op die manier verpulverde hij mijn trots. Mensen zeggen, dat hij een analfabeet was, maar hij beschikte over ware kennis en was een *jagad-guru*."

Drie of vier keer hield Bābāji Mahārāja zich afzijdig, maar Prabhupāda had een gelofte afgelegd, dat hij alleen inwijding zou aanvaarden van Bābāji Mahārāja. Op het eind voerde hij zware soberheid uit om Bābāji Mahārāja als zijn *guru* te krijgen en toen Bhaktivinoda Ṭhākura zag, dat het gezicht van

zijn zoon lijkbleek was alsof hij op het punt stond dood te gaan, verzocht hij Bābāji Mahārāja, "Wees aardig tegen hem." Hierna accepteerde Bābāji Mahārāja Prabhupāda eindelijk als zijn enige leerling.

De *āśrama* van Bhaktivinoda Ṭhākura stond aan de oever van de Gaṅgā en wanneer hij "Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare, Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare" luid hoorde chanten, wist Bhaktivinoda Ṭhākura, dat Bābāji Mahārāja eraan kwam. Hij chantte zo luid, dat zijn stem aan de overkant van de Gaṅgā te horen was en als hij in de *āśrama* was aangekomen, hoorde hij *Śrīmad-Bhāgavatam* en andere *kṛṣṇa-kathā* van Bhaktivinoda Ṭhākura.

Bābāji Mahārāja associeerde niet veel met andere *bābājis*. Hij droeg meestal alleen een *lanḡoṭī* en anders niets, maar op zekere dag bedelde hij bij iemand om een goede kwaliteit *dhotī*, een *kurtā*, een wandelstok en een mooie tulband. Toen hij dit had aangetrokken, ging hij naar de *āśrama* van Bhaktivinoda Ṭhākura en toen die hem zag, dacht hij, "Kijk eens hoe het uiterlijk van Bābāji Mahārāja is getransformeerd! Hij draagt de gewone kleding van een *grhastha*. Hij heeft mooie kleren aan en loopt met een wandelstok zoals een grootgrondbezitter. Wat is er met hem gebeurd?"

Bābāji Mahārāja bood *praṇāma* aan en ging zitten en Bhaktivinoda Ṭhākura vroeg hem, "Bābāji Mahārāja, ik zie dat jouw verschijning er vandaag heel anders uitziet. Waarom is dat?"

Bābāji Mahārāja antwoordde, "Er zijn tegenwoordig zoveel *bābājis*, maar veel van hen zijn zulke hooligans, dat het zondig is om slechts hun naam te noemen. Ze vertonen zoveel wan-

gedrag, dat een *grhastha* duizend keer aan hen superieur is. In naam van *parakīya-bhajana* houden ze zich bezig met wereldse activiteiten en daarvoor gaan ze naar de hel. Als een *bābājī* een paar *rasagullās* krijgt of ander voedsel van goede kwaliteit, moet hij dat aan een koe geven. *Bābājīs* zouden niet naar festivals moeten gaan, maar mensen nodigen hen uit en ze gaan er naartoe om eenvoudig van een goede maaltijd te genieten. Het voeren van de honden van de *dhāma* is nog beter dan hen te voeden. Daarom denk ik, dat ik niet langer een *bābājī* blijf. Ik draag de kleding van een *grhastha*, zoodat mensen me niet langer aanzien voor een van deze *bābājīs*."

Bhaktivinoda Ṭhākura zei, "Dat heb je goed gezegd." In die tijd was het wangedrag van deze *bābājīs* zo wijd verspreid, dat mensen een hekel hadden om zelfs maar de naam van een goede Vaiṣṇava te horen. Het werd dus noodzakelijk, dat er een grote persoonlijkheid kwam, die de zuivere *prema-dharma* van Śrī Caitanya Mahāprabhu naar de wereld kon brengen. En daar kwam een dergelijke grote persoonlijkheid, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Prabhupāda. Hij predikte *sankīrtana* op een manier, dat de wereldopinie in een minimum van tijd was veranderd en dat geleerden, heren en ieder een *vaiṣṇava-dharma* gingen aanvaarden. Als er geen Gaura-kiṣora dāsa Bābājī zou zijn geweest, hadden we geen Prabhupāda gehad. En als er geen Prabhupāda was geweest, zou de zuivere *prema* van Mahāprabhu niet in de hele wereld worden gepredikt, zoals nu het geval is. Daarom is de oorspronkelijke grote persoonlijkheid onze over-, over- overgrootvader, Gaura-kiṣora dāsa Bābājī. Tegenwoordig verklaren we met grote trots, dat hij de *guru* van onze *parama-guru* was en het is ons

buitengewoon grote geluk, dat hij naar deze wereld is gekomen.

We zullen de zijn instructies voor *bhajana* en verzaking volgen in overeenstemming met onze kwalificatie en degenen, die ze oprecht volgt, offert de ware *puṣpāñjali* aan zijn voeten. Als we deze ware *puṣpāñjali* niet offeren, zijn we evenals al die mensen, die hij wegstuurde. We moeten niet naar materieel plezier verlangen en tegelijkertijd om genade smeken, zoals zij deden. Om zijn genade werkelijk te ontvangen, moeten we deze oprechte *puṣpāñjali* aan zijn voeten offeren, zijn instructies op een zuivere wijze volgen en dan zijn we misschien in staat om de ware *bhajana* binnen te gaan. Hij is nooit ver van ons verwijderd; hij is altijd bij ons en hij zal zeker zijn overvloedige zegen over ons uitstorten. Onze *guruji* riep zijn naam uit en huilde en zei, "Hij heeft al mijn problemen weggenomen." Op dezelfde wijze zal hij al onze problemen wegnemen, zodat we in staat zijn *bhajana* uit te voeren en om werkelijk met *bhajana* bezig te kunnen zijn, mogen we geen ander verlangen in ons hart houden. Maar als we *sādhusaṅga* verlaten, is alles verloren. Door in de associatie van toegewijden te blijven kunnen we ons met *bhajana* bezighouden en altijd het ideaal herinneren, dat Gaura-kiṣora dāsa Bābāji Mahārāja in zijn leven toonde. Dan krijgt ons leven betekenis en krijgen we van onze *bhajana* het ware voordeel. Dus we bieden een gebed aan zijn lotusvoeten, dat hij ons allemaal altijd genadig mag zijn.

Hoofdstuk Zes

De Verdwijningsdag van

Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī

SRĪLA RAGHUNĀTHA DĀSA GOSVMI IS EEN eeuwige metgezel van Caitanya Mahāprabhu en ook van Kṛṣṇa, maar in het spel van Mahāprabhu toonde hij de *sādhana-bhajana* voor het bereiken van de verheven devotionele stadia van *bhāva* en *prema*. Als een *sādhaka* oprecht verlangt zich in *bhajana* te begeven om zonder uitstel de rechtstreekse associatie van Bhagavān te krijgen – misschien in slechts een of twee levens – moet hij zich bezighouden met *bhajana* zoals Raghunātha dāsa Gosvāmī het deed. Maar dat type *bhajana* is zeer, zeer moeilijk. De manier waarop hij zijn huis en familie achterliet, hoe hij zich bezig hield met zeer strikte *bhajana*, hoe hij in zijn laatste dagen stopte met eten en drinken en dag en nacht huilde in goddelijke afgescheidenheid – al die dingen zouden voor ons erg moeilijk te volgen

zijn. Maar voor degene, die werkelijk verlangt naar *prema*, is het niet zo moeilijk.

Deze wereld is een reflectie van de spirituele wereld; er bestaat een overeenkomst tussen beide. Als we inzien, dat deze wereld een leerschool is in plaats van een pretpark, kunnen we er iets gunstigs aan overhouden. Maar alleen degenen, die hun oprechte toevlucht hebben gezocht aan de voeten van een *guru*, zullen zulke instructie aannemen; niet iedereen is in staat dit te aanvaarden. Dattātreyā had begrepen, dat deze wereld een oord voor instructie is en daarom erkende hij vierentwintig *gurus*. Als we de vierentwintig *gurus*, die werden genoemd, volkomen kunnen begrijpen, kunnen we ook zien, dat de hele wereld onze *guru* is. Waarom werd gezegd, dat er vierentwintig *gurus* zijn? Omdat er niets in het hele bestaan is, waaruit we geen lessen kunnen trekken. Aan een intelligent persoon geven alle objecten in de wereld een vorm van instructie.

Je kunt beweren, dat de wereld een huis van bewaring is, dat vol zit met onophoudelijke ellende.

*tāvad rāgādayaḥ stenās
tāvat kārā-grhaṁ grham
tāvan moho 'ñghri-nigado
yāvat kṛṣṇa na te janāḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.14.36)

Voor degenen, die geen toegewijden zijn van Śrī Kṛṣṇa, dient de ontsteltenis van de materiële gehechtheid als handboeien en voetangels, die hen gevangen houden in het bewaarhuis van *māyā*.

Maar de materiële wereld is geen gevangenis voor degenen, die er niet smoorverliefd op zijn. Hier betekent *rāga* materiële gehechtheid, die is als een dief en de oorzaak vormt van onze gebondenheid. Zodra deze gehechtheid is verdwenen, wordt bevrijding bereikt. Met betrekking hiertoe zei Mahāprabhu tegen Rāghunātha dāsa Gosvāmī,

*sthira hañā ghareyāo, nā hao vātula
krame krame pāya loka bhāva-sindhu kūla*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 16.237)

Op dit moment kun je beter naar huis gaan en in het huishoudelijke leven blijven. Gedraag je niet irrationeel. Uiteindelijk zal je in staat zijn om de oceaan van het materiële bestaan over te steken.

Indien Bhagavān bereikt kon worden door eenvoudig het huis te verlaten, zouden zoveel mensen hun huis verlaten, want ze konden toch al niet opschieten met andere huisgenoten, of ze leefden in armoede, of ze hadden andere dergelijke redenen om te gaan. Maar zouden ze het gezelschap van Bhagavān krijgen door zich eenvoudig naar een andere plek te begeven? Bhagavān bereik je niet door louter jouw huis en familie te verlaten. Vooral als je jouw huis en familie verlaat in een onrijp stadium, pakt dat schadelijk uit voor jouw welzijn en kan jouw conditie zelfs nog erger maken dan die van een doorsnee materialist. Bhagavān wordt alleen bereikt door materiële gehechtheden achter te laten en zich bezig te houden met ware *bhajana*. Daarom zei Mahāprabhu tegen Rāghunātha dāsa Gosvāmī, "Ga nu naar huis en wees geduldig. Wanneer de tijd rijp is, ben je automatisch in staat om alles achter te laten." Er

is niets in de materiële wereld, dat inherent slecht is; het is alleen een kwestie van juist of onjuist gebruik.

*antare niṣṭhā kara, bāhye loka-vyavahāra
acirāt kṛṣṇa tomāya karibe uddhāra*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 16.239)

Uiterlijk moet jij je met jouw familieleden op een gewone manier gedragen, maar innerlijk moet je *niṣṭhā* zijn. Dan bevrijdt Kṛṣṇa je heel snel.

Maar is *niṣṭhā* zijn zo eenvoudig? Wat is *niṣṭhā*? Onwrikbare vastberadenheid. Wanneer er een sterk vertrouwen is in alles, dat *guru* zegt, dat Vaiṣṇava en *sāstra* juist zijn, wordt dat *śrad-dhā* genoemd. Wanneer deze *śraddhā* sterk verankerd raakt, wordt dat *niṣṭhā* genoemd. "Ik ga nog liever dood, dan dat ik de *bhajana* van Bhagavān opgeef. Of ik nu thuis woon, of waar dan ook, ik blijf altijd *bhajana* doen" – zulke vastberadenheid wordt *niṣṭhā* genoemd.

Raghunātha dāsa Gosvāmī eerbiedigde deze instructie van Mahāprabhu en ging terug naar huis en nam *harināma* op en bestudeerde de geschriften en voerde tegelijkertijd al zijn wereldse verplichtingen uit. Uiteindelijk werd zijn *niṣṭhā* sterker en sterker en nadat hij de genade had gekregen van Nityānanda Prabhu, was hij in staat zijn huis voorgoed te verlaten. Hij had eerder geprobeerd te vertrekken, maar dat was niet gelukt. Bhagavān kon het verlangen in hem zien en daarom regelde Hij iets, zodat hij kon vertrekken.

Wanneer Bhagavān ziet, dat er een oprecht verlangen in ons leeft, regelt Hij alles om naar Hem toe te komen. Als we daarentegen zelf proberen de nodige regelingen te treffen,

zijn we niet in staat om de juiste vorm van *bhājana* binnen te gaan en zullen we uiteindelijk vallen. Vandaar, dat Bhagavān de regelingen voor ons treft, zoals we dat zagen bij Gopakumāra in *Śrī Bṛhad-bhāgavatāmṛta*. In de vorm van *caitya-guru* in het hart ziet Hij wat nodig is en stuurt de *dikṣā-guru* en de *sikṣā-guru* naar ons toe. Wie gaf Raghunātha dāsa Gosvāmī het gezelschap van Haridāsa Ṭhākura? Heeft Raghunātha dāsa Gosvāmī hem op eigen gelegenheid ontmoet? Deze regeling werd door Bhagavān getroffen. Haridāsa Ṭhākura kwam regelmatig op bezoek in het huis van Raghunātha dāsa Gosvāmī – waarom? Wat was de noodzaak om daar naartoe te gaan? Haridāsa Ṭhākura was een superverzaker; hij chante iedere dag drie *lākhas harināma*. Daarom kon hij de natuurlijke liefde en toewijding voor Bhagavān zien, die de jonge Raghunātha dāsa bezat. Dus hij ging naar zijn huis en leerde hem hoe hij *harināma* moest nemen. Raghunātha dāsa had natuurlijk de voorgaande *saṁskāra* van een geperfectioneerde ziel, maar hier kunnen we zien, hoe Bhagavān een regeling treft voor een *sādhaka* om hem de associatie van een grote persoonlijkheid te geven. En Hij stuurde ook Yadunandana Ācārya, een discipel van Advaita Ācārya, die de *dikṣā-guru* van Raghunātha dāsa werd.

*sthāne sthitāḥ śruti-gatāṁ tanu-vān-manobhir
ye prāyaśo 'jīta jīto 'py asi tais tri-lokyām*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.14.3)

Zelfs met behoud van hun respectievelijke sociale posities krijgen fortuinlijke zielen de gelegenheid om *hari-kathā* van grote persoonlijkheden te horen en te worden geïnspireerd om hun lichaam, geest en woord toe te wijden en Hem te overwinnen,

die anders onoverwinnelijk is door wie dan ook in de drie werelden.

Bhagavān maakte voor Raghunātha dāsa deze regeling en binnen afzienbare tijd werd een intense gretigheid in zijn hart wakker en hij dacht, "Hoe krijg ik de rechtstreekse associatie van Bhagavān? Welke vorm van *sādhana-bhajana* moet ik uitvoeren?" Toen ging hij naar Pānihāṭi, waar hij de *darśana* van Nityānanda Prabhu ontving. In opdracht van Nityānanda Prabhu organiseerde Raghunātha dāsa een groot festival en door de kracht van zijn meditatie riep Nityānanda Prabhu Mahāprabhu Zelf op om het festival te komen bijwonen. Toen Raghunātha dāsa de *darśana* van de twee broers kreeg, die samen *prasāda* gebruikten, nam zijn verlangen zelfs nog meer toe. Toen zette Nityānanda Prabhu zijn lotusvoet op het hoofd van Raghunātha dāsa en zei, "Nu zullen al jouw belemmeringen verdwijnen." Dus door de genade van Nityānanda Prabhu was hij in staat zijn huis te verlaten en naar Purī te reizen, waar hij de bescherming van Mahāprabhu's voeten kreeg. Deze keer gaf Mahāprabhu hem een ander soort instructie,

*'mane' nija-siddha-deha kariyā bhāvana
rātri-dīne kare vraje kṛṣṇera sevana*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.157)

"Innerlijk denkt een geperfectioneerde ziel dag en nacht aan het dienen van Kṛṣṇa in Vṛndāvana en Svarūpa Dāmodara zal jou deze zeer speciale bezigheid leren." Mahāprabhu gaf Raghunātha dāsa persoonlijk niet zoveel instructie, maar Hij studee hem door naar een van Zijn eeuwige metgezellen, van

wie hij alle instructie kreeg. En wat ging Svarūpa Dāmodara hem leren? De uitvoering van de hoge standaard *bhajana*, die hijzelf praktiseerde.

Svarūpa Dāmodara componeerde *slokas*, die de ontologische [over de aard van het bestaan] positie van Mahāprabhu beschreef en hij hield ook een dagboek bij, waarin hij de dagelijkse bezigheden van Mahāprabhu vastlegde. Bijvoorbeeld, hij schreef, dat op een nacht, toen golven *bhāva* door het hart van Mahāprabhu heen denderden, Hij het voor elkaar kreeg om door drie afgesloten deuren heen te lopen. Hij zag de zee aan voor de Kālindī en omdat Hij dacht, dat de golven ontstonden door het sporten van Kṛṣṇa met de *gopīs*, sprong Hij erin. Hij dreef steeds verder en verder af en kwam in de buurt van Ārkatīrtha in het net van een visser terecht. Toen de visser de toegewijden ophaalde en bij Mahāprabhu bracht, zagen ze dat al Zijn gewrichten hadden losgelaten, Zijn ledematen waren langer geworden en Hij lag in de rondte opgerold. Dit is een symptoom van *mahābhāva*. Dit gebeurt niet in de stadia van *prema*, *sneha*, *māna*, *praṇaya*, *rāga* en zelfs niet in *anurāga*. Soms gebeurt dit zelfs niet in *mahābhāva*, maar alleen in de hogere stadia van *ruḍha*, *adhiruḍha*, *madana* en *citra-jalpa*. Maar dit hoeft zelfs niet te komen in *citra-jalpa*, waarin Śrīmatī Rādhikā in Haar waanzin van goddelijke afgescheidenheid tegen een bij over Kṛṣṇa sprak. We treffen geen enkele beschrijving aan, dat Zij ooit de symptomen vertoonde, die Mahāprabhu hier had.

Svarūpa Dāmodara legde dit spel vast in zijn dagboek en onthulde het allemaal aan Raghunātha dāsa Gosvāmī. Later heeft Raghunātha dāsa dit verteld aan Kṛṣṇadāsa Kavirāja

Gosvāmī. Murāri Gupta, die een incarnatie van Hanumān was, hield ook een dagboek bij. Maar aangezien zijn gevoelens in de richting van *dāśya-rāsa* lagen, vond hij ander spel en vermaak van Mahāprabhu interessanter en beschreef dat spel. Svarūpa Dāmodara was Lalitā zelf, dus in zijn poëzie beschreef hij de *mahābhāva* en hogere hoedanigheden van Mahāprabhu. Zie je nu, welke uitmuntende regeling Mahāprabhu trof voor Raghunātha dāsa Gosvami: Hij stuurde hem door naar Svarūpa Dāmodara, die hem al die dingen onderwees. Als we ooit een dergelijke goede gelegenheid krijgen, moeten we weten, dat het door Bhagavān Zelf werd geregeld. Hij maakt dergelijke regelingen voor een *sādhaka*, die bijzonder oprecht is, maar iemand, die niet zo gretig is, ontmoet dergelijk groot geluk niet.

Eerst gaf Mahāprabhu aan Raghunātha dāsa de instructie om thuis te blijven en deze opdracht had betrekking op *vaidhī-bhakti*. De instructie, die Hij later gaf – dat een geperfectioneerde ziel dag en nacht aan Kṛṣṇa denkt – bevond zich op het niveau van *rāgānugā* en Raghunātha dāsa bracht deze in zijn leven alletwee in harmonie. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Prabhupāda gaf ook instructies met betrekking tot *vaidhī-bhakti*, zoals de instructies voor *arcana*, terwijl hij tegelijkertijd de gevoelens van *rāgānugā* uit de poëzie van *Śrīmad-Bhāgavatam* naar voren haalde. Deze combineerde hij in zijn predikwerk in deze wereld. Ongeacht of mensen al of niet waren gekwalificeerd, Prabhupāda accepteerde iedereen. Voorheen was er een restrictie, dat alleen degenen, die bijzonder gekwalificeerd waren, hun huis en familie konden verlaten en konden komen om zich met *bhajana* bezig te houden;

maar van Prabhupāda kreeg iedereen een kans. Hij zette een school op, waarin zelfs degenen, die niet waren gekwalificeerd konden komen om iets te leren en geleidelijk vooruitgang te maken. Anders zouden we niet de kwalificatie hebben gehad om in deze lijn te komen, maar hij heeft de deur voor iedereen geopend.

In deze tijd is de samenleving enigszins gedegradeerd geworden. Jongeren houden zich niet langer aan de conventies van de samenleving en aanvaarden niet langer de begeleiding van hun ouders, zoals ze dat voorheen deden. Soms komen ze in slecht gezelschap terecht en worden dieven en boeven, waardoor het praktisch onmogelijk wordt om hen weer op het rechte pad te krijgen. Maar Prabhupāda zette scholen en centra op in Māyāpura en in heel India, waar deze jongens naartoe konden gaan. Ze hadden misschien een klein beetje smaak voor het spirituele leven, maar hij zag, dat ze het vermogen hadden om uiteindelijk een complete smaak te ontwikkelen. Ze leerden daar iets en maakten substantieel vooruitgang in de richting van zuivere *bhajana*, zelfs tot het punt, dat ze *brahmacārīs* werden. Degenen, die dat wilden doen, konden na enige tijd weer naar huis terugkeren, trouwen en daar *bhajana* uitvoeren; Prabhupāda legde daar geen enkele beperking op. Op die manier werd de missie van Mahāprabhu in heel India verspreid.

Zolang Mahāprabhu in deze wereld was, bleef Raghunātha dāsa Gosvāmī in Zijn buurt en toen Hij verdween, raakte Raghunātha dāsa zo van slag, dat hij van de ene op de andere dag ophield met eten. Daarna verlieten in een korte tijd Svarūpa Dāmodara, Rāya Rāmānanda en Gadādhara Paṇḍita

deze wereld. Omdat toen alles in Purī het aanzien had van een grote leegte, vertrok daar toen ook de rest van de toegewijden. Al die dingen daar, die voorheen voor Raghunātha dāsa zo dierbaar waren, staken hem toen als doornen. Zijn conditie was als die van de inwoners van Vraja, nadat Kṛṣṇa naar Mathurā was vertrokken. Toen Kṛṣṇa in Vṛndāvana was, waren de *sakhās* en de *sakhīs* dol op Nanda-bhavana. De *gopīs* hielden zoveel van Gopī-ghāṭa, omdat ze Kṛṣṇa daar konden tegenkomen. Ze hielden zoveel van Govardhana, omdat er zoveel mooie tuinen en *kuñjas* waren, waar ze bloemenkransen voor Kṛṣṇa konden maken. Vol vreugde bezochten ze die plaatsen, maar toen Kṛṣṇa naar Mathurā afreisde, leek Nanda-bhavana leeg en levenloos. De herinnering van de *gopīs* aan Kṛṣṇa werd zo intens, dat ze er niet langer naartoe wilden gaan. Overal, waar ze hun blik lieten rondgaan, verdronken ze in *vipralambha-rāsa*. Er werd daar geen voedsel meer gekookt, het keukengerei lag overal op de grond en het hing vol met spinnewebben. Voor wie moesten ze koken? Moeder Yaśoda was in haar afgescheidenheid praktisch blind geworden. In zijn poging om Kṛṣṇa te vergeten ging Nanda Bābā daar ook weg, maar er was geen plek in Vraja, die hem toestond om Kṛṣṇa te vergeten. Alles deed hem dieper aan Hem denken.

Nadat Mahāprabhu deze wereld had verlaten, bevonden de toegewijden in Purī zich in precies dezelfde omstandigheid. Als Raghunātha dāsa naar de Gambhīrā ging, was het alsof hij een vuur inliep en dag en nacht huilde en huilde hij. Dit is ware *bhajana* en totdat je *bhajana* deze standaard heeft, is het slechts *ābhāsa*, een schaduw van ware *bhajana*. Tenzij men

zulke intense gevoelens van afgescheidenheid van Kṛṣṇa, *guru* en Vaiṣṇava's ervaart, is men de ware *bhajana* nog niet binnengegaan. Caitanya Mahāprabhu toonde Zelf de weg: Hij treurde constant, "Waar kan Ik Vrajendra-nandana vinden? Waar is Hij naartoe gegaan?" Dag en nacht zat Hij te huilen en ervoer de totale uitwerking van goddelijke afgescheidenheid.

Wij huilen soms ook, maar om welke reden? Omdat we juist een aanwijzing hebben gekregen, dat onze materiële gehechtheden en genoegens van ons worden weggenomen. Van binnen moeten we een intense afgescheidenheid van Mahāprabhu voelen, van Śrī Rādhā en Kṛṣṇa en indien niet rechtstreeks van Hen, dan van onze eigen *guru*. Maar we hebben geen ervaring van deze gevoelens uit de hogere wereld en in plaats daarvan verlangen we alleen naar materieel geluk. Maar we behoren echt alleen aan Hen toe en met die wetenschap dienen we deze lijn van devotie te benaderen. Daarom dient er eerst een diepe gehechtheid voor *bhajana* te zijn en dan voor *bhajanīya*, degenen die we vereren. In onze geconditioneerde staat zijn we niet zozeer bezig met het chanten van onze dagelijks voorgeschreven aantal rondjes, als dat we ons interesseren voor dingen als, "Wat ga ik vandaag eten? Waar ga ik wonen?" Maar hoe voerde Raghunātha dāsa Gosvāmī *bhajana* uit? Zijn enige zorg was, "Hoe doe ik *bhajana*? Hoe kan ik zeker weten, dat ik dit leven niet verkwist en hoe bereik ik Bhagavān nog in dit leven?"

Voor degenen onder ons, die aspiraties hebben voor *rāgānuga-bhakti*, is het leven van Raghunātha dāsa Gosvāmī heel instructief en als we in ons eigen leven slechts één iota gretig-

heid voor *bhajana* kunnen integreren, zullen we zeker succes hebben. Ongeacht of we nu de wereld verzaken of een huishouden hebben, we moeten iets hebben van de gretigheid voor *bhajana*, die hij had. Als we die gretigheid kunnen ontwikkelen, worden al onze ondernemingen automatisch met succes bekroond.

Hoofdstuk Leven

Advaita Saptamī

*A*DVAITA SAPTAMĪ IS DE DAG, DAT ADVAITA Ācārya in deze wereld verscheen. Advaita Ācārya, the oorzaak van de materiële wereld, komt eerst; daarna komt Nityānanda Prabhu op de dag van *trayodaśī*; en Śrī Caitanya Mahāprabhu Zelf komt op *pūrṇimā* afdalend in deze wereld met de uitstraling van *rādhā-bhāva*. Zo begint het spel van Mahāprabhu.

*vande taṁ śrīmad-advaitā-
cāryam adbhuta-ceṣṭitam
yasya prasādād ajño 'pi
tat-svarūpam nirūpayet*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 6.1)

Tot Advaita Ācārya, die bijzonder wonderbaarlijk spel uitvoert, bid ik, dat ik door zijn genade in staat ben deze moeilijke *tattva* op een gemakkelijke manier te beschrijven. Wat is

dit wonderbaarlijke spel? Toen hij Nityānana Prabhu zag, begon Advaita Prabhu te klagen, "Waar is deze *avadhūta* vandaan gekomen? Hij is naar ons huis gekomen en heeft *prasāda* in de rondte gegooid! Hij weet niet tot welke klasse hij behoort; eigenlijk heeft hij helemaal geen klasse! Wij zijn *brāhmaṇas*, wij zijn de besten van de samenleving en hij heeft hier *prasāda* over iedereen heengegoid!"

Toen zei Nityānanda Prabhu, "Hé, *aparādhi*! Je begaat een overtreding tegen *mahā-prasāda*. Jij beschouwt het als louter voedsel en je zegt, dat het gewoon wordt rondgegooid? Je ziet niet, dat het goed geluk geeft en dat een ieder, wiens lichaam met deze *prasāda* in aanraking komt, *māyā* overstijgt."

Op die manier was er over het algemeen wat gekibbel tussen hen. Wanneer ze gingen baden, was er zeker gekibbel. In die tijd was Nityānanda Prabhu erg jong. Mahāprabhu was de jongste, daarna kwam Nityānanda en de oudste van iedereen was Advaita Ācārya, wiens gedachtengang soms erg moeilijk te volgen was. Hij stuurde een mysterieus sonnet naar Mahāprabhu.

bāulake kahiha, - loka ha-ila bāula

bāulake kahiha, - hāte nā vikāya cāula

bāulake kahiha, - kāye nāhika āula

bāulake kahiha, - ihā kahiyāche bāula

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Antya-līlā 19.20-1)

De ene gek stuurt een boodschap naar de andere gek. Er is op de markt niet langer behoefte aan rijst, dus het wordt tijd om de winkel te sluiten.

Niemand kon dit sonnet begrijpen. Bij het lezen ervan was Mahāprabhu enigszins onverschillig gebleven. Alleen Svarūpa Dāmodara kon iets snappen van de stemming van Advaita Ācārya; niemand anders kon er iets van begrijpen. En hij zei, dat een gek – Advaita Ācārya, die gek is van *kṛṣṇa-prema* – een boodschap stuurt naar een andere gek – Śrī Caitanya Mahāprabhu, degene, die de wereld gek maakt met *kṛṣṇa-prema*, de oorspronkelijke gekte. "Er is niet langer meer behoefte aan rijst" betekent, dat aan iedereen *prema* is gegeven en dat nu de taak is volbracht. "Daarom moet de winkel sluiten" betekent "Jouw spel in de materiële wereld moet nu worden afgesloten". Maar niemand begreep dit; alleen Svarūpa Dāmodara kon iets van de betekenis achterhalen. Op deze manier was het spel van Advaita Ācārya mysterieus en wonderbaarlijk.

Hoewel de essentie van *Bhagavad-gītā* het pad van *bhakti* bepleit, legde niemand het op die manier uit in de tijd, dat Advaita Prabhu verscheen. De boodschap van de *Gītā* is vol devotie – *viśate tad anantaram (Bhagavad-gītā 18.55)*, "Uiteindelijk komt hij in Mij". *Advaitavādīs* interpreteren dit als Bhagavān en de *jīva* smelten samen in Brahman en worden één. Ze zeggen, dat door "*ahaṁ brahmāsmi*" te chanten en te mediteren de schijnbare individualiteit van de ziel op het eind samenvalt en dat de materiële wereld niet reëel is. Advaita Ācārya gaf eerst de uitleg van *bhakti* in deze verzen, *satatam kīrtayanto mām (Bhagavad-gītā 9.14)*; *ananyās cintayanto mām, ye janāḥ paryupāsate (9.22)* en *bhakti labhate parām (18.54)* – op het laatst krijgen we *bhakti*. Door middel van de grondregels beschreven in deze verzen en daarna door *viśate*

tad anantaram – gaan we *bhakti* binnen. Het is niet zo, dat we Bhagavān in Brahman tegenkomen, terwijl we het ongedifferentieerde licht binnengaan. *Viśate* betekent, dat we Zijn *dhāma* binnengaan en Zijn dienst krijgen, maar sommige mensen probeerden de betekenis te verdraaien.

Na enige tijd ging Advaita Ācārya naar Śāntipura en ging de betekenis uitleggen van *viśate tad anantaram* als "*aham brahmāsmi*: alle zielen smelten samen in Brahman." Toen Mahāprabhu dit hoorde, ging hij er naartoe en trok hem aan zijn baard en sloeg hem, totdat Sītā-devī, de vrouw van Advaita Ācārya, erbij kwam en hem beschermde. Dit is ook heel wonderbaarlijk, want omdat Śrī Advaita was geslagen, werd hij juist zeer verguld en begon te dansen. Voorheen had Mahāprabhu hem *praṇāma* aangeboden en gaf hem alle respect, zoals het gepast is voor de *guru*, want Advaita Prabhu was een leerling van Mādhavendra Purī. Mahāprabhu dacht, "Hij is een discipel van Mijn *parama-guru*, dus het is Mijn plicht om hem *praṇāma* en *sevā* aan te bieden."

Omdat Hij Zich van deze dienst had gekwetend, gaf Advaita Ācārya de impersonalistische *nirviśesavāda* uitleg van *Bhagavad-gītā*. Toen Mahāprabhu boos werd en hem begon te slaan, zei Advaita Ācārya, "Vandaag is mijn leven een succes geworden. Ik wilde, dat Jij van mij een dienst zou aanvaarden, want Jij bent ouder dan ik. Wie kan mogelijkterwijs ouder zijn dan Jij?" Toen werd Mahāprabhu verlegen.

Een andere keer zei Mahāprabhu tegen Zijn moeder, Śacī-devī, "Ik toon geen liefde meer voor jou, want jij hebt een toegewijde oneerbiedig behandeld. Je hebt *vaiṣṇava-aparādha* gepleegd. Je hebt Advaita Prabhu verteld, 'Jouw naam Advai-

ta (betekent non-duaal) is ongepast; jouw naam zou eigenlijk Dvaita (dual) moeten zijn. Jij bent niet *advaita*, je bent *dvaita*.' Daarmee zeg je, dat Advaita Ācārya 'dualiteit' brengt, afscheiding in relaties – dat hij een moeder bij haar zoon, een vader bij zijn zoon en een broer van zijn broer weghaalt. Advaita Ācārya legt het pad van toewijding uit, waarmee hij de ketenen verbreekt, die jou aan de materiële wereld binden. Een moeder heeft een natuurlijke genegenheid voor haar kinderen, maar als Advaita Prabhu in staat is iemands spontane aantrekking tot Kṛṣṇa te vergroten, wat is dan beter dan dat? Als iemand de instructies geeft, dat de *jīva* Bhagavān miljoenen levens lang is vergeten en dan *sambandha* (de kennis van onze ware relatie met Bhagavān) en *sādhyā* (het uiteindelijke doel) vestigt en instructies geeft voor *bhajana*, dat de ketenen verbreekt, die ons aan de materiële wereld binden, wat is dan beter dan dat?"

Śacī-devī antwoordde, "Hij heeft me van mijn geliefde Viśvarūpa afgehaald. Hij gaf instructie, die mij afzonderde van Viśvarūpa, die het huis uitging en een *sannyāsī* werd. Daarom betekent 'Advaita' de persoon, die je één keer ontmoet, waarna je niets meer in deze wereld verlangt. Dus zijn naam moet eigenlijk 'Dvaita' zijn."

Mahāprabhu zei, "Aangezien je op deze manier tegen een toegewijde hebt gesproken, zal niemand van ons nog liefde voor jou tonen."

Toen ze daar stond, vertelde iedereen haar, dat wegens het begaan van een overtreding aan de voeten van Advaita Ācārya niemand nog enige liefde voor haar kon tonen. Toen ging Śacī-devī bij Advaita Ācārya om vergeving vragen, maar in

plaats daarvan viel hij aan haar voeten en zei, "Jij bent de moeder van de hele wereld. Het is voor jou niet mogelijk een overtreding te begaan. Maar goed, als iemand zegt, dat er een of andere overtreding is begaan, dan zeg ik, dat het hierbij is vergeven." Toen ging Śacī-devī terug naar Mahāprabhu en alles werd rechtgezet. Zo werd er allerlei spel en vermaak door Śrī Advaita Prabhu uitgevoerd.

Advaita Ācārya was ook instrumenteel in het afdalen van Śrī Caitanya Mahāprabhu naar deze wereld. Op het eind van Dvāpara-yuga, toen Hij Zijn spel in deze wereld had voltooid en terugkeerde naar Goloka Vṛndāvana, dacht Śrī Kṛṣṇacandra, "Ik heb drie wensen, die nog niet zijn vervuld. Het begrijpen van de glorie van Rādhikā's liefde, het ontdekken van de bekoring, die Zij in Mij aantreft, en het ervaren van die bekoring. Zonder het sentiment van Rādhikā Zelf en de uitstraling van Haar gedaante aan te nemen, zal het niet mogelijk zijn deze drie gevoelens te ervaren. Ik weet wat *sakhyarāsa*, *vātsalya-rāsa* en *mādhurya-rāsa* zijn, maar Ik ben nog niet in staat geweest te ervaren, wat Haar gevoel is bij het zien van Mij en wat de aard van Haar *prema* voor Mij is. Om dit te kunnen onderzoeken, moet ik wederom naar de materiële wereld gaan."

Op dat moment moest de *yuga-dharma* worden gegeven. Het tijdperk van Kali, dat 432.000 jaar duurt, was gekomen. Normaal gesproken komt er aan het eind van ieder *yuga* een incarnatie van Bhagavān, zoals Rāmacandra op het eind van Tretā-yuga kwam en Kṛṣṇa op het eind van Dvāpara-yuga kwam. Een dergelijke *yuga-avatāra* komt, wanneer de chaos in de materiële wereld zijn hoogtepunt heeft bereikt.

---

*dharmā-saṁsthāpanārthāya
sambhavāmi yuge yuge*

Bhagavad-gītā (4.8)

Om de principes van religie opnieuw te vestigen verschijn Ik millennium na millennium.

Bhagavān denkt, "Kijk eens, hoezeer de zondige activiteiten toenemen en hoe de chaos vanwege de demonen uit de hand loopt. Wanneer moet Ik afdalen?"

Er zijn dus eigenlijk vier redenen voor Mahāprabhu's komst. Twee zijn primair en twee zijn secundair. De belangrijkste reden is het proeven van de *prema* van Rādhikā en de tweede reden is,

*anarpita-carīṁ cirāt karuṇyāvātīrṇaḥ kalau
samarpayitum unnatojjvala-rasāṁ sva-bhakti-śriyam
Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 1.4)*

Uit Zijn grondeloze genade verschijnt Hij in het tijdperk van Kali om datgene te geven, dat geen andere incarnatie ooit eerder had gegeven: *unnata ujjvala-rāsa* – de meest sublieme, amoureuze relatie in Zijn eigen dienst.

Mahāprabhu wilde een specifieke rijkdom van *prema* aan de *jīvas* geven, die door voorgaande incarnaties nooit eerder was gegeven: *unnata-ujjvala-rāsa* – de *parakīya-bhāva* van de *gopīs*. Er zijn twee soorten *unnata-ujjvala-parakīya-rāsa*. De ene is het gevoel van Rādhikā, dat niet kan worden 'gegeven'. Maar de andere is de gemoedsgesteldheid van de *nitya-sakhīs* en de *prāṇa-sakhīs*, die Rādhā dienen en die, terwijl ze Haar volgen, ook Kṛṣṇa dienen – deze *unnata-ujjvala-rāsa* kan wel worden gegeven. Dus om de hoogste *prema* aan alle *jīvas* te

schenken en de *prema* van Rādhikā te proeven is Kṛṣṇa gekomen.

De derde reden van Zijn komst is om de *yuga-dharma*, *nāma-saṅkīrtana* te prediken; en de vierde reden is,

*yadā yadā hi dharmasya
glānir bhavati bhārata
abhyutthānam adharmasya
tadātmānaṁ sṛjāmy aham*

Bhagavad-gītā (4.7)

Wanneer ook en waar ook een afname van religieuze praktijk plaatsvindt, O nakomeling van Bhārata, en er een toename van onreligie heerst – op dat moment daal Ik neer.

Deze zijn de vier redenen.

Kṛṣṇa dacht, "Wanneer moet ik gaan? Om de *yuga-dharma* te vestigen is het goed om op het eind van de *yuga* te gaan, maar als Ik in plaats daarvan *nāma-saṅkīrtana* aan het begin van de *yuga* ga brengen, zal de degenererende invloed van de *yuga* een kleiner effect op de *jīvas* hebben. Wanneer moet ik het sentiment van de *gopīs* geven en wanneer moet Ik de liefde van Rādhikā proeven?" Hij nam al deze zaken in overweging.

In die tussentijd zag Advaita Ācārya, dat *bhakti* langzaam uit de wereld begon te verdwijnen en hij dacht, "Nu is dit de juiste tijd voor Kṛṣṇa's incarnatie. Als Hij nu niet komt, wat gebeurt er dan later?" Op hetzelfde moment dacht hij dit ook als Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu. Hij zat te prakkiseren op de plek, waar *sattva*, *rajas* en *tamas* allemaal in dezelfde positie staan. Er zijn twee oorzaken voor de wereld: een is *upādāna*, oor-

zaak als bestanddeel of aanleiding, en de andere is *nimitta*, de deskundige oorzaak. Mahā-Viṣṇu zelf is de *nimitta* oorzaak, en zijn deel, Advaita Ācārya, is de *upādāna* oorzaak.

Stel, dat ik iemand aanwijs en zeg, "Dit figuur is een hooligan, een dief en een leugenaar. Pak hem vast en gooi hem naar buiten; hij mag hier nooit meer worden toegelaten." Je hoeft hem niet te kennen, maar omdat ik het zeg, gooi je hem eruit. Dus wie is de oorzaak van zijn uitzetting? Op mijn gezag heb je deze man gepakt en hem uitgezet, dus jij bent de *upādāna* oorzaak en ik ben de *nimitta* oorzaak. Maar wie is de ware oorzaak van zijn uitzetting? Door zijn eigen wangedrag is de man zelf de oorzaak; en dit is nu precies de situatie met betrekking tot de schepping van de materiële wereld.

Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu neemt twee gedaanten aan om de materiële wereld te scheppen: als de efficiënte oorzaak en als bestanddeel of aanleiding. Wanneer die twee samenkomen, worden talloze *brahmāṇḍas* gegenereerd. Maar als Bhagavān niet Zijn verlangen had geïnjecteerd, wat dan? Bij iedere activiteit is er eerst een verlangen om het te laten plaats vinden. Daarom is de wens van Mahā-Viṣṇu de primaire oorzaak en afhankelijk van Zijn wens is de wens van Advaita Ācārya, die de secundaire oorzaak is. Op deze manier voert Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu de schepping van de wereld uit en Zijn incarnatie is Advaita Ācārya.

*advaita-ācārya gosāñi sākṣāt īśvara
yāñhāra mahimā nahe jīvera gocara*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 6.6)

Śrī Advaita Ācārya is direct the Īśvara Zelf. Zijn glorie kan door gewone levende wezens niet worden bevat.

Uit *mahat-tattva* onstaat vals ego. Uit vals ego komen geluid, gevoel, vorm, smaak en geur voort. Daarna komen de elf zintuigen en vervolgens de vijf materiële elementen. Dat zijn er tweeëntwintig en met intelligentie en verstand erbij zijn het er vierentwintig. Als we dan *prakṛti*, *puruṣa*, *ātmā* en *Paramātmā* toevoegen, zijn het in totaal achtentwintig aspecten van *tattva*. Terwijl ze *Bhagavān* en *jīvātmā* achterwege laten, wordt door de *sāṅkhya* en de *nyāya* scholen alleen het restant aanvaard.

*ye puruṣa sṛṣṭi-sthiti karena māyāya
 ananta brahmāṇḍa sṛṣṭi karena līlāya
 icchāya ananta mūrti karena prakāśa
 eka eka mūrte karena brahmāṇḍe praveśa
 se puruṣera aṁśa – advaita, nāhi kichu bheda
 śarīra-viśeṣa tāṅra – nāhika viccheda
 sahāya karena tāṅra la-iyā 'pradhāna'
 koṭi brahmāṇḍa karena icchāya nirmāṇa*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 6.8-11)

Mahā-Viṣṇu voert de functie van de schepping van alle materiële universa uit en Advaita Ācārya is een rechtstreekse incarnatie van hem. Het scheppen en in stand houden van deze ontelbaar vele universa met zijn externe energie is zijn spel en vermaak, en uit zijn eigen vrije wil breidt hij zich uit in ontelbaar veel gedaanten en gaat ieder afzonderlijk universum binnen. Advaita Ācārya is een niet-verschillend deel van Mahā-Viṣṇu, met andere woorden, een andere gedaante van hem.

Sommigen zeggen, dat de natuur het proces van de schepping uit zichzelf uitvoert en dan geven ze dit voorbeeld, "Een koe eet gras en er wordt automatisch melk geproduceerd. Wat is

de noodzaak voor iemand anders in dit proces? Op deze manier doet de natuur alles zelf."

Om dit te weerleggen zei een minder belezen Vaiṣṇava, "Als de koe gras eet en vervolgens melk geeft, waarom geeft de stier dan geen melk, als hij ook gras eet? Moet hij misschien meer gras eten?"

De *paṇḍita* van de *sāṅkhya* school moest hierover even nadenken. Toen zei hij met betrekking tot de *upādāna* oorzaak, "Om een huis te maken heb je alle elementen, zoals stenen, nodig."

Toen zei de Vaiṣṇava, "Dus als je een huis bouwt met stenen en cement, zetten we hier duizend kilo cement neer en tienduizend stenen, een compleet waterreservoir en hout en ook nog marmer. Heb je dan het huis klaar? Met de *upādāna* alleen gebeurt het niet, want de *nimitta* oorzaak is erbij nodig. Je kunt pen en papier hebben, maar uit zichzelf schrijven ze niet. Daarom heeft er geen schepping plaats door alleen de materiële natuur, zolang het verlangen van Bhagavān niet aanwezig is."

In de materiële wereld hebben geen activiteiten uit zichzelf plaats en daarom is deze *prakṛtivāda* filosofie onjuist. *Prakṛti* betekent materie, *puruṣa* is bewust en wanneer beiden samenkomen heeft er schepping plaats. In *prakṛti* is geen actie, geen inherent verlangen – het is bewegingloze materie. Maar wanneer het wordt geactiveerd door de *puruṣa*, wordt de taak automatisch volbracht. De communisten zeggen, "Wat is hierin de noodzaak voor God? De natuur schept uit zichzelf", maar er is geen mens in de wereld, die uit zichzelf kan scheppen.

Een lamme man en een blinde man wilden samen ergens naartoe gaan en de lamme man zei, "Zet mij op je schouders. Ik kijk met mijn ogen en zeg je waar je rechts, links of rechthoekig over het pad moet lopen en met jouw benen kunnen we er naartoe gaan. Anders ben jij niet in staat daar naartoe te gaan en ik ook niet." Door samen te werken bereikten ze hun gewenste bestemming. In dit voorbeeld is de lamme man bewust en de blinde man is ook bewust en omdat beiden bewust zijn, kon het werk worden verricht. Maar in de schepping is alleen Bhagavān bewust en de natuur niet. Zonder de aanwezigheid van op zijn minst één bewust wezen kan geen enkel werk in de wereld tot stand worden gebracht. Deze kwesties kunnen misschien een beetje droog lijken, maar ze zijn erg belangrijk en het zijn smakelijke punten met betrekking tot *bhakti* en Vaiṣṇava's moeten zich inzetten om ze te begrijpen.

In deze hele *tattva* is Kṛṣṇa de grondoorzaak van de materiële wereld, omdat van oorsprong Hij het is, die Zijn verlangen erin legt. Hij wordt twee soorten Saṅkarṣaṇa: de wortel Saṅkarṣaṇa en Mahā-Saṅkarṣaṇa. Van Mahā-Saṅkarṣaṇa wordt Hij Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu en vervolgens wordt Hij Advaita Ācārya en de *upādāna* oorzaak.

Sommige mensen zeggen, dat de *upādāna* oorzaak van Bhagavān is afgescheiden, dat de *upādāna* oorzaak van de materiële wereld niet Bhagavān is. Ze zeggen, dat Hij wel de *nimitta* oorzaak kan zijn, maar dat Hij niet de *upādāna* oorzaak kan zijn. Maar buiten Kṛṣṇa is niets, dus waar komt de materiële wereld vandaan? Waar komt de *mahat-tattva* vandaan? Deze is ook afkomstig uit het verlangen van Kṛṣṇa. Er is niets in het hele bestaan, dat van Hem is afgescheiden. Kā-

raṇodakaśāyī manifesteert de schepping en de *mahat-tattva*, de natuur zelf, is daarom niet-verschillend van Hem. Om de zielen, die Bhagavān zijn vergeten, te corrigeren wordt *prakṛti* uit Zijn verlangen gemanifesteerd om de *jīva* een externe gedaante te geven. De *jīva* kan zijn plaatsing in die levensconditie zien als een gelegenheid voor grote pret, maar het is in feite een straf. Het is zoals wanneer een gestoord figuur naakt rondloopt en danst – de mensen slaan hem in elkaar, maar zonder te eten of te drinken zwerft hij rond. Hij zegt, "Ik ben de koning" of "Ik ben minister president" en denkt, dat hij gelukkig is. Onze conditie is precies hetzelfde. We kunnen denken, dat we gelukkig zijn, maar in feite bevinden we ons geen van allen in een gelukkige toestand, integendeel.

Dus Advaita Ācārya dacht, "De wereld is atheïstisch geworden. De ene na de andere is Bhagavān aan het vergeten en hen op het rechte pad zetten is voor mij alleen niet mogelijk. Om devotie naar niet-toegewijden te brengen is een buitengewoon moeilijke taak. Zonder de *śakti* van Kṛṣṇa Zelf is het eenvoudig onmogelijk."

Behalve toegewijden, zijn er zoveel andere mensen in de wereld, die prediken, maar ze prediken allemaal *māyā*. Ze prediken verdraaide filosofieën en bij het zien ervan dacht Śrī Advaita, "Ze hebben geen relatie met Bhagavān en ze prediken geen *bhakti*. Zelfs wanneer ze uit *Śrīmad-Bhāgavatam* en *Bhagavad-gītā* prediken, brengen ze alleen de verlangens van hun eigen verstand tot uitdrukking. Ze zijn onverschillig jegens *sanātana-dharma* en zuivere toewijding en allemaal – vooral de *māyāvādīs* – horen alleen hetgeen ze willen horen. Het was niet erg moeilijk om Rāvaṇa te verslaan en om

Kaṁsa te vermoorden was ook niet erg moeilijk. Deze acties hadden gedaan kunnen worden door een Viṣṇu incarnatie, maar het veranderen van de denkwereld van deze *māyāvādīs* is zeer moeilijk. Alleen als Kṛṣṇa Zelf naar deze wereld komt, zal het mogelijk zijn.”

Aangezien Advaita Prabhu tenminste zestig jaar was, toen Mahāprabhu verscheen, was hij de oudste van alle metgezellen van Mahāprabhu. Nityānanda Prabhu was ongeveer vijf jaar ouder dan Mahāprabhu. Mahāprabhu's plan was om eerst te zorgen, dat Zijn toegewijden in deze wereld verschenen en daarna zou Hijzelf afdalen. Advaita Ācārya verscheen eerst en bij het zien van de toestand in de wereld dacht hij, "Hoe kan ik Kṛṣṇa aanroepen? Er zijn zoveel typen verering van Kṛṣṇa, maar van al deze procedures is de glorie van *tulasī* het grootst. Kṛṣṇa zou zo blij zijn met iemand, die Hem een *tulasī*-blad met water van de Ganges aanbiedt, dat Hij erdoor wordt overweldigd." Dus hij nam een *tulasī*-knopje – twee zachte blaadjes met een *mañjarī* in het midden – en met grote *prema* en ogen vol tranen vereerde hij Kṛṣṇa aan de Ganges.

Kṛṣṇa's oorspronkelijke gedachte was, "Wanneer ga ik neerdalen? Misschien na tien- of twintigduizend jaar, of misschien zelfs na honderdduizend jaar." Maar bij het horen van het gebed van Advaita Ācārya kwam Hij onmiddellijk. Daarom is Advaita Ācārya ook nog een primaire reden voor het neerdalen van Mahāprabhu.

Bij zijn geboorte werd Śrī Advaita de naam Kamalākṣa gegeven, omdat zijn ogen zo mooi waren als lotusblaadjes. Hij verscheen in Śrīhaṭṭa in Oost-Bengalen. Hij was soms in Navadvīpa en soms in Śāntipura, waar hij *bhakti* begon te predi-

ken. Hij was in Navadvīpa, toen Mahāprabhu werd geboren. Viśvarūpa zat op de school van Advaita Prabhu. Op zekere dag zei Moeder Śacī tegen Nimāi, dat Hij Zijn broer moest gaan halen; dus toen Hij bij de school aankwam, keek Nimāi in de richting van Advaita Ācārya en zei, "Wat zie je? Jij hebt Me hier naartoe gehaald en je herkent Me niet! Zodra de tijd daar is, zal je Me zeker herkennen."

Er zijn een ongelimiteerd aantal incarnaties van Viṣṇu en ze zijn allemaal niet-verschillend van Kṛṣṇa, maar hun activiteiten en spel zijn onderling anders. En daarom, omdat Advaita Ācārya niet-verschillend is van Hari, is hij *advaita* en omdat hij in alle richtingen *bhakti* manifesteert, wordt hij erkend als *ācārya*.

Hoe predikte hij *bhakti*? Iemand, die was geboren in een familie van *sūdras*, moslims, of enig andere familie, en *bhagavad-bhajana* uitvoerde, beschouwde Advaita Prabhu hoger dan een *brāhmaṇa*, die zich niet met *bhajana* bezighield. Iemand, die is geboren in een hoge familie van *brāhmaṇas*, die een vooraanstaand geleerde is, die zich goed gedraagt, die de waarheid spreekt en nooit liegt, maar zich niet bezighoudt met *bhagavad-bhajana*, is inferieur aan iemand, die geboren is in een familie van *sūdras*, of in een familie van begravenisondernemers en tussen de grondwerkers op het crematorium, indien die persoon eenvoudig uitroept, "Kṛṣṇa! Kṛṣṇa!" en zich verder niet bezighoudt met andere spirituele activiteiten. Die *sūdra* wordt hoger geacht dan een *caturvedī-brāhmaṇa*. Advaita Ācārya toonde dit punt aan en predikte het.

Haridāsa Ṭhākura was geboren in een familie van moslims. Bij de *śrāddha* ceremonie voor de vader van Advaita Ācārya

werden de beste zitplaats en *prasāda* eerst aangeboden aan de meest verheven persoon. Advaita Ācārya voerde de ceremonie uit, toen de maan in zijn juiste stand stond in de maand Āśvina. Alle hogeklasse *brāhmaṇas* waren daar aanwezig – Bhaṭṭācārya, Trivedī, Caturvedī, Upādhyāya – en dat waren allemaal grote geleerden. Na hun voeten te hebben gewassen bracht Advaita Ācārya hen naar hun respectievelijke zitplaats. In het midden stond een hogere zetel en Advaita Prabhu stond daar te denken, "Wie gaat hier zitten?"

Al die geleerden dachten, "Ik ken zoveel geschriften; aan mij wordt zeker die zetel aangeboden." In stilte had iedereen aspiratie voor die stoel. Advaita Ācārya liep toen het huis uit en zag Haridāsa Ṭhākura, die een *laṅgoṭī* droeg en buiten bij de deur zat. Haridāsa dacht, "De *brāhmaṇas* gaan hier hun lunch gebruiken, dus Advaita Ācārya zal ons vast en zeker een beetje van hun *prasāda* geven." Hij was zo bescheiden, dat hij dacht, dat het huis besmet zou raken, als hij naar binnen zou gaan. Advaita Ācārya omarmde hem meteen en Haridāsa Ṭhākura zei, "Oh, u bent een *brāhmaṇa* en ik ben een moslim! Nu u me hebt aangeraakt, moet u een bad nemen." Maar hij greep hem beet en bracht hem naar binnen, waar Advaita Acarya hem op de verhoogde zetel zette, waarop in alle richtingen een enorm commentaar volgde. De *brāhmaṇas* zeiden, "Door een moslim hier naar binnen te brengen heb je deze plek gecontamineerd en ons beledigd! Wij gaan hier niet eten!" Ze pakten hun waterpot, stonden op en vertrokken. Ze mishandelden Advaita Ācārya door te zeggen, "U houdt zich niet aan de principes van *dharma*!"

Maar Advaita Ācārya zei, "Vandaag is mijn geboorte een succes geworden en vandaag heeft mijn vader Vaiṣṇaṭha bereikt. Door respect te geven aan één Vaiṣṇava hebben vandaag miljoenen leden van mijn voorouders *māyā* gepasseerd. Als Haridāsa Ṭhākura hier gaat eten, is dat meer waard dan het voeden van miljoenen *brāhmaṇas*."

Haridāsa Ṭhākura zat te huilen en dacht, "Vanwege mij zijn al deze *brāhmaṇas* beledigd en kunnen nu niet eten."

Maar Advaita Ācārya zei, "Haridāsa, vandaag ga jij hier *prasāda* nemen. Dat is ons grote fortuin." Toen zei hij tegen de *brāhmaṇas*, "Hij blijft en niemand van jullie krijgt *prasāda*. Eigenlijk moeten jullie allemaal snel vertrekken, want alleen al het zien van jullie gezicht is een grote zonde. Haridāsa heeft groot respect voor *mahā-prasāda* en daarom hoort hij bij de klasse van Vaiṣṇava's. Iedereen, die dit niet aanvaardt, is een atheïst en iemand, die een Vaiṣṇava beoordeelt op zijn geboorte, is ook een atheïst. Jullie kunnen hier allemaal vertrekken en dan zullen jullie overtredingen hier tegelijk met jullie verdwijnen. Jullie schofferen Haridāsa, en schofferen mij ook."

Alle geleerden verlieten het huis, maar buiten gingen ze met elkaar staan praten. "Advaita Ācārya is geen gewone persoonlijkheid. Hij is een groot geleerde, hij kent alle geschriften en hij is een idealistische predikant van *bhakti*." Ze bleven overleg plegen en na alles volkomen in heroverweging te hebben genomen keerden ze terug, vielen aan de voeten van Advaita Prabhu en smeekten hem om vergeving.

Advaita Ācārya had veel zonen, waarvan er een Acyutānanda was genaamd, maar aangezien een paar van zijn andere

zonen zich niet bezighielden met *bhajana*, beschouwde hij hen totaal niet als zijn kinderen en wees hen af. Alleen degenen, die *bhajana* van Bhagavān uitvoerden, liet hij zijn opvolgers worden. In het bijzonder vanweg een incident in Jagannātha Purī werd Acyutānanda zijn opvolger. De Ratha-yātrā werd gevierd en op dat moment was Acyutānanda nog een kleine jongen. Er kwamen enkele Vaiṣṇava's, die Advaita Ācārya vroegen, "Wat is de naam van de *guru* van Śrī Caitanya Mahāprabhu?" Hij antwoordde, "Keśava Bhāratī."

Op dat moment zat Acyutānanda bij zijn vader op schoot en bij het horen hiervan begon hij te trillen van woede. Hij was nog een klein kind! Niettemin klom hij uit zijn vaders schoot en liep weg, terwijl hij zei, "U kunt niet mijn vader zijn, als u een dergelijk idee heeft. Śrī Caitanya Mahāprabhu is de *guru* van de hele wereld! Wie kan Zijn *guru* zijn?"

Met tranen in zijn ogen zei Advaita Ācārya, "Jij gaat gekend worden als mijn zoon. Wat je zei is juist: Mahāprabhu is de *guru* van de hele wereld, maar vanwege Zijn spel in de menselijke gedaante moet Hij een voorbeeld stellen voor anderen. Wat zou er anders gebeuren? Hoe kunnen mensen in deze wereld anders weten, dat het noodzakelijk is om een *guru* te aanvaarden?"

Op deze manier deed Advaita Ācārya veel wonderlijke dingen. Hij was een assistent van al het spel en vermaak van Śrī Caitanya Mahāprabhu. Daarom zullen we vandaag een speciaal gebed aan de voeten van Advaita Ācārya aanbieden, opdat hij ons genadig is, zodat we gestaag vooruitgang in *bhakti* kunnen maken en uiteindelijk de directe dienst aan Śrī Gauracandra kunnen bereiken.

Hoofdstuk Acht

Nityānanda Trayodaśī

ER WAS EENS EEN BARBIER, DIE HIER EN daar uitnodigingen uitreikte. In vroeger tijden deden barbieren dit voor families. Als er een huwelijk of een festival was, gingen ze aan iedereen uitnodigingen rondbrengen en daarmee konden ze een beetje extra geld verdienen. Maar deze barbier ging nooit zonder zijn gereedschap, zoals een scheermes, scharen en een kam, op stap.

Toen hij onderweg was, kwam hij door een oerwoud, waar hij een leeuw op het pad zag liggen. De leeuw viel hem niet aan, maar tilde alleen zijn poot op en likte eraan. Eerst was de barbier bang, maar daarna dacht hij, "Het lijkt wel, of hij iets in zijn poot heeft, waardoor hij me niet aanvalt." Dus de barbier sloop een beetje dichterbij en zag, dat er een lange doorn diep in zijn poot zat, waardoor de leeuw erg te lijden had. Met behulp van zijn instrumenten bewoog hij de doorn een beetje en haalde hem er voorzichtig uit. Er was wat bloed uit de

wond gelopen, dus hij gebruikte ook wat jodium, verbond de poot van de leeuw in een paar medicinale bladeren en wandelde verder.

Er gingen drie of vier jaar overheen. Toen op zekere dag werd diezelfde barbier per abuis gearresteerd voor een ernstige misdaad, zoals moord. Zijn zaak werd voor de koning gebracht en die zei, "Een aantal dagen geleden hebben we in het oerwoud een leeuw gevangen. Gooi die crimineel in het hok van de leeuw. De leeuw eet hem op – klaar. Voor hem is geen andere straf denkbaar. Gooi hem voor de leeuw!"

De barbier werd in de kooi van de leeuw gegooid en meteen stond de leeuw grommend op. Maar toen hij bij de barbier in de buurt kwam, begon hij te spinnen en ging naast hem zitten. Dit was dezelfde leeuw, bij wie de barbier een doorn uit zijn poot had verwijderd. Na zoveel jaren kon de leeuw de barbier nog herkennen en daarom viel hij hem niet aan. De koning zei, "Dit wrede dier valt hem niet aan? Hoe kan dat?" Toen dacht hij, "Nu begrijp ik het. Omdat ik een fout heb gemaakt door deze man te arresteren, doodt de leeuw hem niet. Als de leeuw deze straf niet uitvoert, zou ik hem ook niet moeten straffen." De koning liet de barbier vrij, betoonde hem zijn respect en vroeg om vergeving.

Zelfs in een dier is zoveel dankbaarheid aanwezig en Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī zegt, dat Nityānanda Prabhu's dankbaarheid dezelfde is. In één minuut verwijderde de barbier een doorn uit zijn poot en zoveel jaren lang bleef de leeuw hem dankbaar. Dat dier, dat zo wreed is, dat ontelbaar veel andere dieren doodt en ook mensen eet, bleef zijn hele

leven dankbaar en we zien dezelfde kwaliteit van dankbaarheid in het leven van Nityānanda Prabhu.

In *Śrī Caitanya-caritāmṛta* geeft Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī een voorbeeld van de manier, waarop Nityānanda Prabhu, die Bhagavān Zelf is, iemand dankbaar is. Hij zegt, dat er bij gelegenheid constant gedurende dag en nacht een festival met *kīrtana* gaande was. Vaiṣṇava's, die zowel dichtbij als veraf woonden, waren uitgenodigd en iedereen kwam er naartoe. Onder hen was een eeuwige metgezel van Nityānanda Prabhu genaamd Minaketana Rāmadāsa. Zijn natuur was dusdanig, dat zijn genade niet gemakkelijk kon worden herkend, maar degenen, die hem begrepen, konden het wel zien. Over het algemeen, als een geliefd persoon komt, bied je hem *praṇāma* aan. Maar in plaats daarvan sloeg hij iemand met de fluit, die hij altijd in zijn hand had, en die persoon ervoer dat als een grote zegen. Wanneer hij zijn voet op iemands hoofd zette, namen ze aan, dat er vanaf die dag groot geluk in hun leven zou komen. Soms gaf hij iemand een dreun en zei dan, "Waar heb jij al die tijd gezeten?" Maar degenen, die het begrepen, wisten, "Wie hij ook vandaag te pakken heeft gehad, ontvangt rechtstreeks de genade van Nityānanda Prabhu." Dus de *kīrtana* was gaande en wanneer Minaketana Rāmadāsa eraan kwam, stond iedereen op, bood zijn *praṇāma* aan en verwelkomde hem. Hij kon op de schouders klimmen van de ene persoon, hij kon de ander met zijn fluit slaan en weer iemand anders op zijn rug timmeren. De tranen rolden hem altijd over de wangen en hij brulde voortdurend, "Nityānanda Prabhu *kī jaya!*"

De *pūjārī* daar was min of meer gestudeerd en wanneer Mīnaketana Rāmadāsa binnenkwam, terwijl iedereen was gaan staan en *praṇāma* aanbood, stond deze *pūjārī* niet op en sprak ook niet tegen hem. Dus Mīnaketana Rāmadāsa zei lachend tegen hem, "Hier hebben we de tweede Romahaṛṣaṇa!"¹ waarna hij geabsorbeerd raakte in het bezingen van de glorie van Nityānanda Prabhu. Iedereen was keihard *kīrtana* aan het zingen en toen het was beëindigd, zei de broer van Kavirāja Gosvāmī, "Jullie zingen altijd over de glorie van Nityānanda Prabhu, maar waarom bezingen jullie niet de glorie van Caitanya Mahāprabhu?" Toen Mīnaketana Rāmadāsa dit hoorde, werd hij ongemakkelijk.

Die man dacht, dat er enig verschil is tussen Nityānanda Prabhu en Caitanya Mahāprabhu. Maar er zijn zoveel verhalen en glorie van Nityānanda Prabhu, die allemaal zijn gerelateerd aan Caitanya Mahāprabhu. Als iemand de glorie van Śrīmatī Rādhikā bezingt, bezingen ze dan niet ook de glorie van Kṛṣṇa? Voor Kṛṣṇa is Rādhikā de liefste van iedereen en Haar dienst is de beste van allemaal. Door de glorie van Rādhikā te bezingen, prijs je onmiskenbaar de glorie van Kṛṣṇa. En op dezelfde manier kun je niet anders dan Śrī Rādhā en Kṛṣṇa eren in het beschrijven van de glorie van Caitanya Mahāprabhu.

De broer van Kavirāja Gosvāmī ging door, "Je bent er een hoor, altijd maar chanten 'Nityānanda, Nityānanda' en niet Mahāprabhu verheerlijken. Altijd 'Nityānanda, Nityānanda',

---

¹ Romahaṛṣana is een persoonlijkheid, die Baladeva Prabhu beledigde bij een vuuroffer, dat werd uitgevoerd in Naimisaraṇya, zoals wordt beschreven in *Śrīmad-Bhāgavatam*, Canto Tien, Hoofdstuk 78.

maar hĳ trouwde, terwijl Mahāprabhu *sannyāsa* nam en Zijn huis en familie achterliet."

Toen hij dit hoorde, brak Mīnaketana Rāmadāsa zijn fluit en verliet de plek. Hij was zo ongelukkig, dat hij zijn dierbaarste bezit kapot maakte en vertrok. Op dat moment dacht Kavirāja Gosvāmī bij zichzelf, "Nu gaat er zeker iets ongunstigs met mijn broer gebeuren. Hoe kan er na dit incident nog iets gunstigs in zijn leven gebeuren?"

Geleidelijk ging alles van zijn broer te gronde. Wat bedoelen we met 'te gronde'? Zijn *bhakti* verdween. Door de genade van heiligen krijg je *bhakti*, maar als je die heiligen ongenoegen bezorgt, kan onze belangstelling voor *bhakti* dan blijven bestaan? Nee. Alles werd voor hen teniet gedaan en hij werd een atheïst, dus Kavirāja Gosvāmī dacht, "Ik blijf niet omgaan met een atheïst. Ik kan hem niet langer als mijn broer beschouwen. Als men *kṛṣṇa-bhakti* niet is toegenege, is een vriend geen vriend, een moeder geen moeder, een vader geen vader en een familielid is geen familie. Ik wil helemaal geen contact meer met hem hebben." Later in diezelfde nacht, rond drie of vier uur, nam hij de beslissing om te vertrekken en ging daar heel ontstemd vandaan.

Toen hij in het dorp Jhamatpur aankwam, ging Kavirāja Gosvāmī zitten om te rusten en begon te peinzen, "Ik kan hier niet blijven. Waar moet ik naartoe?" Terwijl hij over zijn situatie zat na te denken, dommelde hij in slaap. Toen verscheen Nityānanda Prabhu in zijn droom. In zijn hand had hij een gouden stok. Zijn gedaante was heel groot en had een donkere glans. Hij had in één oor een ooring en zijn schoonheid was onuitsprekelijk, zoals die van Baladeva in *kṛṣṇa-līlā*. Hij

zei, "Waarom zit je te huilen? Waarom ben je bedroefd? Sta op, sta op! Ga naar Vṛndāvana! En plaats daar de voeten van Rūpa en Sanātana op je hoofd. Ga! Heb je jouw broer voor mij verlaten? Ik ben heel tevreden met jou. Een ware broer is iemand, die *bhakti* kan geven, een vader is iemand, die instructies over *bhakti* kan geven en een moeder is iemand, die inspiratie geeft voor *kṛṣṇa-bhakti*. Jouw broer heeft mij een beetje beledigd en daarvoor heb je hem voor altijd verlaten? Ik ben zeer tevreden. Ga na Vṛndāvana. Daar krijg je *darsana* van Govinda, Madana-mohana en Gopīnātha. Je krijgt daar de genade van Rūpa en Sanātana en ook de genade van Vṛndāvana-dhāma zelf. Ga!"

En zo schreef Kavirāja Gosvāmī, "Alles, dat ik deed, was mijn broer verlaten en daarvoor heeft Nityānanda Prabhu me een immense genade gegeven! Door die genade heb ik *darsana* van Vṛndāvana-dhāma gekregen."

Welke soort *darsana* kreeg hij – zoals wij? Dit is de soort *darsana* die hij kreeg: hij zag Kṛṣṇa de koeien meenemen om te grazen, de *gopīs*, die met dorstige ogen naar Kṛṣṇa zochten en de *līlā* van Śrī Rādhā en Kṛṣṇa. En wat is de betekenis van de genade van Rūpa en Sanātana? Door de genade van Sanātana kreeg Kavirāja Gosvāmī *sambandha-jñāna* en schriftuurlijke kennis, maar zelfs al beschikt men over deze kennis, hoeft er nog geen *rāsa* te zijn. Door de genade van Rūpa Gosvāmī kreeg hij kennis van *rāsa* en toen kon hij zulke boeken componeren als *Śrī Caitanya-caritāmṛta* en *Govinda-līlāmṛta*, waarin zoveel *rāsa* wordt beschreven. De genade van Rūpa Gosvāmī heeft dit allemaal mogelijk gemaakt.

In deze wereld blijft zelfs een dier zijn leven lang schuldig aan iemand, die een doorn uit zijn poot haalt. Op dezelfde manier zijn wij verschuldigd aan onze *guru* en de Vaiṣṇava's. Hoe kunnen we ondankbaar zijn tegen degenen, die hebben getracht de doorn van materiële gehechtheid uit ons te verwijderen en die hebben geprobeerd ons te verleiden om *bhakti-rāsa* te drinken? Zulke *gurus* en Vaiṣṇava's moeten we altijd dankbaar zijn. Als op een dag *gurudeva* een beetje streng tegen ons is en we worden binnen een minuut ondankbaar en denken, "Oh, hij heeft voor mij geen genegenheid meer," welk een miserabel levenslot is dat. We blijven altijd schuldig aan *gurudeva* en de Vaiṣṇava's en we kunnen deze schuld nooit aflossen. Als men deze uitspraak van Kṛṣṇadāsa Kavirāja niet begrijpt, is dat zijn grote ongeluk; maar iemand, die dit wel begrijpt, zal zijn schuldenlast zijn hele leven niet vergeten. Zelfs wanneer hij sterft, vergeet hij het niet en in zijn volgende geboorte zal hij het zich herinneren.

Deze dankbaarheid is een van de belangrijkste eigenschappen van Bhagavān zelf. Hoewel Nityānanda Prabhu Bhagavān zelf is, raakt hij op dezelfde manier aan iemand verschuldigd als Kṛṣṇa aan de *gopīs* verschuldigd raakte.

*na pāraye 'ham niravadya-samyujām
sva-sādhu-kṛtyām vibudhāyuṣāpi vaḥ
yā mābhajan durjara-geha-śṛṅkhalāḥ
samvṛścya tad vaḥ pratiyātu sādhunā*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.32.22)

Zelfs in een lange levensduur als die van de halfgoden ben Ik niet in staat jullie terug te betalen, want jullie hebben allemaal

jullie huis en familie verlaten om Mij te dienen. Laat daarom jullie eigen glorieuze daden jullie compensatie zijn.

Op dezelfde manier zegt Nityānanda Prabhu, "Hij heeft de ketenen van materiële gehechtheid verbroken en is gekomen om betrekking te nemen in mijn dienst. Hij geeft niets om het wereldse leven. Kan ik ooit degenen achterlaten, die hun familie, geld en bezittingen hebben opgegeven om *bhajana* te gaan doen? Daartoe zal ik nooit in staat zijn."

Kavirāja Gosvāmī heeft ook geschreven,

*saṅkarṣaṇaḥ kāraṇa-toya-śāyī
garbhoda-śāyī ca payobdhi-śāyī
śeṣaś ca yasyāṁśa-kalāḥ sa nityā-
nandākhya-rāmaḥ śaraṇam mamāstu*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 5.7)

Moge Śrī Nityānanda Prabhu mijn toevucht zijn. Saṅkarṣana, Śeṣanāga, Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu en Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu zijn Zijn volkomen delen en de delen van Zijn volkomen delen.

In Vaikuṅṭha bestaan verschillende secties op hetzelfde niveau en andere secties liggen op hogere niveau's. Incarnaties, zoals Nṛsimha, Kalki en Vāmana bevinden zich in Vaikuṅṭha-dhāma op hetzelfde niveau. Ze delen dezelfde 'vloer', maar beschikken over hun eigen specifieke kamers. Het laagste punt is de Virajā, daarboven is Siddhaloka, dat wordt gekend als het buitenste gedeelte van Vaikuṅṭha. Aan de vijanden, die worden gedood door Bhagavān, wordt die bestemming toegekend. Siddhaloka is ook voor degenen, die *ahaṁ brah-māsmi* chanten, waarbij ze denken, dat de *jīva* uiteindelijk met

Brahman samensmelt. Maar de *jīvas* kunnen hun individualiteit niet verliezen. Dat ze uiteindelijk één worden is een grote leugen. Ja, ze komen bij elkaar, zoals toegewijden elkaar ontmoeten en *hari-kathā* delen. Zoals Kṛṣṇa samenkomt bij de *gopīs*, de *gopas*, Yaśodā en Nanda Bābā, en als Rāmacandra samenkomt met Hanumān – deze ontmoetingen en samenkomsten hebben plaats, maar is het ontmoeten een éénwording? Nergens wordt een dergelijk voorbeeld aangetroffen. Samenkomen, ja – maar ze blijven individueel. De *jīva* wordt nimmer Brahman. Veel befaamde *paṇḍitas* en geleerden steunen deze theorie en duizenden mensen komen naar hun lezingen luisteren. Ze zeggen, dat er niets gelijk is aan *kṛṣṇa-bhakti* en dat de *bhakti* van de *gopīs* de beste is en dat iedereen, die toewijding bereikt, zoals die van de *gopīs*, één wordt met Brahman. Deze soort *hari-kathā* is volkomen onzin. Ze misleiden de mensen en daarom moeten we zulke functies niet bijwonen, waar ze zeggen, dat we één worden met Rādhā-Kṛṣṇa.

Boven Siddhaloka is Sadāśivaloka en daarboven is Nārāyaṇa-dhāma, waar de bevrijde, vierarmige toegewijden residenten. *Sālokya*, *sāmīpya*, *sārūpya* en *sārṣṭi* – de toegewijden beschikken daar over deze vier typen bevrijding en blijven dichtbij Nārāyaṇa om hem in *aiśvarya-bhāva*, het sentiment van grote rijkdom en vermogens, te dienen. Daar dichtbij zijn miljoenen speciale kamers en daar verblijven Varāha, Nṛsimha, Kalki en alle andere incarnaties. Zodra er een noodzaak is, komen ze naar deze wereld; anders blijven ze daar en aanvaarden diensten van hun toegewijden. Daarboven is de wereld van Rāmacandra en daarboven is de wereld van Kṛṣṇa,

die we kennen as Goloka. Door dit Goloka te noemen, kan verwarring ontstaan, dus ik zal proberen dit iets op te helderen.

Toen Indra de *abhiṣeka* van Kṛṣṇa uitvoerde, bracht hij Surabhi daar naartoe. Dus de woonplaats van Surabhi is Goloka, nietwaar? Maar denk niet, dat Indra haar uit Goloka Vṛndāvana haalde. In deze *brahmāṇḍa* en in iedere *brahmāṇḍa* is Hariloka, de residentie van Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu. De halfgoden kunnen geen rechtstreekse *darśana* van Viṣṇu krijgen, maar soms krijgt Brahmā in zijn meditatie Zijn *darśana* en ontvangt de kracht om te scheppen en de wereld te beschermen. Op die manier heeft iedere *brahmāṇḍa* zijn eigen Goloka en dit wordt ook Surabhiloka of Śvetadvīpa genoemd. Indra kan alleen tot daar gaan en hij haalde Surabhi daar vandaan en zei, "Jij bent *go-mātā*, dus bid alsjeblieft voor mij tot Kṛṣṇa."

Daarom zijn deze Goloka en Goloka Vṛndāvana niet één en dezelfde. En zo is de Navadvīpa-dhāma in de spirituele wereld ook bekend als Śvetadvīpa, maar is afgescheiden van de Śvetadvīpa binnen deze *brahmāṇḍa*, waarin Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu resideert.

De lagere sectie van Goloka-dhāma, beneden Dvārakā, is *svakīya-bhāva*. Er hebben daar spel en vermaak van Rādhā-Kṛṣṇa plaats, maar daar bevinden Rādhā-Kṛṣṇa Zich als een uitbreiding van Lakṣmī-Nārāyaṇa in het sentiment van grote vermogens en rijkdom. Dit is de bestemming van degenen, die *arcana* van Rādhā-Kṛṣṇa uitvoeren in *vaidhī-bhakti*. Degenen, die *arcana* van Rādhā-Kṛṣṇa uitvoeren door middel van *vaidhī-bhakti* gecombineerd met *rāgānugā* gevoelens, gaan ofwel

naar Mathurā of naar Dvārakā. En degenen, die 'gretig' zijn en *rāgānugā* volkomen volgen in haar zuivere vorm gaan naar Goloka Vṛndāvana. Dat gebied heeft de vorm van een lotusbloem en het centrum van die lotus is het Huis van Nanda. Toegewijden, die volkomen zijn geabsorbeerd in *rāgānuga-bhakti* krijgen daar posities in het spel van Kṛṣṇa, hetzij als gezelschap van Kṛṣṇa, wanneer Hij de koeien mee uit neemt om te grazen, of als vriendinnen van Rādhikā. Dit is de hoogste bestemming.

Daar wordt Kṛṣṇa gekend als Vṛndāvana-bihārī, Govinda, Śyāmasundara en Gopīnātha, en Zijn eerste extentie is Baladeva. Kṛṣṇa's stok, de pauweveer in Kṛṣṇa's kroon, alle attributen van Kṛṣṇa, alle attributen van de *gopīs*, Vṛndāvanadhāma – al deze zaken worden gemanifesteerd door *sandhini-sakti* en de belichaming van dat vermogen is Baladeva Prabhu. De belichaming van *hādini-sakti* is Rādhikā en Kṛṣṇa is de eigenaar van *cit-sakti*. Deze drie samen zijn *sac-cid-ānanda*, de complete gedaante van Kṛṣṇa. Rādhikā noch Baladeva zijn van Hem afgescheiden; samen zijn ze één.

Uit Baladeva Prabhu alleen worden alle eeuwig perfecte toegewijden van Kṛṣṇa manifest. Wanneer Kṛṣṇa naar Dvārakā gaat, wordt Hij Vāsudeva, de zoon van Vāsudeva. En in Dvārakā voelt ook Baladeva, dat hij de zoon is van Devakī, maar in zijn oorspronkelijke identiteit is hij de zoon van Rohiṇī en in hoogste instantie is Nanda Bābā de vader van Baladeva. Niet, dat iemand ooit de vader van Baladeva kan zijn, zoals er vaders en zonen in deze wereld zijn, maar Nanda Bābā heeft de identiteit om zijn vader te zijn. Nanda Bābā heeft de sterkste identiteit om de vader te zijn van zowel Kṛṣṇa als

Baladeva – gewone, wereldse geleerden kunnen dit feit niet aanvaarden. Ze kunnen niet begrijpen, dat in wie ook de identiteit om Kṛṣṇa's vader te zijn het meest intens is, die persoon uiteindelijk als Zijn vader wordt beschouwd. Meestal wordt door hen geopperd, dat Kṛṣṇa de zoon is van Vāsudeva, maar heel weinigen van hen aanvaarden, dat Hij werkelijk Nandanandana is.

Dus Baladeva Prabhu is de *vaibhava-prakāśa* van Kṛṣṇa en hij verleent constant service aan Kṛṣṇa. Service aan Kṛṣṇa is alles voor hem, of het nu in Vṛndāvana is, of in Mathurā of in Dvārakā. Wanneer ze naar Mathurā en Dvārakā gaan, waarbij ze identieke gedaanten aannemen, worden ze de primaire *catur-vyūha*: Vāsudeva, Saṅkarṣana, Pradyumna en Anirudha. Dan is er een tweede *catur-vyūha* en van de wortel Saṅkarṣaṇa komt Mahā-Saṅkarṣaṇa. Van Mahā-Saṅkarṣaṇa komt Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, van Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu komt Garbhodakaśāyī en Garbhodakaśāyī wordt Kṣīrodakaśāyī. Daarna expandeert Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu in ontelbaar veel gedaanten als de getuige in het hart van alle levende wezens, Paramātmā. Diezelfde Baladeva is in ons hart in zijn *vyasti* (uitbreiding) als de getuige, als de *antaryāmī* Kṣīrodakaśāyī. *Kṣīra* betekent melk, en zoals onze moeder ons voedt door melk te geven, zo ondersteunt en voedt hij ons ook.

Vlaktbij Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu zijn Brahmā en Śaṅkara en door zijn vermogen en verlangen hebben schepping en destructie van de materiële universa plaats. Evenals Śeṣanāga heeft hij miljoenen en miljoenen hoofden en hij heeft miljoenen en miljoenen universa als mosterdzaden op zijn hoofden,

terwijl hij tevens de vorm van de bedden aanneemt, waarop alle drie *puruṣa-avatāras* rusten.

De zes soorten expansies van Baladeva Prabhu zijn dus als volgt: van zijn oorspronkelijke vorm in Vṛndāvana komt de wortel Saṅkarṣaṇa in Mathurā en Dvārakā, daarna Mahā-Saṅkarṣaṇa in Vaikuṅṭha, daarna Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu, Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu en tenslotte Śeṣa. Iemand, die deze diepe waarheden kent, hoeft nooit meer de kringloop van geboorte en dood binnen te gaan.

De *puruṣa-avatāra* wordt *puruṣa* genoemd, omdat hij betrokken is bij de schepping van de materiële wereld. Hij komt indirect in contact met *māyā* ten behoeve van schepping en bestuur, maar hijzelf blijft ervan afgescheiden. Ja, hij is aanwezig in alle zielen, maar tegelijkertijd is hij in niemand aanwezig. Hij doet alles en hij inspireert anderen om alles te doen, maar tegelijkertijd doet hij niets. Daarom wordt hij *puruṣa-avatāra* genoemd. Uit deze *puruṣa-avatāra* komen de *manvantara-avatāras*, *yuga-avatāras* en zoveel andere incarnaties voort. Ze komen voort uit Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu of uit Garbhodakaśāyī Viṣṇu, die ook *avatārī* kunnen worden genoemd, hetgeen betekent, dat er *avatāras* uit hen voortkomen.

Wanneer Kṛṣṇa in een van Zijn vormen naar deze wereld gaat, komt Baladeva Prabhu in de vorm van de *dhāma* en de eeuwige metgezellen ook mee. Voordat Kṛṣṇa afdalt om spel in Vṛndāvana uit te voeren, gaat Baladeva in het hart van Devakī zitten en is in de vorm van Saṅkarṣaṇa in haar baarmoeder aanwezig en dan pas kan Kṛṣṇa Zichzelf manifesteren. Daarom komt Baladeva eerst in de vorm van de *dhāma* en verleent op die manier dienst aan Kṛṣṇa.

Als iemand zegt, dat Kṛṣṇa een incarnatie is van Kāraṇoda-kaśāyī en iemand anders zegt, dat Hij een incarnatie is van Garbhodakaśāyī, veroorzaakt dat onnodige verwarring. Hier en daar treft je zulke beschrijvingen aan. Of soms wordt Kṛṣṇa beschreven als te zijn geboren uit het haar van Nara-Nārāyaṇa – Keśa-avatāra, een incarnatie van Nara-Nārāyaṇa. We kunnen deze uitspraken tegenkomen, maar eigenlijk,

*ete cārṁśa-kalāḥ puṁśaḥ
kṛṣṇas tu bhagavān svayam*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.3.28)

Alle incarnaties van Bhagavān zijn hetzij volkomen delen of delen van volkomen delen van de *puruṣa-avatāras*. Maar Kṛṣṇa is Svayam Bhagavān Zelf.

Als wordt gezegd, dat Kṛṣṇa Zelf een incarnatie is, is dat hetzelfde, als wanneer een oude dame aan Minister President de zegen geeft door te zeggen, "Mijn jongen, opdat jij op zekere dag de Commissaris van Politie mag worden." Voor zover haar kennis reikt, is dat de hoogste post van allemaal. De dame heeft dat met liefde gezegd, maar ze weet niet welke positie hoger is. Op dezelfde manier zeggen sommigen, dat Kṛṣṇa een incarnatie is van Garbhodakaśāyī of Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu. Toen Śrī Rāmacandra neerdaalde, kwam Baladeva als Lakṣmaṇa. Het spel van Rāmacandra is zo vol afgescheidenheid en zelfopoffering, dat het iedereen aan het huilen maakt. Schijnbaar zonder reden verliet hij Sitā-devī, niet één keer, maar twee keer. Lakṣmaṇa had niet gewild, dat Rāma het oerwoud introk en daarom, terwijl ze in ballingschap waren, zei hij tegen Rāma, "Ik beschouw Mahārāja Daśaratha niet langer als

onze vader. Hij is buitengewoon mannelijk en wordt beheerst door een vrouw; en op zijn oudedag is zijn intelligentie afgenomen. Ik zou hem eigenlijk moeten ombrengen! Kijk – daar komt iemand aan! Als het Bharata is, zal ik hem ook vermoorden!"

Bharata was gekomen om Rāma gerust te stellen, maar toen Lakṣmaṇa een boom inkrom en al die legers zag, werd hij ontzettend boos. Hij pakte zijn pijl en boog en legde aan. "Wat ga jij doen?" vroeg Rāma. "Tegen wie ga je vechten?"

Lakṣmaṇa zei, "Bharata komt hier met opgestreken zeil naartoe. Hij wil jou uit de weg ruimen, zodat er geen obstakel meer is voor zijn koningschap! Daarom ga ik er naartoe en met één pijl leg ik ze allemaal om!"

Maar Rāma dacht, dat dit berustte op een misverstand, dus hij vertelde Lakṣmaṇa een verhaal. Er was eens een vrouw, die een mangoeste (soort civetkat, roofdier) grootbracht met het doel om haar huishouding tegen slangen te beschermen. Voordat ze de deur uitging, bracht iedere dag haar kinderen op het bed in slaap en zette de grote kat erbij. Op een dag, toen ze weg was, kwam er een slang, die zin had de kinderen te bijten. De kat had een duchtig gevecht met de slang en kon hem met grote moeite doodbijten om de kinderen te beschermen. De kat was daarna zeer met zichzelf ingenomen en ging buiten op zijn baas zitten wachten, terwijl er nog wat bloed van het gevecht uit zijn bek droop. De vrouw kwam terug en de kat ging voor haar staan en zei "ku-ku-ku". De vrouw zei, "Waar komt dat bloed vandaan? Heb je de kinderen aangevallen en pijn gedaan?" Met grote haast pakte ze een stok en sloeg de kat dood. Toen ging ze het huis binnen

en zag de kinderen zitten spelen; de dode slang lag er niet ver vandaan. Toen ze haar stommiteit inzag, begon ze te treuren.

Dus Rāma zei tegen Lakṣmaṇa, "Jouw toestand is precies hetzelfde. Wacht eerst af en kijk hoe de zaken erbij staan; laat Bharata maar komen. Zelfs de Aarde zelf kan zelfzuchtig zijn, maar Bharata is nooit zelfzuchtig. Er is nergens in deze wereld een voorbeeld van liefde, zoals die van Bharata. Dus laat hem maar komen."

Toen Bharata was aangekomen, viel hij aan de voeten van Rāma en begon hem gerust te stellen. Toen hij Bharata *praṇ-**āma* aan Rāma zag aanbieden, realiseerde Lakṣmaṇa zijn vergissing. Toen Bharata weer vertrok, benaderde Lakṣmaṇa hem onder vier ogen en viel aan zijn voeten. Toen Bharata hem optilde en hem omhelsde, zei Lakṣmaṇa, "Ik heb een grote overtreding aan je voeten begaan. Ik was niet in staat om je aardig te vinden, om van je te houden" en hij begon bitter te wenen.

Een andere keer tijdens hun ballingschap in het oerwoud droeg Rāma Lakṣmaṇa op om hout te brengen, toen Sītā het vuur wilde binnengaan. Lakṣmaṇa werd vreselijk boos, maar Rāma zei, "Een dienst in het oerwoud verlenen is de hoogste dienst. Jij bent altijd de dienaar." Lakṣmaṇa aanvaardde de opdracht van Rāma, maar hij dacht, "Ik maak een fout door zijn opdracht op te volgen." Niettemin bracht hij hout en Sītā-devī ging het vuur binnen. Dit was natuurlijk een voorwendsel, waarbij de ware Sītā eruit kwam en de onechte Sītā verdween, maar toch, op het eind legde Lakṣmaṇa een gelofte af, "Ik kom nooit meer terug als jouw jongere broertje, maar alleen nog als jouw oudere broer. Dan liggen de zaken anders

en dan ben jij niet langer in staat om mij op deze manier te behandelen."

En zo kwam hij in het spel van Kṛṣṇa als Baladeva en in het spel van Mahāprabhu als Nityānanda Prabhu, beide keren de oudere broer. Zoveel spel en vermaak konden worden uitgevoerd alleen als oudere broer, die in de positie van een jongere broer niet mogelijk zouden zijn geweest. Indien Nityānanda Prabhu niet aanwezig was geweest, zou zoveel spel en tijdverdrijf van Mahāprabhu verborgen zijn gebleven.

Hij was Mahāprabhu's dienaar, Zijn broer en ook Zijn *guru*. Hoe werd hij de *guru* van Mahāprabhu? Mahāprabhu's *guru* was Īśvara Purī, de *guru* van Īśvara Purī was Mādhavendra Purī en de *guru* van Mādhavendra Purī was Lakṣmīpati Tīrtha. Nityānanda Prabhu was ook een leerling van Lakṣmīpati Tīrtha, maar omdat zijn *guru* deze wereld verliet, toen hij nog jong was, kreeg Nityānanda Prabhu praktisch alle instructie van Mādhavendra Purī. Een ieder, die instructie geeft met betrekking tot *bhakti*, is de vertegenwoordiger van Bhagavān en daarom heeft Nityānanda Prabhu Mādhavendra Purī altijd als zijn primaire *guru* beschouwd. Toen Mādhavendra Purī zijn *guru* werd, werd Īśvara Purī zijn godbroeder en sinds die tijd stond Nityānanda Prabhu op het niveau van Mahāprabhu's *guru* en Mahāprabhu gaf hem overeenkomstig respect.

Hoewel we zien, dat Nityānanda Prabhu drie relaties met Mahāprabhu had – als dienaar, als broer en als *guru* – beschouwde Nityānanda Prabhu zichzelf desondanks altijd alleen als dienaar.

Op momenten, dat Mahāprabhu was verzonken in *kīrtana*, was het meestal Nityānanda Prabhu, die Hem beschermde. Als Mahāprabhu op Zijn gebruikelijke wijze aan het dansen was, ving Nityānanda Prabhu Hem op voor Zijn eigen bescherming, maar wanneer Mahāprabhu verzonken raakte in *rādhā-bhāva* kon Nityānanda Prabhu Hem niet aanraken.

Nityānanda Prabhu verleende allerlei soorten diensten en volgde altijd de opdrachten van Mahāprabhu. Mahāprabhu zei tegen hem, "Ga alsjeblieft naar Bengalen! De *brāhmaṇas* daar zijn ontzettend arrogant en voeren geen *bhajana* van Bhagavān uit. Predik iets onder de *brāhmaṇa* klasse, maar predik het meeste tegen degenen, die worden beschouwd als gevallen in de samenleving, want deze lieden zijn niet echt gevallen. Iedere ziel heeft het recht om *bhagavad-bhajana* uit te voeren. Ga alsjeblieft." Dus Nityānanda Prabhu ging er naartoe, predikte van dorp tot dorp en maakte van iedereen een discipel.

Nityānanda Prabhu ging eens met een groep predikanten langs de weg, waarbij ze in een dorp kwamen, waar een rijke grondbezitter woonde, genaamd Rāmacandra Khān. Nityānanda Prabhu ging het landgoed van de man op en ging op het altaar van de *durgā-maṇḍapa* zitten. Vroeger hadden de rijken in Bengalen zulke *maṇḍapas* (baldakijnen voor ceremoniële doeleinden) voor Caṇḍī, of Durgā. Hij dacht, "De avond valt en waar kunnen we nu nog naartoe gaan? Morgenochtend zetten we onze tocht voort."

In die tussentijd zond Rāmacandra Khān een van zijn dienaren om Nityānanda Prabhu te spreken. Op sarcastische wijze zei de man, "Er is hier in huis niet voldoende ruimte

voor jou, maar we hebben een *goṣālā*, een hele zuivere plek vanwege de aanwezigheid van koeien en koemest. Heiligen en *sādhus* dienen daar te verblijven, dus ga maar naar de *goṣālā*."

Toen Nityānanda Prabhu dit hoorde, werd hij boos en zei, "Ja, je hebt gelijk. Deze plek is niet geschikt voor mij. Dit hier is bestemd voor koeienmoordenaars en vleeseters." Nadat hij dit had gezegd, verliet hij die plek. De volgende dag vielen moslims Rāmacandra Khān en zijn hele familie aan en arresteerden hen. Ze slachtten ook een koe, braadden het vlees en consumeerden het op precies dezelfde plek. Het hele dorp werd vernield.

Nityānanda Prabhu heeft twee aspecten, evenals een moederleeuw. Tegen haar jongen is de leeuwintzettend lief, maar voor anderen is ze ontzettend gevaarlijk. Op dezelfde manier is Nityānanda Prabhu supergenadig voor de toegewijden en hij is de onderwerper van atheïsten. Zoals Baladeva Prabhu een handploeg en een knots vasthoudt en Dvividā, de gorilla, en anderen ombracht, die vijandig waren jegens Kṛṣṇa, zo onderwerpt Nityānanda Prabhu atheïsten en vergroot *gaura-prema* in toegewijden.

We moeten nooit denken, dat er enig verschil is tussen Caitanya Mahāprabhu en Nityānanda Prabhu; er is alleen een verschil in hun lichaam. Nityānanda Prabhu is de complete *guru-tattva* en waar de *guru* ook is, daar is Nityānanda Prabhu aanwezig. Waar ook de activiteiten van *guru* worden uitgevoerd, wordt aan de *jīvas* de boodschap van Kṛṣṇa gegeven, dat alleen door *bhakti* het ware heil kan worden bereikt. Dit wordt allemaal door Nityānanda Prabhu gemanifesteerd. Op deze dag bieden we daarom *praṇāma* aan aan hem, die de

meest genadevolle en complete *guru-tattva* is en we bidden,
dat hij ons altijd genadig mag zijn.

Hoofdstuk Negen

Eenvoudig een kwaliteit van Bhakti

BHAGAVĀN HEEFT DE OPDRACHT GEGEVEN om nooit belang te hechten aan fouten, die worden aangetroffen in het lichaam of de aard van toegewijden, die zich met Zijn exclusieve *bhajana* bezighouden. We mogen hen nooit bekritisieren, afgunstig op hen zijn of hen betichten van slecht gedrag. Stel voor, dat er een man is, die nooit liegt, steelt of zich met enig ander wangedrag inlaat, maar die geen exclusieve *bhajana* van Bhagavān uitvoert. Dan is er een andere man, die exclusieve *bhajana* van Bhagavān uitvoert en *ruci* heeft voor *harināma* en *hari-kathā* hoort, maar een paar slechte eigenschappen of fysieke misvormingen heeft. Hoe moeten we deze twee mensen zien? Wie van de twee is beter? De *Bhāgavad-gītā* stelt, dat degene, die *bhajana* uitvoert de beste is. Maar gewoonlijk wordt mensen dit niet onderwezen. Laat staan anderen, zelfs Sītā, die Lakṣmī-devī zelf is, werd door de inwoners van Ayodhyā niet geaccep-

teerd, nadat Rāvaṇa haar naar zijn woning in Śrī Lankā had ontvoerd. Rāma had gezegd, “Nee, ze is rein; ze blijft bij Me in het paleis.” Maar ook al was ze in feite de meest verheven persoonlijkheid in Ayodhyā, ze stuurden haar zonder enige wroeging de laan uit.

Deze conventies bestaan vandaag de dag nog. Als we in iemand een uiterlijk falen zien, laten we hem links liggen. Tegenwoordig kijkt praktisch iedereen met wereldse ogen. Ze zien niet de aanleg voor *bhakti* in anderen; ze zien alleen uiterlijke kenmerken en beoordelen anderen dan op basis van deze overwegingen. Alleen degenen, die overvloedige associatie met *sādhus* hebben gehad, die zich op een hoger niveau van *madhyama-adhikārī* bevinden, wier *anarthas* zijn verdwenen en die het *uttama-adhikārī* stadium naderen, respecteren hetgeen Kṛṣṇa over deze kwestie heeft gezegd. En alle anderen, die slechts over wereldse intelligentie beschikken, zeggen, “Oh, deze toegewijde gedraagt zich niet en is daarom een hypocriet.” Ze respecteren ook Nārada niet, want hij zei, “We hoeven niet te begrijpen, wat religiositeit en non-religiositeit is.” We hoeven ook geen wereldse conventies te respecteren. Wat is de enige noodzaak, die we hebben? *Bhakti* – exclusieve *prema-bhakti*, want Kṛṣṇa is ons enige doel en ons sterke besluit is, dat behalve *prema-bhakti* het leven geen andere betekenis heeft.

*sva-pāda-mūlaṁ bhajataḥ priyasya
tyaktānya-bhāvasya hariḥ pareśaḥ*

*vikarma yac cotpatitam katchaṅcid
dhunoti sarvaṁ hr̥di sanniviṣṭaḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.5.42)

Als iemand zijn familie, vrouw, kinderen, geld, alle wereldse gehechtheden en werelds plezier heeft achtergelaten en zich bezighoudt met de exclusieve *bhajana* van Bhagavān, maar op de een of andere manier een zondige activiteit begaat, vergeeft Bhagavān, die Zich in het hart van die persoon bevindt, hem onmiddellijk. Maar iemand met goed gedrag, die zijn leven lang de waarheid heeft gesproken, die zich voor liefdadige activiteiten voor de samenleving heeft ingezet, die de halfgoden heeft vereerd en pogingen in het werk heeft gesteld om bevrijding te bereiken, maar zich nooit met *bhagavad-bhajana* heeft beziggehouden, haalt er geen enkel voordeel uit. En als een toegewijde in een onrijp stadium van het pad van *bhajana* valt, heeft hij niets verloren.

*śucinām śrīmatām gehe
yoga-bhraṣṭo 'bhijāyate*

Bhāgavad-gītā (6.41)

In zijn volgende leven wordt hij geboren in een reine of rijke familie met toegewijden en hij zal zich weer van nature tot *bhakti* aangetrokken voelen. En die andere man, die geen *bhajana* heeft uitgevoerd? Hij heeft geen enkel voordeel. Men krijgt voordeel in de mate, waarin men zijn hart aan *bhajana* heeft gegeven. Dus alleen een *madhyama-adhikārī* Vaiṣṇava is in staat om in anderen de nadruk op *bhakti* te leggen in plaats van uiterlijke overwegingen.

*yadi kuryāt pramādena
yogī karma vigarhitam*

*yogenaiva dahed amho
nānyat tatra kadācana*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.20.25)

Als een gewone *yogī* uit zijn praktijk wegvalt, is het met hem afgelopen. Maar als een *bhakti-yogī* per ongeluk een of andere weezinwekkende activiteit uitvoert, wordt hij op basis van zijn praktijk van *bhakti-yoga* weer op het rechte pad gezet. Hij heeft geen andere procedure nodig. Zijn enige boetedoening is doorgaan met *harināma*. Toegewijden zijn niet met opzet zondig, dus voor hen is daarom geen boetedoening nodig. Wat is gebeurd, is gebeurd, maar ze zullen niet met opzet zonden begaan. Kṛṣṇa vergeeft altijd degenen, die *bhakti* voor Hem hebben en Hij maakt hun hart op allerlei manieren zuiver.

*ajñāne vā haya yadi 'pāpa' upasthita
kṛṣṇa tāñre suddha kare, nā karāya prāyaścitta*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (*Madhya-līlā* 22.143)

Als een toegewijde per ongeluk een zondige activiteit begaat, hoeft hij geen boete te doen. Door met zijn beoefening van *bhakti* door te gaan, wordt zijn hart gezuiverd. Degenen, die de *tattva* van *bhagavad-bhakti* kennen, zeggen, dat alle onzuiverheden de toegewijde zullen verlaten door de continuering van *harināma*.

*mām hi pārtha vyapāśritya
ye 'pi syuḥ pāpa-yonayaḥ
striyo vaiśyās tathā sūdrās
te 'pi yānti parām gatim*

Bhāgavad-gītā (9.32)

[Śrī Kṛṣṇa zei:] O zoon van Prthā, degenen die hun toevlucht tot Mij nemen, kunnen de hoogste bestemming bereiken, ook

al hebben ze een lagere geboorte gekregen, zoals vrouwen, kooplieden en handarbeiders.

Pāpa-yonayaḥ betekent zondig van geboorte. *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.4.18) heeft hiervan enkele klassen genoemd: Kirāta, Hūṇa, Āndhra. Kirāta leven in de bossen en jagen op dieren, vogels en eten zelfs duiven. Ze houden geiten, schapen en varkens en nadat ze hun vee hebben vetgemest, eten ze het vlees. Yavana, Khasa en al dergelijke stammen doen dit. Ze zijn vanaf hun geboorte tot de dood zondig. Voor hen betekent het eten van vlees helemaal niets; ze hebben zelfs geen instituut, zoals het huwelijk voor relaties tussen man en vrouw! Vanaf hun geboorte eten ze vlees, drinken alcohol en gaan vrij met vrouwen om. *Striyo* betekent ‘vrouwen’. Hoewel sommigen kuisheid betrachten, zijn de meeste vrouwen tegenwoordig onkuis. En de *sūdras* slachten de koe, eten haar vlees en gebruiken haar huid om schoenen te maken. *Te ‘pi yānti parāṁ gatim* – zelfs deze mensen kunnen de hoogste bestemming bereiken door *bhagavad-bhakti* uit te oefenen, laat staan degenen, die zich met exclusieve toewijding bezig houden, maar per ongeluk zijn gevallen.

Als men zich met *bhakti-sādhana* bezighoudt en zijn toevlucht neemt tot *harināma* en *hari-kathā* hoort, wordt het resultaat ervan nimmer teniet gedaan, zolang er geen *vaiṣṇava-aparādha* heeft plaatsgehad. Het zaad van *bhakti* bevindt zich in die *sādhaka*. Leven na leven wordt zijn *sukṛti* sterker en sterker en uiteindelijk krijgt hij *para-bhakti*. Voor degenen met een speciale gretigheid is dit zelfs mogelijk in twee of drie levens. Bhagavān leidt ons naar Hem toe – hetzij vandaag, of na tien, twintig of duizend levens – Hij leidt ons uiteindelijk

naar Zich toe, zolang het zaad in ons hart niet is verwoest. En er is slechts één ding met een verwoestend karakter - *aparāḍha* jegens de *guru* of Vaiṣṇava's.

De *jīva* heeft onafhankelijkheid en door misbruik van deze onafhankelijkheid raakt hij verward in de reacties van zijn eigen wandaden. Als men op basis van deze onafhankelijkheid een Vaiṣṇava heeft belasterd of beledigd, is dat te wijten aan het onbeheerste verstand. We moeten nooit overtredingen tegen een Vaiṣṇava begaan, want van de *śakti* van *guru* en Vaiṣṇava's krijgen we de genade van Bhagavān. Waardoor wordt bepaald of we *bhajana* doen of niet? Door wiens verlangen wordt dit bepaald? Door het verlangen van Bhagavān? Nee, alleen door ons eigen verlangen. Als we eenvoudig met *bhajana* beginnen, zijn *guru* en de Vaiṣṇava's ons genadig en geven ons de nodige kracht om de directe genade van Bhagavān te krijgen. Maar eerst moet het verlangen in ons ontstaan. En als we met *bhajana* bezig zijn en we worden geplaagd door verlangens naar prestige en rijkdom, moeten we dan aannemen, dat Bhagavān ze daar heeft neergelegd? "Ik volg gewoon de inspiratie, die Bhagavān me geeft" – we mogen dit niet denken met betrekking tot *anarthas*. Die zaken zijn uitsluitend te wijten aan onze zwakheid. Als we ons hoofd niet kunnen verzinken in *bhagavad-bhajana*, wiens fout is dat dan? Het is ons gebrek, niet dat van Bhagavān. Denk niet, "Bhagavān doet me dit aan." Bhagavān schenkt ons louter de reacties op onze eigen activiteiten. De reacties van voorgaande vrome en zondige activiteiten zullen naar ons toekomen en daarvan zullen we enige moeilijkheden ondervinden. Dus het is correct om te denken, dat Hij ons de vruchten van ons *karma* geeft,

maar verder heeft Hij geen rechtstreekse relatie met onze problemen.

Als een toegewijde, die exclusieve *bhajana* praktiseert, door een ernstige ziekte wordt getroffen, waarom gebeurt dit dan? Het is een reactie op de zonden uit zijn voorgaande levens. Maar soms zet Bhagavān zelfs een dergelijk, schijnbaar obstakel op het pad van een *sādhaka* om zijn trots te ondermijnen. Hij kan trachten om de nederigheid van die toegewijde op die manier te stimuleren. Wees daarom voorzichtig! Denk geen kwaad van een andere toegewijde, omdat er een of ander probleem in zijn lichaam of zijn karakter verschijnt. Als we een dergelijke negatieve houding blijven hanteren jegens toegewijden, die zich aan exclusieve *bhajana* hebben overgegeven, worden we uit het koninkrijk van *bhakti* verwijderd. We moeten al deze zaken in overweging nemen en hun belang begrijpen in onze navolging van *bhakti*. Als iemand lam, blind, een Kirāta, Āndhra, Pulinda of wat dan ook is, maar een toegewijde is geworden, geeft Bhagavān hem alle goede kwaliteiten en neemt hem uiteindelijk op in Vaikuṅṭha. Daarom mogen we nooit negatieve gevoelens koesteren jegens degenen, die exclusieve *bhajana* beoefent. En iemand, die zich goed gedraagt, die er aantrekkelijk uitziet en uit een brahmaanse familie komt, maar zich niet met *bhajana* bezighoudt, leidt een zinloos leven. Denk niet, dat dit zo verwonderlijk is; het is eenvoudig een eigenschap van *bhakti*.

Door hun geaardheid kunnen sommige mensen diverse gebreken vertonen, maar we moeten altijd de nadruk leggen op hun *bhakti*. Het is niet waar, dat iemand die zich slecht gedraagt de naam van Bhagavān niet kan nemen, of geen *bhaja-*

na kan doen, of geen *hari-kathā* kan horen. En het is ook niet waar, dat alleen degenen, die zijn geboren in de klassen van *brāhmaṇa*, *kṣatriya*, *vaiśya* en *sūdra hari-nāma* kunnen nemen. In iedere conditie, waarin men zich bevindt, zelfs al is hij zo zondig als Ajāmila, kan men de naam van Bhagavān chanten en *hari-kathā* horen en op die manier gekwalificeerd worden om altijd aan Hem te denken.

Kirāta, Āndhra, Pulinda, Śumbha, Yavana zijn allemaal zondige klassen mensen uit de tijd van de *Bhāgavatam*. Ze bestaan nog steeds, maar in andere gedaanten. Ze zijn allemaal afkomstig uit de hindulijn. Al die mensen, die we tegenwoordig in India zien, of ze nu moslim, christen, boeddhist of jain zijn, komen uit dezelfde bron: Brahmā. Er was dus oorspronkelijk slechts één klasse mensen, maar sommigen degenererden en werden van nature zondig. In Āssām bestaat een klasse mensen, die diverse soorten hennep met een waterpijp roken. Telkens, wanneer er een belangrijke taak moet worden verricht, komen ze eerst bij elkaar en roken een pijp. Ze laten zelfs hun kinderen roken, dus ze zijn vanaf hun geboorte zondig. Anderen kunnen een goede geboorte hebben gekregen en later in het leven gaan zondigen. Als deze klassen mensen associëren met *sādhus* en hun toevlucht tot een *guru* nemen, kunnen ze worden gezuiverd en worden hun gebreken teniet gedaan.

Maar zijn ze in staat om al die verkeerde zaken ineens op te geven? Als we zien, dat iemand verscheidene halfgoden en godinnen vereert en we zeggen tegen hem, “Vriend, je moet Durgā niet vereren met Navarātri. Ga Kṛṣṇa vereren,” komen ze niet in onze richting. We moete hen gewoon laten binnen-

komen met de ideeën die ze hebben en nadat ze drie of vier keer hebben zitten luisteren, wordt het voor hen een gewone zaak. Ook al drinken ze soms wijn, moeten we er niets van denken. Iets dergelijks wordt in de *Bhāgavatam* beschreven,

*loke vyavāyāmiṣa-madya-sevā
nityā hi jantor na hi tatra codanā
vyavasthitis teṣu vivāha-yajña-
surā-grahair āsu nivṛttir iṣṭā*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.5.11)

Het is niet gepast om alcohol te drinken, maar als een nieuwkomer een beetje wijn drink bij een huwelijk of op een feest, moeten we er geen punt van maken. Nadat ze meer en meer *hari-kathā* hebben gehoord, geven ze deze slechte eigenschappen vanzelf op. Maar helemaal in het begin komt de beoefening van strikte *bhakti-sādhana* niet altijd van nature.

*aho bata śva-paco 'to gariyān
yaj-jihvāgre vartate nāma tubhyam
tepus tapas te juhuvuḥ sasnur āryā
brahmānūcur nāma gṛnanti ye te*

Śrīmad-Bhāgavatam (3.33.7)

[Devahīti zei tegen Kapiladeva:] Hoe glorieus zijn zij, wier tong Jouw heilige naam chant! Zelfs al waren ze geboren in een familie van hondenvleeseters, zijn dergelijke personen eerbiedwaardig. Degenen, die Jouw heilige naam chanten moeten allerlei soorten soberheden en vuuroffers hebben uitgevoerd, hebben gebed in heilige plaatsen, de Veda's hebben bestudeerd en in alle opzichten gekwalificeerd zijn geworden.”

Iemand, die *ruci* heeft voor het chanten van de naam van Bhagavān en voor het horen van *hari-kathā*, hoeft geen af-

zonderlijke soberheden te betrachten of offers te brengen of Veda's te bestuderen. Als zijn gedrag tegengesteld is aan de vedische principes, denken de mensen over het algemeen, dat zijn *bhakti* wordt vernietigd, maar dit hoeft niet het geval te zijn.

In het eerste deel van *Śrī Bṛhad-bhāgavatāmṛta* staat een sectie, waar Nārada en Hanumān een gesprek hebben. Toen Nārada hoorde, hoe dierbaar Draupadī, Arjuna en de Pāṇḍava's aan Kṛṣṇa zijn, werd hij zeer verheugd en begon te dansen. Hanumān danste ook in grote blijdschap. Dergelijke toegewijden hadden geen reserves of gevoelens van verlegenheid; hun *ānanda* nam toe, naarmate ze dit onderwerp bespraken en ze begonnen van nature te dansen. Hanumān stelde voor, dat Nārada naar Hastināpura moest gaan voor *darśana* van de Pāṇḍava's en sprak toen dit vers,

*bṛhad-vrata-dharān asmāṁś
tāmś ca gārhasṭhya-dharmināḥ
samrāya-vyāpṛtan matvā
māparādha-vṛto bhava*

Bṛhad-bhāgavatamāmṛta (1.4.114)

Bega alsjeblijft niet de overtreding door te denken, dat wij *naiṣṭhika-brahmacārīs* zijn en dat de Pāṇḍava's louter *grhasṭhas* zijn, die druk bezig zijn met het besturen van een koninkrijk.

Degenen met de sterke vastbeslotenheid om nooit een gezin te beginnen, worden *naiṣṭhika-brahmacārīs* genoemd. Uit het volgen van deze gelofte komt de kwalificatie voort om *sannyāsa-dharma* te volgen. De andere soort *brahmācari* wordt *upakurvāṇa* genoemd. Zij blijven witte kleding dragen en blij-

ven dienen als *brahmacārīs*, maar degenen, die het willen, kunnen naar huis terugkeren en trouwen. Kṛṣṇa en Balarāma waren *upakurvāṇa-brahmacārīs*, want nadat Ze onder hun *guru* hadden gestudeerd, keerden Ze naar huis terug. Śukadeva Gosvāmī, Nārada, de Kumāra's en Hanumān zijn nooit getrouwd geweest en waren *naiṣṭhika-brahmacārīs*. Vyāsadeva, Janaka Mahārāja en Ambarīṣa Mahārāja waren *upakurvāṇa-brahmacārīs*, die naar huis terugkeerden en daar *bhajana* hebben uitgevoerd.

Nārada was een *naiṣṭhika-brahmacāri*, die alles verzaakte en helemaal niets verzamelde, terwijl de Pāṇḍava's *grhasthadharma* volgden en zich met het bestuur van een koninkrijk bezighielden; dus wie zijn beter? Als Nārada naar het paleis van de Pāṇḍava's gaat, wie biedt dan *praṇāma* aan wie? De Pāṇḍava's bieden *praṇāma* aan Nārada, zelfs al is hun *bhakti* hoger dat die van hem, want zij nemen de reguleringen van hun *āśrama* in acht, zoals omschreven in het *varṇāśrama* stelsel. Zo ging Caitanya Mahāprabhu als jonge *sannyāsī* naar Vallabhācārya, die ongeveer negentig jaar was en met alle *sāstras* op de hoogte was, en Mahāprabhu viel aan zijn voeten. Mahāprabhu gedroeg Zich met Advaita Ācārya op dezelfde manier en innerlijk respecteerde Mahāprabhu Advaita Prabhu als zijn meester.

Dus Hanumān zei, dat het niet gepast is om te analyseren, of men een *brahmācāri* of een *grhastha* is, want dan kunnen we een overtreding begaan. Degene met de meeste *prema* voor Bhagavān is superieur, waartoe de status van *grhastha* geen hindernis vormt. En zelfs in sommige situaties zullen liefdevolle gevoelens jegens Bhagavān zich niet aandienen

zonder een *grhastha* te worden. Bijvoorbeeld, een *gopī* kan geen *parakīya-bhāva* in *kṛṣṇa-lilā* hebben zonder getrouwd te zijn. Maar een huwelijk is niet noodzakelijk voor *vaidhī-bhakti* en het is ook niet gunstig voor *rāgānuga-bhakti*. Rūpa en Sanātana Gosvāmī's waren *naiṣṭhika-brahmacārīs*, maar gaat een *naiṣṭhika-brahmācari* ooit een baan in een koninkrijk nemen, zoals zij dat deden? Dus ook al kunnen we in de strikte zin van het woord niet zeggen, dat ze echte *naiṣṭhika-brahmacārīs* waren, beschikten ze over miljoenen transcendente kwaliteiten en waren ware *paramahāmsas*.

Daarom zegt Hanumān, dat de positie van de Pāṇḍava's niet mag worden gebagatelliseerd, eenvoudig omdat ze *grhasthas* zijn en constant druk zijn met bestuurlijke zaken van het koninkrijk. Yudhiṣṭhira Mahārāja is een keizer, waarom? Om *bhakti* te prediken. Waarom heeft hij een relatie met Draupadī? Omdat ze Śrī Kṛṣṇa dierbaar is. Waarom is hij zo dol op Arjuna? Omdat Arjuna de dierbare vriend van Kṛṣṇa is. Daarom mogen we nooit de positie van Yudhiṣṭhira geringschatten. Hij heeft met Kṛṣṇa drie relaties: als Zijn *guru*, omdat hij als een vader genegenheid voor Kṛṣṇa heeft, als zijn vriend en als Zijn dienaar. We mogen geen van de Pāṇḍava's geringschatten, want ze hebben allemaal hun eigen glorieuze relatie met Bhagavān. Kuntī baarde hen en via hen werd de glorie van *kṛṣṇa-bhakti* in de wereld verspreid. Ook ieder onderdeel van het leven van Draupadī is doordrenkt met *prema-bhakti* voor Kṛṣṇa.

We mogen dus niet denken, dat een *naiṣṭhika-brahmācari* meer respect dient te worden gegeven dan een *grhastha*. Het criterium is het kaliber *bhakti* in een persoon, ongeacht of ze

sannyāsī, brahmācari, grhastha, vrouw, prostituée, honden-
vleeseter of wat dan ook zijn.

Hoofdstuk Tien

Uit Bhaktivinoda Ṭhākura's

Śrī Bhajana-rahāsyā

(1)

WE GAAN HET EERSTE STADIUM VAN *bhajana* genaamd *śraddhā* bespreken uit *Śrī Bhajana-rahāsyā* van Bhaktivinoda Ṭhākura.

guru-kṛṣṇa-prasāde pāya bhakti-latā-bīja

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 19.151)

Door de genade van *guru* en Kṛṣṇa wordt het zaad van de klimplant van *bhakti* aan een fortuinlijke ziel geschonken.

Śraddhā betekent vertrouwen in de lessen van *guru*, Vaiṣṇava's en *sāstra*. Hier hebben we het niet over de vraag, of iemand zich oprecht bezighoudt met *bhajana* of niet en of ze hun *anarthas* al of niet hebben losgelaten. Voordat deze vra-

gen in overwegen kunnen worden genomen, moet een neofiet toegewijde over de *śraddhā* beschikken, “Ik volg hetgeen mijn *guru*, de Vaiṣṇava’s en de geschriften me opdragen.” Dan gaat hij achtereenvolgens vooruitgang maken via de diverse stadia op het devotionele pad. Behalve *sādhu-saṅga* bestaat er geen andere manier om het zaad van de *bhakti* klimplant te krijgen. Dit zaad komt uitsluitend door het horen van de woorden van een *sādhu*. Allereerst is *śraddhā* aanwezig, dan gaat men zich bezighouden met *sādhana-bhakti* en worden er zoveel toegewijde activiteiten uitgevoerd, zoals toevlucht nemen tot de voeten van een *guru*, instructies van hem aanvaarden, hem op intieme wijze dienen en het uitvoeren van andere onderdelen van *bhakti*. Maar eerst moet er *sādhu-saṅga* zijn en als die in kwaliteit toeneemt, verschijnt er *śraddhā* voor *kṛṣṇa-nāma*. In het begin is er geen *niṣṭhā* (sterke vastbeslotenheid in *sādhana*), maar er bestaat wel enig vertrouwen. Zodra dat vertrouwen een goede kwaliteit krijgt, zal men inzien, dat er in het tijdperk van Kali geen andere methode voor spiritueel succes bestaat dan het nemen van *kṛṣṇa-nāma* en dat deze methode in staat stelt de oceaan van het materiële bestaan over te steken en de rechtstreekse dienst aan Bhagavān te krijgen. Behalve het nemen van de naam van Bhagavān is er geen andere manier, zoals het uitvoeren van soberheden, het afleggen van geloften, naar heilige plaatsen reizen, of wat dan ook. Deze onderdelen zijn allemaal secundair en afzonderlijke uitvoering ervan stelt niemand in staat de oceaan van het materiële bestaan over te steken en Bhagavān ten volle een plezier te doen.

Daarom is de enige methode het chanten van de naam van Bhagavān; dit is de instructie, die door Śrī Caitanya Mahāprabhu is gegeven. En van alle namen van Bhagavān is in Kali-yuga de *mahā-mantra* de allerbeste. Caitanya Mahāprabhu ging de tuin van de namen van Bhagavān binnen en selecteerde *kṛṣṇa-nāma* als de mooiste, de meest aromatische, zachtste en liefste *nāma*, reeg deze namen in de bloemenkrans van de *mahā-mantra* en schonk hem aan de *jīvas*. Hij gaf hem weg aan iedereen, die Zijn pad kruiste: “Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa, Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.” Bhaktivinoda Ṭhākura zegt, dat degene, tot wie gewone mensen en nieuwe *sādhakas* zich met iedere naam in deze *mahā-mantra* richten is, “O Hari, O Kṛṣṇa, O Hari, O Kṛṣṇa, O Kṛṣṇa, O Kṛṣṇa, O Hari, O Hari / O Hari, O Rāma, O Hari, O Rāma, O Rāma, O Rāma, O Hari, O Hari.” Bij het chanten van deze namen worden tijd, plaats en omstandigheid niet in overweging genomen. Iedereen kan deze namen chanten. Maar als men het proces volgt en vooruitgang maakt, neemt hij zijn toevlucht tot een *guru*, hoort *hari-kathā* van hem en blijft *harināma* chanten. Dan gaan zijn *anarthas* verdwijnen en krijgen deze namen voor hem een andere betekenis. Hij gaat voelen, dat Hare betekent Śrīmatī Rādhikā, die het hart van Kṛṣṇa steelt, en als hij de *mahā-mantra* chant, roept hij de volgende persoonlijkheden aan, “O Rādhā, O Kṛṣṇa, O Rādhā, O Kṛṣṇa, O Kṛṣṇa, O Kṛṣṇa, O Rādhā, O Rādhā / O Rādhā, O Rādhā-ramaṇa, O Rādhā, O Rādhā-ramaṇa, O Rādhā-ramaṇa, O Rādhā-ramaṇa, O Rādhā, O Rādhā.” Nu zal de complete betekenis van de *mantra* blijven bloeien, totdat men het stadium van *bhāva* bereikt. In

Jagannātha Purī kregen Gopāla-guru en zijn leerling, Dhyāna-candra, instructies van Caitanya Mahāprabhu en Svarūpa Dāmodara, waardoor ze zich deze betekenis van de *mahā-mantra* gingen realiseren. En via Raghunātha dāsa Gosvāmī manifesteerde zich zelfs een meer bijzondere betekenis. Door op deze betekenis te mediteren dient men *harināma-japa* en *kīrtana* te chanten en geleidelijk vooruitgang te maken.

De beginstadia van *sādhana* zijn vergeleken geworden met de duisternis van de nacht. Als je in het donker probeert ergens naartoe te lopen, kun je struikelen of in een kuil of zelfs op een slang stappen, dus er bestaat enige vrees. Of als je het oerwoud inloopt, kun je door een tijger of een leeuw worden aangevallen. Er lopen ook dieven en rovers rond, waarvoor je moet opletten. Dieven komen niet aan het begin van de nacht, want op dat moment zijn de mensen doorgaans juist naar bed gegaan en worden gemakkelijk wakker, maar ze komen tegen de ochtend, wanneer de meeste mensen zich in diepe slaap bevinden. In de beginstadia van *bhajana* zijn er ook dergelijke dieven en angstwekkende tegenstanders aanwezig. Op dat moment zijn de sterren aan de nachtelijke hemel nog niet verdwenen, hetgeen betekent, dat lust, woede, hebzucht, afgunst en waanzin nog niet uit ons hart zijn verdwenen. Al onze *anarthas*, die met tijgers en slangen zijn vergeleken, verstoppen zich in alle richtingen. Maar laat de praktijk van *sādhana* alleen de zon van spirituele perfectie opkomen? Wanneer komt de zon op? Niet eerder dan wanneer het juiste tijdstip daar is. Hier is één ding mogelijk. Als in de nacht een lamp wordt aangestoken, gaan slangen en andere angstwekkende tegenstanders op de vlucht. De *guru* steekt deze lamp

voor ons aan door ons *harināma* te geven en te zorgen, dat we *hari-kathā* horen. Dan worden de *anarthas*, die we nog hebben, zwakker, maar is dit alleen voldoende om de zon te laten opkomen? De zon van volkomen realisatie van de heilige naam rijst op door zijn eigen zoete wil; hij is volkomen onafhankelijk.

*ataḥ śrī-kṛṣṇa-nāmādi
na bhaved grāhyam indriyaiḥ
sevonmukhe hi jihvādau
svayam eva sphuraty adaḥ*

Bhakti-rasāmṛta-sindu (1.2.234)

De materiële zintuigen kunnen de namen, gedaante, kwaliteiten en het spel van Śrī Kṛṣṇa niet waarnemen. Alleen wanneer men volkomen is verzonken in Zijn dienstverlening, verschijnt de ware *nāma* op de tong en geeft volkomen realisatie van Hem.

Evenals de zon precies op het juiste moment opkomt, zo verschijnt ook de heilige naam op de tong van de toegewijde, wanneer de tijd rijp is, en verlicht alles in zijn hart. En evenals voor zonsopgang geen elektrisch licht of kaarsen nodig zijn, omdat alles automatisch wordt verlicht, zo krijgt de toegewijde een helder begrip van zichzelf in zijn grondrechtelijke positie, wanneer de heilige naam hem volkomen realisatie schenkt, waardoor al zijn angst verdwijnt.

*‘eka’ kṛṣṇa-nāme kare sarva-pāpa nāsa
premera kāraṇa bhakti karena prakāśa*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 8.26)

Eenvoudig het chanten van *kṛṣṇa-nāma* zonder overtredingen doet alle zondige activiteiten verdwijnen en zo wordt *bhakti*, de oorzaak van *prema*, manifest.

Door zijn genade openbaart de heilige naam zichzelf, maar zolang hij nog niet in het hart is verschenen, kunnen we alleen moeite doen om de duisternis te verdrijven, hetgeen betekent, dat we moeten doorgaan met het uitvoeren van *sādhana* in een poging om van onze *anarthas* af te komen.

Vervolgens zegt Bhaktivinoda Ṭhākura, dat het zaad met zorg moet worden opgekweekt, nadat men een *guru* heeft aanvaard, die het zaad van de klimplant van *bhakti* in zijn hart heeft gelegd, waarna een kiemplant zal verschijnen. *Ceto-darpaṇa-mārjanam* – langzaam wordt het bewustzijn van de toegewijde gezuiverd. De heilige naam is volkomen *sac-cid-ānanda* – hij is geen materiële vibratie. We kunnen hem op geen enkele wijze manipuleren of overheersen; misschien kan een *premi* toegewijde hem overweldigen, maar in onze huidige conditie is het niet mogelijk. Sinds onheuglijke tijden zijn we door *māyā* gebonden geweest. We hebben in het materiële gebied rondgezworven als koning, soms als halfgod, soms als een insect en ook in allerlei andere levenssoorten. We zwerfen maar rond, totdat we door de grondeloze genade van Bhagavān contact krijgen met Vaiṣṇava's. Iemand met verdiensten uit voorgaande levens krijgt automatisch hoge kwaliteit Vaiṣṇava associatie en bij het horen van hun *hari-kathā* verdwijnen zijn *anarthas* onmiddellijk en gaat hij snel *bhakti* binnen. Maar iemand zonder deze voorgaande verdienste zal enige vertraging ondervinden. Toch zal hij geduld moeten betrachten en doorgaan met de uitvoering van *sādhana* in het

gezelschap van Vaiṣṇava's, want ongeacht of de *śraddhā* in zijn hart is gebaseerd op schriftuurlijke regulering of op de aard van zuivere, spirituele gretigheid, dient men altijd in *sādhu-saṅga* te blijven.

De *jīva* is bedekt door een materieel en een subtiel materieel lichaam en zolang deze blijven bestaan, denkt hij, "Ik ben dit lichaam" of "Ik ben mijn verstand, intelligentie en ego." Omdat *bhagavan-nāma* transcendent is, manifesteert hij zich niet in materiële zintuigen. Indien men echter helemaal gezuiverd raakt, rijst de zon van de heilige naam op in zijn hart. Maar in onze huidige conditie is alles materieel – ons lichaam, ons verstand, alles dat we doen en zeggen – dus hoe kan deze bovenzintuiglijke *sac-cid-ānanda bhavagan-nāma* in ons hart verschijnen? In verband hiermee zegt Bhaktivinoda Ṭhākura, "Luister naar de methode." Eerst krijgt men *sādhu-saṅga* en dan aanvaardt men een *guru*, maar dat betekent niet eenvoudig door het ritueel van inwijding gaan. "Alles dat Guruji zegt, zal ik zeker doen" – men moet over deze vastbeslotenheid beschikken en daarvoor zijn drie zaken noodzakelijk: *pariprasnena* (oprechte vragen stellen), *praṇipātena* (ondergeschiktheid) en *sevayā* (een dienstverlenende houding). Met deze drie elementen gaan we van de *guru* horen. Guruji zegt, "Luister! Je moet jouw *anarthas* teboven komen."

Dan vraagt de leerling, "Guruji, wat zijn *anarthas*?" Guruji zegt, "Datgene, dat geen *artha* (waarde) heeft, dat niet gunstig uitpakt voor ons eigen zelf, de ziel, wordt *anartha* genoemd."

"Guruji, wilt u dit in detail uitleggen. Ik heb het niet helemaal begrepen."

“Luister dan aandachtig – ik zeg jou, hoe je ze teniet kunt doen.”

*māyā-mugdhasya jīvasya
jñeyo ‘narthas catur-vidhaḥ
hyd-daurbalyam cāparādho
‘sat-tṛṣṇā tattva-vibhramaḥ*

Śrī Bhajana-rahāsyā (2.7)

Het hebben van *prema* voor Bhagavān is onze oorspronkelijke *artha*, onze ware rijkdom. *Kṛṣṇa-prema* is ons doel en in deze *kṛṣṇa-prema* is *rādhā-dāsyā* ons hoogste objectief. Dit is onze *artha* en datgene, dat dit hindert of verduistert, wordt *anartha* genoemd. Er bestaan vier soorten *anartha* en de eerste wordt *svarūpa-bhrama* genoemd, de illusie over onze inherente gedaante en de gedaante van *para-tattva*, Bhagavān. Sommigen zeggen, “Ik ben Brahman” of “Ik ben Bhagavān”. Anderen zeggen, dat Indra Bhagavān is en weer anderen zeggen, dat Gaṇeśa Bhagavān is. Nog anderen zeggen, “Zowel Indra als Gaṇeśa zijn Brahman, evenals ik, jij, jouw vrouw en kinderen en ieder ander in dit universum, *sarvaṁ khalv idaṁ brahma*. Aangezien we allemaal Brahman zijn, is het dan nog nodig om zich met *bhajana* bezig te houden? Dat is helemaal nergens voor nodig.” Dit is allemaal *bhrama*, illusie. Daarom moet men eerst weten, “Wie ben ik?” Men dient zich eerst vrij te maken van het eerste stadium van illusie, namelijk te denken, dat men het fysieke lichaam is. Dan realiseert hij zich, dat de activiteiten, waarmee hij van ’s morgens vroeg tot ’s avonds laat bezig is geweest, allemaal *anartha* zijn. Als men weet, wat *ātmā-tattva* is, realiseert men zich, dat men een eeuwige die-

naar van Kṛṣṇa is. En wie is *para-tattva*? Niet Brahman en zelfs Paramātmā niet, maar alleen Kṛṣṇa, onze hoogste *artha*. Dit begrip is alles voor ons,

*ete cāṁśa-kalāḥ puṁśaḥ
kṛṣṇas tu bhagavān svayam*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.3.28)

Kṛṣṇa is Bhagavān Zelf – Hij is *para-tattva*. En wat is Zijn natuur? Hij is *sarva-śaktimān*, de eigenaar van alle vermogens, die het onmogelijke mogelijk kunnen maken. Waarom zouden we Gaṇeśa, Brahmā of Śaṅkara vereren, als zichzelf Kṛṣṇa vereren? En in welke gedaanten vereren we Kṛṣṇa? Als Madana-mohana, Govinda en Gopīnātha – deze drie zijn één *tattva*. Als Madana-mohana vestigt Hij onze *sambandha* (eeuwige relatie), als Govinda aanvaardt Hij onze dienstverlening en als Gopīnātha schenkt Hij onze *prayojana* (hoogste objectief), namelijk *prema*. Daarom is alleen Kṛṣṇa *para-tattva* en alle anderen zijn Zijn delen, volkomen delen of schaduwvermogens, zoals Brahmā.

Er bestaat ook *sādhya-bhrama*, illusie met betrekking tot de manier, waarop men zijn hoogste doel kan bereiken. Hoe komen we Kṛṣṇa tegen? Niet door liefdadigheid, niet door vrome activiteiten uit te voeren, niet door het bezoeken van heilige plaatsen, niet door het bestuderen van de geschriften, of door enige andere methode. De enige manier in Kali-yuga is *harināma-saṅkīrtana*. Ons basisvoedsel kan *roṭi* zijn, maar daar hoort ook *dahl*, *subjī* en melk bij. Deze andere gerechten zijn nodig om de maaltijd compleet te maken. Daarom wordt de instructie gegeven, “Chant alleen *harināma*!” maar men dient te begrijpen, dat hiertoe ook vierenzestig onderdelen

van *bhakti* behoren. In deze *nāma* is alles aanwezig; niets blijft er buiten. In de *nāma* bevinden zich de toevlucht tot de voeten van een *guru*, de vierenzestig vormen van *bhakti* en alle duizenden toegewijde activiteiten. Denk niet, dat we alleen *harināma* nemen en verder niets uitrichten. Maar we kunnen die vierenzestig vormen van *bhakti* condenseren in negen elementen en dan nog eens in vijf elementen.

sādhu-saṅga, nāma-kīrtana, bhāgavata-śravaṇa
mathurā-vāsa, śrī-mūrtira śraddhāya sevana

sakala-sādhana-śreṣṭha ei pañca aṅga
kṛṣṇa-prema janmāya ei pāñcera alpa saṅga

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.128-9)

Men dient het gezelschap van *sādhus* te houden, *harināma* te chanten, *Śrīmad-Bhāgavatam* te horen, in Mathurā te wonen en het Godsbeeld van Bhagavān met vertrouwen te dienen. Deze vijf toegewijde activiteiten zijn hoger dan de rest, omdat zelfs een lichte uitvoering ervan *kṛṣṇa-prema* opwekt.

Van deze vijf zijn drie primair: *śravaṇam*, *kīrtanam* en *smaraṇam*. En Rūpa Gosvāmī condenseert het nog verder en zegt, dat men *harināma* dient te nemen door met behulp van *smaraṇam* de geest aan het spel van Kṛṣṇa te hechten. En tenslotte wordt gezegd, dat door alleen *harināma* te nemen alle perfectie wordt bereikt. Dus in deze ene bezigheid zijn vele andere aanwezig; er wordt een lijn door alle punten heen getrokken. In de uitvoering van *nāma-saṅkīrtana* bevinden zich de vierenzestig onderdelen van *bhakti*, het pad van *rāgānuga-bhakti* en alles.

Eerst komt *śravaṇam* – horen van een *sad-guru* over deze vier soorten *sva-rūpa-bhrama*, namelijk de illusie over de eigen inherente *sva-rūpa*, de illusie over de *sva-rūpa* van Bhagavān, de illusie over de aard van *sādhana* en het onvermogen om zaken te herkennen, die zijn tegengesteld aan de gezonde cultivering van *bhajana*. De kennis van deze vier elementen omvat de *tattva* van *śuddha-sādhana*. We moeten weten, wat aan *bhajana* is tegengesteld, anders zijn we verloren, zoals de *sahajiyās* en zoveel anderen.

Vervolgens komt *asat-tṛṣṇā*. *Tṛṣṇā* betekent ‘honger of dorst’ en men dient hongerig te zijn naar het gezelschap van *sādhus* en naar het horen over, het mediteren op en het bezingen van de glorie van Bhagavān.

prema-dhana vinā vyartha daridra jīvana

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Antya-līlā 20.37)

Kṛṣṇa-prema is de enige rijkdom; zonder *kṛṣṇa-prema* is het leven zinloos en iemand zonder *kṛṣṇa-prema* leeft echt in armoede. “Prabhu, aanvaard me alstublieft als Uw dienaar en geef me *prema* voor U” – dit is honger in de zuiverste vorm. In vergelijking met voeding kunnen stoffen worden gebruikt, zoals bepaalde tonica, die de eetlust verhogen en er zijn andere stoffen, zoals thee en koffie, die de eetlust verlagen. Op dezelfde manier zijn er bepaalde activiteiten, zoals het horen over de glorie van Bhagavān en het nemen van Zijn naam, die de honger naar *prema* verhogen, hetgeen de ware *tṛṣṇā* is. Maar de elementen, die de honger naar *prema* verlagen, worden *asat-tṛṣṇā* genoemd, en daarvan zijn er vier,

*aihikeṣv aiṣanā pāra-
trikeṣu caiṣaṇā ‘śubhā
bhūti-vāñchā mumukṣā ca
hy asat-trṣṇās catur-vidhāḥ*

Śrī Bhajana-rahāsyā (2.9)

Zolang deze vier elementen aanwezig zijn, krijgt men geen honger naar de *prema* van Bhagavān en *bhakti* verschijnt niet in zijn zuivere vorm. Daarom moeten we zorgen, dat we deze vier op een afstand houden. De eerste is *aihika viṣaya*, hetgeen betekent ‘wereldse verlangens’ en daarvan zijn drie primair: *kanaka*, *kāmīni* en *pratiṣṭhā*. Zolang het verlangen naar deze drie elementen in een toegewijde aanwezig zijn, zal *bhakti* zich niet in hem manifesteren.

De volgende vorm van *asat-trṣṇā* wordt *pāratrika* genoemd, hetgeen betekent ‘het verlangen naar de hemel of bevrijding’. We moeten het verlangen naar deze zaken ver van ons verwijderd houden, want ze zijn schadelijk voor het bereiken van *bhakti*. De volgende is *bhūti-vāñchā*, hetgeen betekent, ‘verlangen naar mystieke perfecties’. We kunnen eenvoudig aan deze perfecties onze *praṇāma* op een afstand aanbieden en ons volle vertrouwen in de naam van Bhagavān vestigen, die beschikt over alle *śakti*. Deze beschikt over een *śakti*, die nergens anders wordt aangetroffen.

*muktiḥ svayaṁ mukulitāñjaliḥ sevate ‘smān
dharmārtha-kāma-gatayaḥ samaya-pratikṣāḥ*

Kṛṣṇa-karṇāmṛta (107)

Dharma, *artha*, *kāma*, *mokṣa* en de acht mystieke perfecties van *yoga* blijven achter de toegewijde staan en zeggen,

“Prabhu, wanneer krijg ik een goede gelegenheid om jou een dienst te bewijzen?” Maar we kijken nooit in hun richting. Als we in onze huidige conditie toegang zouden hebben tot deze perfecties, zouden we zeker onze *bhakti* achterwege laten. Daarom is Bhagavān zo aardig om ons deze perfecties niet te geven, ook al heeft Hij al Zijn *śaktis* in Zijn naam gevestigd. Wat komt niet voort uit het chanten van de heilige naam? Als een oprechte toegewijde een faciliteit voor zijn dienst nodig heeft, zal Bhagavān het zeker leveren. Hij zal dergelijke wensen zeker vervullen voor iemand, die *harināma* op een zuivere manier neemt. Maar op dit moment ziet Bhagavān, dat we nog zoveel *anarthas* hebben, waardoor iedere mystieke perfectie schadelijk is voor onze *bhakti*. Je kunt het vergelijken met een klein kind, dat fruit wil snijden om het op te eten. Dan pakt zijn vader het mes en snijdt het voor hem, maar het kind dringt aan en zegt, “Nee, nee vader! Ik wil het zelf doen!” Maar de vader zegt, “Mijn zoon, als ik jou dat mes geef, snijd jij jezelf in je vingers.” We weten, dat alle *śakti* zich in de heilige naam bevindt en dat hij *cinmaya* is. Hoewel de vrucht van de *nāma* aan ons op dit moment niet duidelijk is, moeten we weten, dat er een hele grote vrucht uit voortkomt. In onze huidige conditie kunnen we dit niet in zijn geheel ervaren. Denk niet, dat er geen *śakti* is in *harināma*, of dat er geen *śakti* is in *hari-kathā*. *Śakti* is erin aanwezig, maar de *guru* en Bhagavān houden haar voor ons een beetje verborgen, zodat we niet de fout kunnen maken en onszelf schade kunnen berokkenen.

Er zijn twee vormen van bevrijding en we mogen ze geen van beide verlangen. De eerste is te denken, “Ik ben Brah-

man” en tot de tweede vorm behoren *sārūpya*, *sārṣṭi*, *sāmīpya* en *sālokya*. Ook het verlangen naar deze vier vormen van bevrijding moeten we op afstand houden. Ons wordt eerst verteld, dat we het verlangen naar werelds plezier achterwege moeten laten en naar het plezier van *prema* dienen te streven, maar echt waar, we moeten ook het verlangen naar dat plezier loslaten! Als we geen enkel verlangen hebben naar ons eigen geluk, gaat onze dienstverlening rechtstreeks naar Kṛṣṇa. We verlangen er niet naar om ergens anders te wonen dan in Vraja, waar Bhagavān Zich in Zijn complete gedaante bevindt. Overal elders bevindt Hij Zich in een deelgedaante. Dit allemaal valt binnen *asat-tṛṣṇā* en hierna gaan we uitleggen, wat *aparādha* en *hṛdaya-daurbalya* zijn.

(2)

Het hebben van vertrouwen in *guru*, Vaiṣṇava, *harināma* en *śāstra* is het eerste gebied van het koninkrijk van *bhajana*. Tot het tweede gebied behoren inwijding nemen van een *guru*, hem op intieme wijze dienen en instructies van hem aanvaarding met betrekking tot onze *sva-dharma* – “Hoe moet ik *bhajana* uitvoeren? Wie is onze vereerenswaardige Godheid?” Dit tweede deel van *sādhana-bhajana* wordt vergeleken met de zonsopgang, die de duisternis van onwetendheid verdrijft. De duisternis wordt veroorzaakt door deze vier soorten *anarthas*: *svarūpa-bhrama*, *asat-tṛṣṇā*, *aparādha* en *hṛdaya-daurbalya*.

Bhaktivinoda Ṭhākura beschrijft vier soorten *aparādha*. De eerste is *nāma-aparādha* en omdat de meeste lezers waar-

schijnlijk reeds op de hoogte zijn met de tien soorten *nāma-aparādha*, leg ik ze hier niet opnieuw uit. De tweede soort *aparādha* is de overtreding tegen de Vaiṣṇava en dat is de meest ernstige soort. Heel weinig mensen zullen hun *guru* met opzet beledigen, maar over het algemeen kunnen mensen de grootheid van een ware *sādhu* niet herkennen. Er zijn veel heiligen in deze wereld, die *niṣkiñcana* (bezitloos) zijn en die totaal vrij van trots zijn en vrij zijn van ieder verlangen naar prestige, maar om hun grootheid helemaal te overzien is zeer, zeer moeilijk. Over het algemeen ontdekken de mensen een paar schijnbare fouten in hun karakter of hun verschijning. Maar om de complete glorie van een ware heilige te kennen is zeer moeilijk, zelfs voor de halfgoden en tenzij men zelf een verheven ziel is geworden, is men niet in staat het te weten. Soms is het zelfs erg moeilijk voor verheven Vaiṣṇava's om het te weten. Eerst moet men de gradatie van de Vaiṣṇava's kennen en bij het herkennen van een ware heilige, dient men bereid te zijn hem te dienen. Anders kan men een niet-Vaiṣṇava aanzien voor een Vaiṣṇava en een Vaiṣṇava voor een niet-Vaiṣṇava.

Het derde type overtreding is *aparādha* tegen de *svarūpa* van Bhagavān. Omdat we in onze huidige conditie geen rechtstreekse relatie met Bhagavān Zelf hebben, bestaat er geen mogelijkheid om overtredingen tegen Zijn *svarūpa* te begaan. Maar de *śrī vigraha* is wel rechtstreeks Kṛṣṇa en hier kunnen we overtredingen maken tegen het dienen van het Godsbeeld. Voor een *kaniṣṭha-adhikārī* Vaiṣṇava is het mogelijk om overtredingen te begaan, maar het is voor een *uttama-adhikārī* Vaiṣṇava niet mogelijk om een overtreding te begaan. Maar

wie beoordeelt wat een overtreding is wat niet? Een heilige was in slaap gevallen met zijn voeten in de richting van een moskee. Toen kwam een moslim priester en zei, “Hé! Je slaapt met jouw voeten naar de moskee!”

De heilige antwoordde, “Doet u alstublieft één ding voor me: leg mijn voeten in een richting waar geen moskee staat en waar geen Allah is.”

De priester werd een beetje zenuwachtig en zei, “Maar Allah en de moskee staan alleen in die richting.”

De heilige antwoordde, “Mijn vriend, is er ergens een plek, waar Allah niet is?” Die priester was sprakeloos en liep weg. Als een gewone man dit had gedaan, was het een overtreding geweest, maar voor een *mahātmā* was het geen overtreding. We mogen niet onze eigen ideeën toepassen om te weten, wat juist is en niet juist. De geschriften hebben op genadevolle wijze regels gegeven, die gunstig zijn voor ons spiritueel welzijn, maar soms kan een toegewijde, die het stadium van *bhāva* heeft bereikt, ze overschrijden. Ruzie maken en vechten met Bhagavān is niet juist, maar soms zien we, dat een verheven toegewijde dit wel doet. Vaṁśī dāsa Bābāji Mahārāja en Gaura-kīśora dāsa Bābāji Mahārāja konden met hun eigen object van verering kibbelen. Om dit te kunnen begrijpen is erg, erg moeilijk. Voor degenen van ons, die *kaniṣṭha-adhikārī* zijn en de duisternis van onwetendheid nog niet zijn gepasseerd, zou dit zeker *aparādha* betekenen.

De vierde vorm van overtreding is *aparādha* tegen *jīvas* in het algemeen. Omdat Prahlāda Mahārāja een *uttama-mahā-bhāgavata* Vaiṣṇava was, kon hij de aanwezigheid van zijn vererenswaardige Godheid in het hart van ieder levend wezen

zien en in zijn vererenswaardige Godheid kon hij de aanwezigheid van alle andere levende wezens zien. Dit is het symptoom van een *mahā-bhagavata* en dat is een zeer verheven stadium. We mogen een andere ziel nooit verstoren. Als we dit doen voor ons eigen genoegen of om winst te maken, zullen we niet in staat zijn ons met *bhajana* bezig te houden. Als *kaniṣṭha-adhikārīs* dienen we alle *jīvas* te respecteren als woonplaatsen van Bhagavān, laat staan het respect, dat we aan de toegewijden van Bhagavān verschuldigd zijn. We mogen dus geen *aparādha* begaan tegen deze vier categorieën: Bhagavān Zelf (met andere woorden de *śrī vighraha*), de heilige naam, de Vaiṣṇava's en andere levende wezens. Als men een Vaiṣṇava wenst te zijn en de zonsopgang van zijn *bhajana* wil ervaren, moeten al deze *anarthas* op grote afstand worden gehouden.

Vervolgens beschrijft Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura *hṛdaya-daubalya* (weekheid van het hart).

tucchāsaktiḥ kuṭīnātī
mātsaryaṁ sva-pratiṣṭhatā
hṛd-daurbalyaṁ budhaiḥ śaśvaj
jñeyaṁ kila catur-vidham

Śrī Bhajana-rahāsyā (2.11)

Degenen, die verlicht en verheven zijn in *bhajana* hebben gezegd, dat *hṛdaya-daubalya* in vier soorten bestaat. De eerste is Kṛṣṇa en *bhagavad-bhakti* verlaten en gehecht raken aan een grof of subtiel werelds object. De volgende is *kuṭīnātī*, dat verwijst naar allerlei soorten verboden activiteiten, zoals zich in slecht gezelschap begeven. Het kan ook oneerlijkheid of

bedriegen betekenen en het verlangen naar bevrijding is de eerste vorm van dit bedrog.

De volgende soort *hṛdaya-daurbalya* is *mātsarya*, het zien van goede eigenschappen in een ander en dan in stilte branden van afgunst. De laatste is *pratiṣṭhā*, verlangen naar prestige. De halfgoden verwelkomden Indra eens. Ze boden hem een rijke *simhāsana* aan en een bloemenkrans van hele grote, geurende bloemen, waarbij ze herhaaldelijk uitriepen, “*Indra kī jaya ho!*” Op hetzelfde momnet kwam Indra’s *guru*, Bṛhaspati, naderbij en toen Indra hem zag binnenkomen, dacht hij, “Als hij deze bijeenkomst binnenloopt, toont iedereen hem respect en neemt mijn prestige af.” Bṛhaspati begreep de gevoelens van zijn leerling en vertrok. Hij beloofde er nooit meer terug te keren. De deonen kwamen dit te weten en zeiden, “Vandaag heeft Indra zijn *guru* beledigd! We moeten dan ook onmiddellijk aanvallen.” Dus ze vielen aan en Indra vluchtte uit de hemel weg. Maar er was geen plek, waar hij aan de reactie op zijn overtreding kon ontsnappen. Hij moest een geboorte van een varken nemen en met vrouwelijke varkens paren. Nadat hij deze reactie had ondergaan, werd hij naar de hemel teruggebracht. Dus zelfs Indra wordt aangetast door het verlangen naar prestige, laat staan gewone mensen. Men kan al het andere achterwege laten, maar het verlangen naar prestige kan blijven bestaan. Daarom moeten we met grote zorg proberen dit verlangen kwijt te raken.

Als *anarthas* geleidelijk gaan verdwijnen, verschijnt er exclusief gevoel voor Kṛṣṇa in het hart. Iedereen wordt respect gegeven, maar alleen Kṛṣṇa is de vererenswaardige Godheid. Wat gaat hiermee gepaard? Op dezelfde manier, waarop we

aan Kṛṣṇa denken, gaan we ook mediteren op degenen, die Hem na aan het hart en dierbaar zijn; we moeten voor hen zoveel respect hebben. Uiteindelijk dienen we zelfs meer belang te hechten aan deze toegewijden dan aan Kṛṣṇa Zelf en dan is Hij met ons zeer ingenomen. Er zijn zoveel mensen, die beweren volgelingen van Kṛṣṇa te zijn, maar ze respecteren niet Zijn toegewijden, zoals de *gopīs*. Bhaktivinoda Ṭhākura is zover gegaan door te zeggen, dat degenen, die Kṛṣṇa zonder Rādhā vereren, eenvoudig atheïsten zijn. Zij krijgen nimmer *bhakti*, zelfs geen gewone *bhakti*. Mensen die erop aandringen om Kṛṣṇa alleen te vereren, raken geïrriteerd, wanneer ze dit horen, maar dit is hetgeen Bhaktivinoda Ṭhākura heeft gezegd. En als men alle gedaanten van Bhagavān samen met Kṛṣṇa vereert, komt exclusieve *bhakti* hem ook nooit tegemoet. Rūpa Gosvāmī heeft het proces gegeven om exclusieve *bhakti* te krijgen,

*tan-nāma-rūpa-caritādi-sukīrtanānu-
smṛtyoḥ krameṇa rasanā-manasī niyojya*

Śrī Upadeśāmṛta (8)

Men dient de tong bezig te houden met het chanten van *nāma-kīrtana* en het verstand met het diepgaand herinneren van de beschrijvingen van het spel van Kṛṣṇa. En hierbij dient men een sterk gevoel te hebben van zijn eigen onbeduidendheid – “Ik ben hulpeloos; ik ben niet in staat om op het spel van Kṛṣṇa te mediteren. Ik ben niet in staat mezelf van mijn *anarthas* te verlossen, want lust, woede, hebzucht, illusie en afgunst verslinden me. Het verlangen naar prestige verwoest me. O Gurudeva! O Vaiṣṇava’s! O Gopinātha! Hoort u alstu-

blijft mijn gebed! Behalve u is er niemand, die me kan redden!” Het is zo noodzakelijk om eerst deze gevoelens met tranen in de ogen oprecht tot uitdrukking te brengen. Om te kunnen mediteren op het spel van Kṛṣṇa komt eigenlijk pas later, want het begint mogelijk te worden in het stadium van *bhāva*. Maar zonder *śravaṇa*, *kīrtana* en *smaraṇa* van Bhagavān is een toegewijde niet in staat zijn geest in *sādhana* te concentreren.

Soms zien we, dat een toegewijde een bijzondere *niṣṭhā* heeft voor een van de negen onderdelen van *bhakti*. Hij veronachtzaamt niet de andere onderdelen, maar hij heeft Bhagavān bereikt door het uitvoeren van één van die onderdelen. Prahlāda Mahārāja deed dat met *smaraṇa*, Śukadeva Gosvāmī met *kīrtana* en Parīkṣit Mahārāja met *śravaṇa*. Maar Bhakti-vinoda Ṭhākura zegt, dat een neofiete toegewijde met aspiraties voor de exclusieve *prema* van Śrī Rādhā en Kṛṣṇa eenvoudig niet in staat zal zijn om zijn hoofd in *bhājana* te absorberen, tenzij hij zich bezighoudt met horen, chanten en herinneren.

Dienstverlening aan het Godsbeeld bestaat in twee soorten: *arcana-pūjana* en *bhāvamayī-sevā*. De Gosvāmī’s deden het alletwee, maar ze onderwezen, dat de glorie van *bhāvamayī-sevā* groter is. Rūpa Gosvāmī installeerde het Godsbeeld van Govindajī en Sanātana Gosvāmī installeerde Madana-mohana. In de ochtend gaven ze *pūjā* aan het Godsbeeld op een gereguleerde wijze en nadat ze een paar gebeden en *praṇāmas* hadden aangeboden, gingen ze naar buiten.

*rādhā-kuṇḍa-taṭe kalinda-tanayā-tīre ca varṣiṅvaṭe
premonmāda-vaśād aśeṣa-daśayā grastau pramattau sadā*

*gāyantau ca kadā harer guṇa-varaṁ bhāvābhībhūtau mudā
vande rūpa-sanātanau raghu-yugau śrī-jīva-gopālakau*

Śrī Ṣaḍ-gosvāmy-aṣṭaka (7)

Overweldigd door de goddelijke waanzin van *prema* onder het vertonen van de symptomen van intense afgescheidenheid liepen de Zes Gosvāmī's voortdurend rond door Vraja en zongen in grote extase de glorie van Śrī Hari. Soms waren ze aan de oever van Rādhā-kuṇḍa, soms aan de oevers van de Yamunā en soms in Vamśīvaṭa.

Dit is *bhāvamayī-sevā*. Raghunātha dāsa Gosvāmī diende een *govardhana-silā* door middel van *bhāvamayī-sevā*. Hij zag Girirāja als Kṛṣṇa en de *guñjā-mālā* als Rādhā. Als hij de *guñjā-mālā* aan Girirāja gaf, wat waren dan zijn gevoelens? “Vandaag heb ik geregeld, dat Rādhā Kṛṣṇa ontmoet.” Hoe gingen Ze elkaar ontmoeten? Waar wordt de *mālā* geplaatst? Op de borst van Kṛṣṇa, dus hij had het gevoel, “Nu is Rādhā op de borst van Kṛṣṇa.” In grote extase huilde hij en soms hield hij Girirāja tegen zijn wenkbrauw en soms zette hij Hem op zijn hoofd. Soms hield hij Girirāja dicht bij zijn hart en baadde Hem in zijn tranen, waarbij hij totaal onverschillig was voor alles van deze wereld. Dit is *bhāvamayī-sevā*.

Bhaktivinoda Ṭhākura zegt, dat men de *mahā-mantra* en alle andere *mantras*, die ons door onze *guru* zijn gegeven – de *guru-gāyatrī*, de *gaura-gāyatrī*, de *gopāla-mantra* en de *kāma-gāyatrī* – met liefde en adoratie moet chanten. Ze dienen met groot gevoel te worden gechant volgens de eigen specifieke *rasa*. Dan gaat de zon opkomen, hetgeen betekent, dat onder invloed van *sādhu-saṅga* zijn *ruci* is toegenomen. Men heeft alles verzaakt; men heeft zijn geliefde vrouw en kinderen ach-

tergelaten, zijn toegenegen moeder en vader, zijn huis, zijn geld, mooie kleding en dienaren. Maar als hij zijn kardinale *anartha* – namelijk *pratiṣṭhā* – niet heeft achtergelaten, kan hij naar al die gehechtheden terugkeren. Maar heeft hij geen verlangen naar *pratiṣṭhā* en heeft hij wel gehechtheid aan iets anders, hoeft hij zich nergens zorgen over te maken. Om het gebied van *bhajana* binnen te gaan moet het verlangen naar *pratiṣṭhā* worden losgelaten. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Prabhupāda vergeleek het verlangen naar *pratiṣṭhā* met varkensmest. Voor een *sādhaka* is het loslaten van het verlangen naar *pratiṣṭhā* het belangrijkste. Heeft hij dat gedaan, zal de zon spoedig opkomen, dat wil zeggen, *bhakti* zal snel in hem verschijnen. Maar als hij zich niet van dit verlangen heeft losgemaakt, blijft hij zich in de duisternis van de nacht bevinden.

Naarmate men *hari-kathā* uit de geschriften hoort, zoals *Śrīmad-Bhāgavatam* en *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* in het gezelschap van Vaiṣṇava's, gaan geleidelijk zijn *anarthas* verdwijnen, dan verschijnt *sambandha-jñāna* in hem en hij wordt een exclusieve Vaiṣṇava. Dan dient hij Kṛṣṇa door middel van *bhāvamayī-sevā* en begint te mediteren op een bepaalde gedaante en een bepaald spel van Kṛṣṇa. In de *Dāmodarāṣṭaka* bidt Satyavrata Muni aan Kṛṣṇa, wanneer Hij van achteren wordt gegrepen door Yaśodā. Ze bindt een touw om Kṛṣṇa's middel en zet Hem vast aan een grote vijzel. Hij huilt en als de *kājala* van Zijn ogen zich met Zijn tranen vermengen, lijkt het op de stromende rivieren van de Gaṅgā en de Yamunā. Kṛṣṇa haalt snikkend diepe teugen adem en daardoor slingeren Zijn oorringen heen en weer. Zijn hals is gedecoreerd met drie lijnen en Hij draagt een grote bloemenkrans op Zijn borst.

Satyavrata Muni verlangt ernaar het gezicht van Kṛṣṇa te kussen, zoals Yaśodā en de *gopīs* doen, en er verschijnt een intense hunkering in zijn hart. Hij biedt honderden keren zijn *praṇāma* aan Kṛṣṇa en bidt, dat de realisatie van Kṛṣṇa's gedaante van Bāla-gopāla hem ook *darśana* van die gedaante aan zijn ogen wil geven.

Deze vorm van meditatie, waarin op een bepaalde gedaante en een bepaald spel van Bhagavān wordt geconcentreerd, wordt *mantramayī-upāsanā* genoemd. We kunnen alleen één spel bij het zingen verheerlijken, maar er komt zoveel ander spel voort uit dat ene spel en de vloed blijft zich in alle richtingen voortzetten. Met een constante stroom eindigt het ene spel en begint het volgende. In de *bāla-līlā* van Kṛṣṇa bevindt zich zoveel verschillend spel en als men op deze manier mediteert, verschijnt de realisatie van al dat verschillende spel. Dit principe is vooral van toepassing op *mādhurya-rasa*. De *gopīs* zaten in meditatie en herinnerden zich Kṛṣṇa's spel diepgaand. In hun meditatie gingen ze door de stadia van *āsana*, *prāṇāyāma*, *dhyāna*, *dhāraṇā*, *dhruvāsmṛti* en *samādhi* heen en kwamen in het stadium van *samādhi*, waarbij de ogen blijven openstaan. Deze vorm van *samādhi* is mogelijk, als men loopt of zit, of wat dan ook. Ze gingen midden in de nacht naar Kṛṣṇa en Hij zei tegen hen, "Jullie zijn allemaal uitermate fortuinlijk. Jullie zijn van zo ver gekomen en jullie zijn door geen enkel obstakel gehinderd geworden. Jullie zijn allemaal voor Mijn *darśana* gekomen en dat hebben jullie gekregen. Jullie hebben nu de schoonheid van het bos bij nacht gezien. Er bloeien zoveel prachtige bloemen en de vogels maken het mooie 'kala-rava' geluid. De golven van de Yamunā kabbelen

rustig en er bloeien lotussen op haar water. En weten jullie, dat Ik Bhagavān ben? Hebben jullie dat ergens gehoord?”

“Ja, ja, dat hebben we gehoord van Garga Ṛṣi en Pauṇamāsī. We hebben dat gehoord, maar we geloven het niet. Hoe is het mogelijk, dat zo’n schooier, dief en leugenaar als Jij Bhagavān is? We geloven er geen iota van.”

“Dus jullie hebben Mijn *darśana* gekregen en nu gaan jullie netjes naar huis terug. De hoogste *dharma* voor vrouwen is hun echtgenoot te dienen. Deze nacht is erg donker en er lopen allerlei gevaarlijke schepselen rond.”

rajany eṣā ghora-rūpā
ghora-sattva-niṣevitā

Śrīmad-Bhāgavatam (10.29.19)

Er kunnen twee betekenissen worden toegepast op hetgeen Kṛṣṇa hier zegt. Als de Sanskriete woorden op een andere manier worden gescheiden, wordt *ghora* (gevaarlijk) *a-ghora* (ongevaarlijk). In de tweede betekenis zegt Hij, “Dit bos wordt bewoond door ongevaarlijke schepselen, zoals pauwen en herten en daarom moeten jullie blijven.” Dus Hij plaagt hen en tegelijkertijd verleidt Hij hen met Zijn slimme uitspraken.

“Gaan jullie allemaal snel terug! Anders gaan jullie echtgenoten jullie zoeken. Als ze jullie met Mij zien, pakt dat niet goed voor Me uit en het is voor jullie ook niet goed. Jullie *dharma* zal worden geruïneerd, dus ga snel!”

De *gopīs* antwoordden, “Als Jij werkelijk Bhagavān bent, heb Je met Jouw eigen mond de volgende opdracht gegeven,

*sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja*

Bhāgavad-gītā (18.66)

Laat alle *dharma* achterwege en geef je uitsluitend over aan Mij.

Dus wat hebben we verkeerd gedaan? Ergens anders heb Je gezegd, dat men eerst *pūjā* moet doen voor de *guru* en dan *pūjā* voor Bhagavān. We hebben nooit eerder zulke prachtige instructies gehoord als die, welke Je ons zojuist hebt gegeven; daarom aanvaardden we Jou als onze *guru*, zodat we bij Jou moeten blijven en Jou eerst moeten dienen! Sommigen zeggen, dat Jij de woorden van de geschriften hebt gesproken en anderen zeggen, dat de geschriften zijn voortgekomen uit Jouw adem. We weten niet wie gelijk heeft, maar we hebben in de geschriften gelezen, dat alleen Bhagavān de echtgenoot aller echtgenoten is. Dus als Jij echt Bhagavān bent, is het onze enige plicht om Jou *pūjā* aan te bieden. We hebben ook gehoord, dat degenen, die Mukunda dienen, geen andere schuld meer dragen – geen schuld aan de halfgoden, aan hun moeder of vader, of aan wie dan ook. Als Je onze *pūjā* niet aanvaardt, veronachtzaam Je hetgeen in de geschriften is gezegd. De reactie op deze onreligiositeit komt naar Jou toe en Je valt dan van het pad van *dharma*. We hebben alles achtergelaten om bij Jou te zijn en we hebben drie of vier redenen gegeven, waarom ons geen blaam treft. Dus zeg ons alsjeblieft, wat we nu moeten doen.”

Kṛṣṇa was sprakeloos en toen begon de *rasa-līlā*. Opeens verdween Hij en de *gopīs* gingen Hem zoeken. Ze gingen zich Hem herinneren, zoals een *sādhaka* in meditatie zit. In hun

herinnering proefden ze *rasa* in hun hart en de extatische symptomen van *pulakita*, *romāñca*, *anubhāva* en alle *sāttvika*- en *vyabhicāri-bhāvas* manifesteerden zich. Na enige tijd verscheen Kṛṣṇa weer aan hen en ze vroegen Hem, “Prabhu, sommige mensen hebben alleen genegenheid voor degenen, die ook naar hen genegen zijn, terwijl anderen zelfs genegenheid tonen aan degenen, die hen vijandig gezind zijn. En er zijn typen, die niemand genegenheid tonen. Tot welk type behoort Jij?”

Kṛṣṇa zei, “De eerste soort vrienden, die anderen genegenheid tonen, doen dat alleen om zichzelf te bevoordelen en zijn als kooplieden. Ze kennen geen ware liefde, geen *dharma* en delen geen ware intimiteit met anderen. Als ze *bhajana* voor Bhagavān doen, verwachten ze, dat Bhagavān hen snel Zijn directe *darśana* geeft. En doet Hij dat niet, gooien ze het Godsbeeld van Bhagavān in de Yamunā. Dit is geen liefde en het is geen *bhajana*. Het tweede type, zoals ouders en *gurus*, die van nature genegenheid tonen, zijn ware vrienden en men kan met hen een intieme relatie hebben. En tot de derde categorie behoren vier typen: degenen, die *āptakāma* zijn, degenen die *ātmārāma* zijn, degenen die *guru-drohī* (vijandig jegens hun superieuren) zijn en degenen, die *akṛajña* (ondankbaar) zijn. De *ṛṣis* zijn *āptakāma*. Zij hebben geen behoefte aan wel liefde of geen liefde; ze hebben geen verlangens. Degenen, die *ātmārāma* zijn, zoals de vier Kumāra’s, zijn voldaan op het vlak van *ātmā*. Het kan hen niets schelen, of anderen hen beledigen of misbruiken, of respect betonen. Een ander type is *guru-drohī*. Hun ouders en *gurus* hebben getracht hen alles te geven, maar deze mensen worden op hun beurt slechts

vijandig gezind jegens hen. En tenslotte degenen, die ondankebaar zijn, eren nimmer het goede, dat anderen hen hebben geschonken. Mijn lieve *sakhīs*, begrijpen jullie dit goed! Ik ben geen van deze zes soorten.”

De *gopīs* begonnen te lachen en zeiden, “Nee, Jij bent niet één van deze zes typen; we zien, dat Jij ze alle zes bent!”

Toen zei Kṛṣṇa, “O *gopīs*, jullie zijn Mij het dierbaarst en Ik ben jullie het dierbaarst. Met het doel om jullie *prema* voor Mij te verhogen ben Ik uit jullie gezichtsveld verdwenen en vanuit een verborgen positie heb Ik jullie horen beschrijven, hoeveel jullie van Me houden. Het is als een arme man, die opeens rijk wordt en zeer voldaan is. Als iemand zijn rijkdom wegneemt, beklaagt hij zich. Op dezelfde manier heb Ik dit gedaan om jullie *prema* voor Mij te verhogen. Niet in één leven, noch in duizenden levens van de halfgoden zal Ik ooit in staat zijn Mijn schuld aan jullie af te lossen. Ik ben *bahuniṣṭhā* (gehecht aan vele geliefden), maar jullie zijn allemaal *eka-niṣṭhā* (gehecht aan een enkele geliefde). Ik heb zoveel toegewijden en dierbaren van lager tot hoger, die Ik moet zien, maar jullie hebben iedereen omwille van Mij verlaten. Behalve Mij hebben jullie niemand anders en daarom ben Ik leven na leven niet in staat jullie terug te betalen.”

Na deze episode voerden ze weer de *rasa-līlā* uit en Kṛṣṇa Zelf diende hen gedurende de totale lengte van één van Brahmā's nachten. Deze soort meditatie van de *gopīs* wordt *svārasikī* genoemd. Maar eerst komt *mantramayī*, de verering van Kṛṣṇa met de *mantra*, die de *guru* heeft gegeven. De hogere soort meditatie komt in de ochtend van *sādhana*, wanneer de duisternis veroorzaakt door *anarthas* geheel is ver-

dwenen. Om dat stadium te bereiken, moet men talloze soorten *sādhana* uitvoeren en constant *nāma-saṅkīrtana* chanten. Bhaktivinoda Ṭhākura zegt, dat iemand, die een exclusieve toegewijde wil zijn, zich met *rāgānuga-bhajana* moet bezighouden. Zonder *rāgānuga* verschijnt het gevoel van exclusiviteit niet en komt zijn *bhajana* onder *vaidhī-bhakti* te vallen. Dan gaat zo iemand denken, “Kṛṣṇa is Nārāyaṇa; er is geen speciaal verschil tussen de twee. Hij is ook Rāmacandra en Nṛsiṃha.” Afgezien daarvan kan hij denken, dat er geen verschil bestaat tussen Dvārakādhiṣa en Govinda. Zolang men de speciale kwaliteiten van Govinda niet kent, zal het exclusieve gevoel niet verschijnen.

Afgezien hiervan kan men niet in staat zijn onderscheid te maken tussen Bāla-gopāla en Kiśora-gopāla. Degenen van ons, die Śrī Rādhā en Kṛṣṇa willen dienen, zullen geen Godsbeeld van Bāla-gopāla vereren, omdat ze Hem als onze zoon beschouwen. Daarom moeten we weten, wat exclusief sentiment is en om dat te weten, moeten we begrijpen wat *rāgānuga* is en voordat we dat begrijpen, moeten we eerst weten wat *rāgātmikā* is. *Rāgātmikā* toegewijden zijn zij, die in de spirituele wereld leven en degenen, die hen volgen vanuit deze wereld, worden *rāgānuga* toegewijden genoemd. Bhaktivinoda Ṭhākura zegt, dat *rāga* verschijnt door het uitoefenen van toegewijde activiteiten. De meditatie van een *rāgānuga* toegewijde is niet tegengesteld aan de reguleringen van *vaidhī-bhakti*; alleen de gevoelens zijn anders. Met *lobhamayī-bhakti* (toewijding vol spirituele ‘gretigheid’) blijft een toegewijde alle toegewijde activiteiten en dagelijkse rituelen uitvoeren.

Mahāprabhu gaf de volgende instructie aan Raghunātha dāsa Gosvāmī,

bāhya, antara, -- ihāra dui ta' sādhana
'bāhye' sādha-ka-dehe kare śravaṇa-kīrtana

'mane' nija-siddha-deha kariyā bhāvana
rātri-dine kare vraje kṛṣṇera sevana

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.156-7)

Rāgānuga-bhakti wordt zowel uiterlijk als innerlijk uitgevoerd. Zelfs al heeft men perfectie bereikt, men dient toch de principes van *sādhana* te volgen, zoals horen en chanten. Maar innerlijk zal hij in zijn geperfectioneerde gedaante Kṛṣṇa dag en nacht in Vṛndāvana dienen.

Bhaktivinoda Ṭhākura zegt, dat alle *anarthas* verdwijnen, als men zich vierentwintig uur per dag vol vertrouwen bezighoudt met *nāma-kīrtana*. Met Kṛṣṇa's genade verschijnt *bhāva* in hem en dan wordt de uitvoering van *bhajana* heel gemakkelijk en natuurlijk. Dit wordt vergeleken met de zonsopgang in de *sādhana* van een toegewijde. Op dit punt schuift Bhaktivinoda Ṭhākura in zijn beschrijving een beetje omhoog. Een *rāgānuga* toegewijde mediteert in zijn *sādhana* diep op het ochtendspel van Kṛṣṇa en Zijn metgezellen. Naarmate hij dit spel meer en meer herinnert, gaat het sentiment van een bepaalde *rāgātmikā* eeuwige metgezel, zoals Lalitā, Viśākhā, Nanda Bābā, Yaśodā, Subalā, Śrīdāma of Raktaka als een elektrische stroom door zijn hart stromen. Maar op dit moment is dat licht in ons hart nog niet aangestoken, want de verbinding is er niet. De gloeilamp is in ons hart en onze *guru* legt de verbinding aan. De stroom komt door het medium van de toege-

wijden, die *lobhamayī-bhakti* praktiseren. Zodra de *guru* op de knop drukt, begint meteen de ‘electriciteit’ van *bhāva* te stromen.

Het is vroeg in de ochtend en Śrīmatī ligt in diepe slaap. Kṛṣṇa is na Zijn avondspel naar Nandagrāma teruggekeerd en ligt ook te slapen. In de tussentijd gaat Rādhikā’s grootmoeder van moeders zijde, Mukharā, die haar ochtendplichten uitvoert, naar Haar toe. Zij heeft Rādhikā vanaf Haar kindertijd geholpen op te groeien en heeft ook Haar huwelijk georganiseerd. Ze roept, “Mijn lieve kleinkind, waar ben Je?” en loopt zonder enige aarzeling het huis van Rādhikā binnen. Daar zag ze Lalitā, Viśākhā en talloze andere *sakhīs* en *mañjarīs* buiten Rādhikā’s kamer zitten wachten en mediteren op hun specifieke dienstverlening, die ze uitvoeren wanneer Rādhikā wakker wordt. Een *rāgānuga-sādhaka* zit ’s morgens op dezelfde manier in meditatie, wanneer hij *harināma* neemt. De *sakhīs* zeiden tegen Mukharā, “Hé! Maak Haar niet wakker! Wees stil!” Maar omdat Mukharā ouder is dan zij, luisterde ze niet en bleef roepen. Toen opende Rādhikā langzaam Haar ogen; Ze was nog erg vermoeid. Toen zei Mukharā, “Oh! Wat is dit? Gisteren zag ik Śyāma deze gele sjaal dragen – hoe kan hij nu over het lichaam van Rādhikā liggen? *Alas!*” en ze begon zich zorgen te maken.

Toen zei Viśākhā, “O dwaas, je bent echt oud geworden! Je hebt slechte ogen gekregen. De sterke stralen van de opkomende zon maken, dat Haar kleren geel lijken te zijn.” Toen wees Viśākhā naar de zon en terwijl Mukharā haar hoofd omdraaide om te kijken, gaf Viśākhā met haar ogen een teken aan Rūpa Mañjarī, “Pak die doek weg!” In een seconde nam

Rūpa Mañjarī de gele doek en verving hem met de gebruikelijke blauwe sjaal van Rādhikā. Toen zei Viśākhā tegen Mukharā, “Kijk nu eens! Het licht is nu beter – is Haar kleding geel of blauw?”

Mukharā antwoordde, “Ja, nu is het blauw.” Omdat ze helemaal in verlegenheid was, had ze vergeten, waarom ze nu eigenlijk was gekomen om Rādhikā wakker te maken en vertrok. Toen begonnen alle *sakhīs* te lachen, “Kijk nu eens, hoe onze *priyā* deze oude dame heeft gedenigreerd!” Toen zeiden ze tegen Rādhikā, “Sta vlug op! Nu moeten we gaan voor de *sūrya-pūjā*. Ga snel in bad; zodra Jouw echtgenoot klaar is met de koeien melken, komt hij eraan. We moeten het huis schoonmaken.” Rādhājī stond op en meteen stonden alle *sakhīs* aan Haar zijde om diensten te verlenen. Ze zetten een prachtige pot vol reukwater uit Mānasī-gaṅgā, Rādhā-kuṇḍa en de Yamunā voor Haar neer om Haar handen en gezicht te wassen.

Toen zagen ze, dat Śyāmalā, een *suhṛta* (bevriende) *sakhī*, was gekomen. Rādhikā stond op en omhelsde Śyāmalā en zei, “Door een *sakhī* als jij te ontmoeten is deze ochtend geslaagd! En door jouw genade zal hij nog beter worden. Ik heb een kiemplantje van *prema* geplant en deze groeide meteen op tot een grote boom. Hij heeft prachtig mooie groene bladeren en bloemen aan zijn takken, maar de vruchten zijn nog niet verschenen; wanneer gaat hij vrucht dragen?”

Śyāmalā antwoordde, “Oh, ik geloof niet, dat Je eerlijk bent! Ik zie, dat deze boom hele mooie gouden vruchten draagt en dat ze nu rijp zijn. Ik zie ook, dat Je zoveel van deze vruchten hebt gegeten, dat Jouw gezicht erdoor is verkleurd.

En het lijkt erop, dat dit fruit Jouw ogen rood hebben gekleurd (omdat Je vannacht niet hebt geslapen). Het ziet er ook naar uit, dat het sap op Jouw kleding is gelekt en dat Jouw kleding nat is en vol vlekken zit. En Jij vertelt me, dat Jouw boom nog geen vruchten heeft gegeven?” Op deze manier bespraken ze *rasa* onder elkaar.

Rādhājī zei, “Je strooit alleen maar zout op Mijn wonden. Ik ben een arme ziel en ben zo ongelukkig. Je zou Me moeten helpen, maar je geeft Me nog meer ellende. Wanneer het regenseizoen komt, worden de wolken erg donker en in de nacht van *amāvasyā* (nieuwe maan) is er geen spoor van de maan. Wanneer er een lichtflits komt, wordt alles verlicht, maar daarna lijkt het nog donkerder te zijn dan ervoor. Hetzelfde gebeurt met Mij. Ik kwam Kṛṣṇa tegen, maar nadat Ik Hem had ontmoet, weet Ik niet wat er verder is gebeurd. Toen Ik weer bij Mijn positieven kwam, lag Ik in Mijn huis te slapen en nu ben Ik nog ongelukkiger dan ervoor.”

Śyāmālā zei, “Oh, ik begrijp het. Dit is hetzelfde, als wanneer iemand zoveel dorst heeft, dat hij veel tegelijk drinkt, zonder aandacht te schenken aan de smaak van het water, maar alleen drinkt om zijn dorst te lessen. Als iemand hem vraagt, ‘Hoe smaakte dat water?’ zegt hij, dat het hem niet is opgevallen. Op dezelfde manier moet Jij die *rasa* hebben gedronken zonder iets te proeven, dus Je moet die *guru Śyāma* opnieuw benaderen en deze keer aandacht aan de smaak schenken. Er is theoretische kennis en praktische kennis. Jij bent goed op de hoogte met theoretische kennis, maar Je hebt totaal geen praktische ervaring, dus Je moet Hem opnieuw benaderen om iets te leren.”

Śrīmatī Rādhikā antwoordde, “Ik heb een zwak hoofd en Ik ben bang voor die zwarte persoon. Ik wil Hem niet als Mijn *guru* aanvaarden en bij Hem studeren, maar Ik zie, dat jij zo gekwalificeerd bent, zo rijp en in tegenstelling tot Mij beschik jij zowel over theoretische kennis als praktische kennis. Dus Ik denk, dat het beter zou zijn, als jij zou gaan en van Hem zou leren en dan hier terugkomt om Mij te leren, wat jij hebt geleerd.”

Toen de *sakhīs* en *mañjarīs* dit allemaal hoorden, proefden ze dezelfde *rasa*, die Rādhikā de nacht ervoor had geproefd, maar zij dronken het via hun oren. Toen omhelsde Śyāmalā Śrīmatī Rādhikā en zei, “*Sakhī*, ik zie, dat Jouw boom vol fruit hangt en zelfs als Je het nu niet ziet, zal Je binnen enkele dagen zeker zien, dat er zoveel prachtig fruit is uitgekomen.” Nadat ze dit had gezegd, liep Śyāmalā lachend de kamer uit en vertrok.

Op dat moment stuurde Dhaniṣṭhā een *sakhī* naar Śrīmatī Rādhikā om Haar inlichtingen te geven over de positie van Kṛṣṇa. Het nieuws van die ochtend was, dat Yaśodā Kṛṣṇa’s hoofd had gekust en tegen Hem had gezegd, “O mijn lieve kind, de koeien en jouw vriendjes staan op Jou te wachten, maar lig Je nog steeds te slapen?” Toen zag ze een paar wondjes op Kṛṣṇa’s mond en dacht, “Deze stoute jongens moeten Hem hebben gekrabd bij het worstelen, of misschien toen Hij achter de koeien aanrende en door de hoorns werd geraakt.” Op dat moment kwam Madhumaṅgala aan en riep, “O *sakhā*, O Kanhaiyā!” Hij zag, dat Moeder Yaśodā zat te peinzen over die krabben op Kṛṣṇa’s mond en zei, “Ik weet, waar die krabben vandaan zijn gekomen. Hij was met de *sakhīs* aan het

spelen.” In het Sanskriet kan het woord *sakhī* wijzen op mannelijke en vrouwelijke vrienden, dus Yaśodā dacht, dat Madhumaṅgala sprak over Kṛṣṇa’s koeherdervriendjes. Achter de rug van Yaśodā legde Kṛṣṇa Zijn vinger op Zijn lippen om hem te laten weten niets tegen haar te zeggen, maar Madhumaṅgala gaf een teken terug, waarmee hij wilde zeggen, “Ik ga haar alles vertellen!” Kṛṣṇa dacht, als Madhumaṅgala de waarheid gaat blootleggen, wordt dat erg beschamend. Dus toen Yaśodā water ging halen, trok Hij Madhumaṅgala naar Zich toe en zei, “Als jij jouw mond houdt, geef Ik jou een *laḍḍu* en als je dat niet doet, krijg je een pak slaag!” Madhumaṅgala moest lachen en hield de waarheid voor zich. Toen nam Kṛṣṇa het water van Yaśodā, spoelde Zijn mond, dronk een beetje, at een paar snoepjes, die met boter waren toebe-reid, en ging die dag naar Govardhana.

Toen ze Śrīmatī Rādhikā bezig waren voor te bereiden voor Haar dagelijkse plichten, baadden de *sakhīs* en de *mañjarīs* zich in deze *hari-kathā*, die werd beschreven door de *sakhī*, die door Dhaniṣṭhā was gestuurd. Dit is een samenvatting van het ochtendspel van Śrī Rādhā-Kṛṣṇa, zoals beschreven staat in *Govinda-līlāmṛta*. Wij zullen het pad van *rāgānuga-sādhana* volgen en niet het pad van *vaidhī-sādhana* en uiteindelijk zal de zon van de volle realisatie van dit spel en vermaak in ons hart opkomen.

Hoofdstuk Elf

De laatste dag van Kārttika-vrata

VANDAAG GAAN WE ONZE GELOFTE VAN *nīyama-sevā* voor de maand Kārttika afronden. Voor de inachtneming van deze *nīyama-sevā* hebben we de laatste maand door de genade van Bhagavān en vooral door de genade van *guru* het horen en chanten van *hari-kathā* uitgevoerd en *darśana* genomen van de belangrijkste plaatsen van het spel van Śrī Rādhā en Kṛṣṇa in Vraja. Kārttika is de koning der maanden en zijn koningin is Śrīmatī Rādhikā. Deze maand is voor het plezier van Rādhikā en hetgeen we voor Haar plezier in deze laatste maand hebben gedaan, moeten we blijven doen voor de rest van het jaar. Als we in ons hart het gevoel hebben, dat we zeer laag zijn en als we echt met grote wanhoop voelen, “Ik heb Haar genade nog niet gekregen” is werkelijk de vrucht toegekend om deze gelofte te volgen.

In deze maand hebben we iedere dag de glorie van Śrī Rādhā-Dāmodara in de vorm van *Dāmodarāṣṭaka* gezongen en geprobeerd de *sādhana* in praktijk te brengen, die in ons hart het verlangen wekt om altijd Śrīmatī Rādhikā te dienen. Dit is het uiteindelijke doel van alle *sādhana*s. Śrīla Rūpa Gosvāmī heeft in het elfde en laatste vers van *Śrī Upadeśāmṛta* het hoogste spirituele verlangen beschreven en hoe dat verlangen kan worden vervuld,

*kṛṣṇasyoccaiḥ praṇaya-vasatiḥ preyasībhyo 'pi rādhā-
kuṇḍaṁ cāsyā munibhir abhitas tādṛg eva vyadhāyi
yat preṣṭhair apy alam asulabhaṁ kiṁ punar bhakti-bhājāṁ
tat premedaṁ sakṛd api saraḥ snātur āviṣkaroti*

Śrī Upadeśāmṛta (11)

Er zijn zovelen Kṛṣṇa dierbaar, maar van hen allemaal is Rādhikā Hem het meest dierbaar en op dezelfde manier, waarop Rādhikā dierbaar is aan Kṛṣṇa, is ook Rādhā-kuṇḍa Hem dierbaar. Er is geen speciaal verschil tussen Rādhā-kuṇḍa en Rādhikā Zelf. Hoewel over het algemeen wordt gezegd, dat er tussen Kṛṣṇa en *kṛṣṇa-nāma* geen verschil bestaat, is er wel een klein verschil in genadigheid. De heilige naam geeft meer genade; Kṛṣṇa heeft al Zijn *śakti* in Zijn *nāma* gelegd en deze is op ieder moment aan iedereen toegankelijk. Door de genade van de *nāma* krijgen we rechtstreeks gezelschap van Kṛṣṇa, dus de heilige naam is daarom genadevoller. Het is op dezelfde wijze correct om te zeggen, dat Rādhikā en Rādhā-kuṇḍa één en dezelfde zijn, maar aangezien deze transcendente *kuṇḍa* in een fysieke vorm verschijnt, is hij beter toegankelijk aan de geconditioneerde *jīvas* van

deze wereld. Zijn water is op ieder moment toegankelijk om in te baden, voor onze *ācamana* en om gebeden aan te bieden. De glorie van Rādhā-kuṇḍa is daarom zelfs groter dan die van Rādhikā Zelf en de *munis* hebben het in de *Padma Purāṇa* als volgt omschreven,

*yathā rādhā priyā viṣṇos
tasyāḥ kuṇḍam priyam tathā
sarva-gopīṣu saivaikā
viṣṇor atyanta-vallabhā*

Van alle *gopīs* is Rādhikā de beste en is het meest geliefd bij Kṛṣṇa. Daarom is het zeer zelden, dat iemand Haar genade krijgt, zelfs voor grote zielen, zoals Nārada is het zeldzaam. Maar als iemand echt naar die *prema*, die *rādhā-dāsyā* verlangt, waar zelfs Nārada om bidt, als hij soberheden in Nārada-kuṇḍa uitvoert, zal de *kuṇḍa* hem alles geven, als hij slechts één keer met grote toewijding in Rādhā-kuṇḍa baadt. Is het niet moeilijker dan dit? Tenslotte kan iedereen er naartoe gaan en erin baden, maar het moet worden vastgesteld, of we werkelijk baden met gevoelens van *bhakti*, of niet. Als we in grote nederigheid en met vertrouwen baden, wordt het hart van degenen, die onzuiver zijn, een beetje zuiverder, het hart van degenen met een beetje gezuiverd hart wordt een beetje zuiverder en degenen met een compleet zuiver hart krijgen de directe dienst van Śrī Rādhā en Kṛṣṇa. Het hoogste ideaal werd getoond door Raghunātha dāsa Gosvāmī – hoe hij alles achterliet, zijn exclusieve toevlucht nam tot Rādhā-kuṇḍa en zei, “We verlangen niets anders dan de genade van Rādhikā,”

*tavaivāsmi tavaivāsmi
na jīvāmi tvayā vinā
iti vijñāya devī tvaṁ
naya māṁ caraṇāntikam*

Śrī Vilāpa-kusumāñjali (96)

“O Śrīmatī, ik ben de Jouwe alleen, de Jouwe alleen” – hij wilde, dat Rādhikā hem dit twee keer hoorde zeggen. “Ik kan zonder Jou niet leven. Breng me daarom alsjeblieft naar de bescherming van Jouw voeten en stel me in Jouw dienst aan.”

Als we in Rādhā-kuṇḍa baden, raakt ons hart gezuiverd, in ons verschijnt een aantrekkingskracht tot *rādhā-dāśya* en als we vergelijkbare gevoelens hebben als die, welke Rūpa en Raghunātha dāsa Gosvāmī’s hadden, krijgen we zeker de rechtstreekse genade van Rādhikā. En dat geldt in het bijzonder voor de maand Kārttika.

Onze godin is Śrīmatī; behalve Haar hebben we niemand anders. Ergens anders bidt Raghunātha dāsa Gosvāmī,

*he śrī-sarovara sadā tvayi sā mad-īśā
preṣṭhena sārḍham iha khelati kāma-raṅgaiḥ
tvaṁ cet priyāt priyam atīva taylor itīmaṁ
hā darśayādya kṛpayā mama jīvitaṁ tam*

Śrī Vilāpa-kusumāñjali (98)

O Śrī Rādhā-kuṇḍa, onze vererenswaardige godin, Śrīmatī Rādhikā, is in grote *prema* verzonken in een *kuñja* aan jouw oever, waar ze speelt met Haar geliefde Śrī Śyāmasundara. Omdat jij Hen het meest dierbaar bent van allemaal, vraag ik jou om mij op genadevolle wijze de *darśana* toe te staan van mijn meesteres, die mijn eigen leven en ziel is.

Op één plaats heeft Rati Mañjarī, dat is Raghunātha dāsa Gosvāmī, naar Kṛṣṇa verwezen als Nātha, hetgeen betekent ‘echtgenoot’, maar waarom richt ze zich tot Hem als Nātha? “Je bent de *nātha* van onze vererenswaardige godin, Vṛndā-vaneśvarī, en omdat wij aan Haar zijn verbonden, verwijzen wij ook naar Jou als Nātha.”

*hā nātha gokula-sudhākara su-prasanna-
vaktṛāravinda madhura-smīta he kṛpādra
yatra tvayā viharate praṇayaiḥ priyārāt
tatraiva mām api naya priyā-sevanāya*

Śrī Vilāpa-kusumāñjali (100)

O Nātha! O nectarmaan van Gokula met Jouw opgewekte lotusgezicht, dat zo lief glimlacht! O kroonjuweel van al degenen, die genadevol zijn! Als Je met mij tevreden bent, geef me dan met het doel om dienst aan mijn meesteres te verlenen alleen deze gunst: breng me alsjeblieft naar de plek, waar Jij liefdevol met Jouw geliefde speelt.”

Hier bidt hij in de positie van een *sādhaka* aan Kṛṣṇa om dienstverlening aan Rādhikā te krijgen. Alle Gosvāmī’s hebben op dezelfde manier gebeden, evenals de zoon van Val-labhācārya, Viṭṭhalācārya,

*śyāmasundara śikhaṇḍa-śekhara
smerahāsa muralī-manohara
rādhikā-rasika mām kṛpā-nidhe
sva-priyā-caraṇa-kiṅkarīm kuru
prāṇanātha-vṛṣabhānu-nandinī
śrī-mukhābja rasalola-ṣaṭpada*

*rādhikā-pada-tale kṛta-sthithim
tvāṁ bhajāmi rasikendra-śekhara*

Śrī Rādhā-prārthanā (2-3)

O Śyāmasundara! O Jij, wiens hoofd is getooid met een pauwenveer! Jouw gezicht toont altijd een speelse glimlach, Jouw fluitspel is betoverend en Je bent zeer bedreven in het genieten van *rasa* met Śrīmatī Rādhikā. Aangezien Je een oceaan van genade bent, maak me alsjeblieft een *kinḱarī* (dienstmeisje) aan de voeten van Jouw geliefde. Je bent de Meester van het leven van de dochter van Vṛṣabhānu en altijd gretig om de nectar van Haar lippen te proeven. O Rasika-śekhara, beste van allen, die *rasika* zijn! Ik verlang niets anders dan altijd aan de voeten van Śrīmatī Rādhikā te blijven.

Rūpa Gosvāmī, Raghunātha dāsa Gosvāmī, Bhaktivinoda Ṭhākura en al onze *ācāryas* hebben voor deze ene gunst aan Kṛṣṇa gebeden en hebben er ook rechtstreeks tot Rādhikā Zelf om gebeden. Op één plaats zegt Raghunātha dāsa Gosvāmī,

*anārādhya rādhā-padāmbhoja reṇuṁ
anāśritya vṛndātavīm tat-padāṅkaṁ
asambhāṣya-tad-bhāva-gambhīra-cittān
kutaḥ śyāma-sindho rasasyāvagāhaḥ*

Iemand, die in Vṛndāvana wil wonen en de genade van Rādhikā wil ontvangen en in Haar dienst wil worden aangewezen, moet die plaatsen vereren, waar het stof van Haar voeten ligt, zoals de vele mooie *kuñjās* van Vṛndāvana, waar Ze met Śrī Kṛṣṇa plezier heeft gemaakt. Bhaktivinoda Ṭhākura heeft in zijn *Gītāvalī* geschreven,

*rādhikā-carāṇa-padma, sakala śreyera sadma,
yatane ye nāhi ārādhilo
rādhā-padmaṅkita-dhāma, vṛndāvana yāra nāma,
tāhā ye nā āśraya karila*

Gītāvalī (1)

Degenen met aspiratie voor *rādhā-dāsyā* moeten hun toevlucht nemen tot de plaatsen, waar Rādhikā Haar lotusvoeten heeft geplaatst, zoals Rādhā-kuṇḍa, Śyāma-kuṇḍa, Yāvaṭa, Prema-sarovara, Saṅkeṭa, Nandagrāma en Varsāṇā. Rūpa en Sanātana Gosvāmī's zwierven doorlopend door Vṛndāvana en door in iedere plaats slechts één dag en nacht te blijven kwam altijd verschillend spel en vermaak in hun herinnering naar boven.

*rādhikā bhāva-gambhīra, citta yevā mahādhīra,
gaṇa-saṅga nā kaila jīvane
kemanē se śyāmānanda, rasa-sindhu-snānānanda,
labhibe bujhaha eka-manē*

Gītāvalī (2)

Degenen, die niet hun toevlucht hebben genomen tot het stof van Rādhikā's voeten door deze plaatsen te vereren en die niet de associatie hebben gekregen van een *rasika mahābhāgavata* Vaiṣṇava, die constant is verzonken in de ernstige en diepe *bhāva* van Rādhikā, raken nooit ondergedompeld in de oceaan van *rasa*. Daarom moeten we bidden tot de *dhāma*, tot Girirāja-Govardhana en de Yamunā, tot het stof van Rādhikā's voeten, tot Vishakha en Lalitā, tot onze *guru-paramparā*, tot Bhaktivinoda Ṭhākura en tot onze eigen *guru-deva*, dat we nooit iets anders verlangen dan *rādhā-dāsyā*.

*rādhikā ujjala-rasera ācārya
rādhā-mādhava-śuddha-prema vicārya
ye dharila rādhā-pada parama yatane
se paila kṛṣṇa-pada amūlya-ratane
rādhā-pada vinā kabhu kṛṣṇa nāhi mile
rādhāra dāsira kṛṣṇa, sarva-vede bale*

Gītāvalī (3-5)

Zij die zeer zorgvuldig Rādhikā's voeten vereren, ontmoeten Kṛṣṇa met een knip van de vingers, maar wat betekent het om Kṛṣṇa te ontmoeten? Waar is Kṛṣṇa compleet? Is Hij zonder Rādhikā compleet? Alleen waar *yugala-kiṣora* (het jonge paar) is, is Kṛṣṇa compleet. Alleen door de genade van Rādhikā kan men Hun *darśana* krijgen en de kwalificatie bereiken om Hen te dienen. Zonder de genade van Rādhikā is men niet in staat om Kṛṣṇa te ontmoeten – dit is juist, maar wat zeggen de vedische geschriften hierover? Behalve Rādhā kunnen Haar *dāsīs* ook instrumenteel zijn voor een ontmoeting met Kṛṣṇa. Ze zeggen, “Kom, je kunt Hem hier zien. Blijf hier, je kunt Hem nergens anders tegenkomen!” Soms zegt Kṛṣṇa tegen deze *dāsīs*, “Ik ben helemaal van jou. Wat je zegt, zal Ik doen.” Dus laat staan wat Kṛṣṇa's gevoelens zijn voor Rādhikā Zelf, de *ācārya* van *ujjala-rasa*.

Als Ze wel eens samen een spelletje spelen, zoals schaak of tic-tac-toe, zegt Rādhikā, “Jij weet niet hoe Je moet spelen, daarom speel Ik niet meer met Jou!” Soms zet Kṛṣṇa een *tilaka* op Haar voorhoofd en dan zegt Ze, “Je hebt het niet goed gedaan. Zo moet Je het doen.” Op die manier geeft Ze Hem aanwijzingen en is daarom de *ācārya* van *ujjala-rasa*. Śrīmatī

is het dierbaarst aan Kṛṣṇa en zonder Haar genade is niemand in staat om op succesvolle wijze Kṛṣṇa te ontmoeten. Met dit doel vereren we Haar gedurende deze maand van Kārttika en hebben alleen aspiraties voor *rādhā-dāśya*.

Raghunātha dāśa Gosvāmī had zijn huis en familie op zeer jonge leeftijd verlaten en liep met grote gretigheid de hele afstand van Kṛṣṇapura in Bengalen naar Jagannātha Purī om bij Caitanya Mahāprabhu te zijn. Zijn ouders hadden zoveel plannen gemaakt om te voorkomen, dat hij zou gaan, maar ze konden hem niet tegenhouden. Zijn moeder zei, “Hij is getrouwd met een hemels mooi meisje en hij beschikt over zoveel grond en rijkdom. Als deze zaken hem niet hier kunnen houden, moet hij aan de ketting worden gelegd en door een bewaker in het oog worden gehouden. Dan kan hij nooit ontsnappen.” Maar zijn vader had meer inzicht en zei, “Als een huwelijk met een hemels mooi meisje hem niet kan binden, als rijkdom gelijk aan die van Indra hem niet kan binden, als onze genegenheid hem niet kan binden en als hij werkelijk het temperament van de volgelingen van Mahāprabhu heeft aangenomen, hoe kan een gewone ketting hem dan binden?”

Bij Raghunātha dāśa's aankomst in Purī gaf Mahāprabhu hem over aan de zorg van Svarūpa Dāmodara. Nadat hij meer en meer getuige was geweest van de *līlā* van Mahāprabhu, werd zijn neiging naar *rādhā-dāśya* sterker. We zien hem nu natuurlijk vanuit het gezichtspunt van een *sādhaka*, maar hij was een eeuwig geperfectioneerde ziel. Alles, dat hij deed, was exemplarisch voor *sādhakas* met aspiraties. Toen Mahāprabhu na enige tijd naar Goloka terugkeerde, hield Raghunātha dāśa op met eten. In afgescheidenheid van Ma-

hāprabhu verliet ook Svarūpa Dāmodara deze wereld. Toen gaf Raghunātha dāsa zelfs het drinken van water op en sliep niet meer en nam snel zijn toevlucht tot Gadādhara Paṇḍita.

Gadādhara Paṇḍita zat dag en nacht te treuren in afgescheidenheid van Mahāprabhu. Raghunātha dāsa kwam naar hem toe en verleende hem diensten en behalve Gadādhara Paṇḍita had hij geen andere toevlucht. Maar het vuur van afgescheidenheid brandde zeer intensief in het hart van Gadādhara Paṇḍita en na enkele dagen riep hij, “Gaurāṅga! Gaurāṅga!” en toen ging ook Gadādhara Paṇḍita de eeuwige *līlā* binnen. Toen voelde Raghunātha dāsa, “De kracht, die ik nog had, is nu ook weggenomen; nu ga ik zeker dood. Ik ga mijn leven opgeven door in zee te springen of van een bergtop af te springen.” Maar toen dacht hij nog eens na, “Als ik toch eenmaal dit leven opgeef, waarom zou ik dan in zee springen. Ik kan beter naar Vṛndāvana gaan, waar ik mezelf in de Yamunā verdrink. En als ik mijn leven opgeef door van een berg af te springen, is het niet van de Caṭaka Berg (in Purī). Ik kan mezelf beter van Govardhana afstorten.”

Als iemand een dergelijk intense afgescheidenheid van Bhagavān ervaart, kan worden gezegd, dat hij werkelijk *bhājana* uitvoert. Terwijl wij daarentegen de hele dag het meest bezig zijn met eten, slapen, grappen maken en lachen. We zouden moeite moeten doen om te begrijpen, wat de aard van de gevoelens van goddelijke afgescheidenheid in deze toegewijden was. Als een toegewijde altijd met grote gretigheid denkt, “Hoe kan ik Bhagavān tegenkomen?” kan worden aangenomen, dat ze zich bezighouden met ware *sādhana*. En we kunnen niet eens de mate uitdrukken van Raghunātha

dāsa Gosvāmī's *ṭṛnād api sunīcena*, de gevoelens van zijn eigen onbeduidendheid.

Met een hart, dat in brand stond van goddelijke afgescheidenheid, verliet hij Purī en liep helemal naar Vṛndāvana, waar hij aan de voeten van Rūpa en Sanātana viel. Hij gaf zich aan hen over en zei, "Ik kan nu onmogelijk meer worden gered," maar ze toonden hem zoveel genegenheid, dat hij werd overgehaald om zijn leven niet op te geven. Hij ging bij hen leven en juist toen de hitte van het vuur van zijn afgescheidenheid enigszins was afgenomen, verliet Sanātana Gosvāmī deze wereld. Zo werd hij weer achtergelaten met een hulpeloos gevoel. Het leek erop, dat iedereen hem verliet, tot wie hij zijn toevlucht trachtte te zoeken en hij voelde meer afgescheidenheid dan ooit. Hij bleef in Rādhā-kuṇḍa en zat dag en nacht in afgescheidenheid te treuren, toen hij hoorde dat ook Rūpa Gosvāmī deze wereld had verlaten. Wat bleef er nu nog van hem over? Hij schreef,

*sūnyāyate mahā-goṣṭham
girindro 'jagarāyate
vyāghra-tuṇḍāyate kuṇḍam
jīvatu rahitasya me*

Śrī Prārthanāśraya-caturdaśaka (11)

Nu ik niet langer de ondersteuning van mijn leven heb, is het land van Vraja leeg en desolaat. Govardhana Heuvel lijkt op een grote python en Rādhā-kuṇḍa lijkt op de gapende bek van een wilde tijgerin.

Zien we wat zijn conditie van goddelijke afgescheidenheid was? In die tijd componeerde hij *Śrī Vilāpa-kusumāñjali* en dit vers verschijnt tegen het eind,

*āsā-bharair amṛta-sindhu-mayaiḥ kathañcit
kālo mayāti-gamitaḥ kila sāmprataraṁ hi
tvaṁ cet kṛpām mayi vidhāsyasi naiva kiṁ me
prāṇair vrajena ca varoru bakāriṇāpi*

Śrī Vilāpa-kusumāñjali (102)

“Ik had zoveel hoopvolle verwachtingen, maar ze zijn een voor een verdwenen en nu is alles verloren. Alle zuilen, die ik vastgreep, schijnen een voor een te zijn verdwenen en nu bevind ik me in een hulpeloze situatie. Maar als Śrī Rādhā en Kṛṣṇa slechts één druppel van de oceaan van Hun *prema* over me heen sprenkelen, zouden al mijn hoopvolle verwachtingen geheel zijn vervuld. Wat valt te zeggen van het baden in die onpeilbare oceaan van nectar, als slechts één druppel ervan op mijn hoofd of op een ander lichaamsdeel zou vallen, zou ik die ondersteunende persoon van mijn leven hebben bereikt, naar wie ik heb gehunkerd sinds ik mijn huis en familie heb verlaten. Maar toen Mahāprabhu me verliet, toen Svarūpa Dāmodara me verliet en toen Gadādhara Paṇḍita me ook verliet, kwam ik naar Vṛndāvana, waar ik mijn toevlucht zocht bij Sanātana Gosvāmī. Maar hij heeft me ook achtergelaten en nu ben ik hulpeloos.” Wat was de natuur van Sanātana Gosvāmī?

*vairāgya-yug-bhakti-rasaṁ prayatnair
apāyayan mām anabhīpsuṁ andham
kṛpāmbudhir yaḥ para-duḥkha-duḥkhī
sanātanas taṁ prabhum āśrayāmi*

Śrī Vilāpa-kusumāñjali (6)

“Ik heb nooit een dergelijke oceaan van grondeloze genade gezien als Sanātana Gosvāmī. Hij sprenkelde al zijn genade over me heen en zelfs al had ik geen verlangen om het te drinken, hij heeft me de nectar van *bhakti* laten drinken, die Mahāprabhu is komen geven, die inspireert tot het volkomen verzaken van deze wereld en die spontane genegenheid schenkt voor de lotusvoeten van Śrī Rādhā en Kṛṣṇa. Die onbevattelijk genadevolle Sanātana Gosvāmī, die me een dronk gaf uit de oceaan van *bhakti-rasa*, heeft me verlaten en nu heeft ook Rūpa Gosvāmī me verlaten. Wie kan beschrijven hoe genadevol hij was? Hij zorgde altijd met grote aandacht voor me. Omdat ik hier in Rādhā-kunḍa *kṣetra-sannyāsa* heb genomen, kwam hij hier regelmatig langs om me zijn *darśana* te geven. Hij was mij zo genadevol, dat hij me zijn schrijfwerk toonde onder voorwendsel, dat hij me liet proeflezen en bij het lezen vergoot ik zoveel tranen, dat de pagina’s nat werden en desondanks kon ik niet ophouden met lezen. Alles, dat ik niet rechtstreeks kreeg van Mahāprabhu en Svarūpa Dāmodara, schonk hij me in zijn geheel.

“Tot nu toe heb ik op de een of andere manier mijn leven in stand weten te houden, maar nu Rūpa Gosvāmī me heeft verlaten, kan ik niet langer in deze wereld blijven. Dit is mijn laatste conditie. O Śrīmatī! Alles, dat ik nog over heb, ben Jij en Jouw *kunḍa*; anderszins ben ik totaal hulpeloos. Om mijn leven nog zelfs maar voor een moment vast te houden is erg, erg moeilijk. Ik kon het op de een of andere manier vasthouden, maar ik kan het niet langer volhouden. O Śrīmatī! Als Je me op dit moment niet genadig bent, geef ik dit lichaam meteen op! Waarom zou ik in Vṛndāvana moeten blijven? In

afwezigheid van Rūpa en Sanātana lijkt de *dhāma* een gapende bek van een wilde tijgerin, die klaar staat me te verslinden. En als Je zegt, dat ik mijn leven moet blijven vasthouden door gebeden aan Kṛṣṇa te lezen, zeg ik, waarom heb ik Kṛṣṇa nodig, als ik niet Jouw genade krijg? Wees me daarom alsjeblieft direct genadig.”

Deze *Vilāpa-kusumāñjali* was zijn laatste gebed en nadat hij het had voltooid, offerde hij het aan de lotusvoeten van Rādhikā. Over het algemeen onthullen dichters hun laatste wensen in hun laatste compositie en hij verlangde niets anders dan *rādhā-dāśya*.

Rūpa Gosvāmī componeert ook zoveel verzen voor Rādhikā, zoals deze,

*rādhe jaya jaya mādhava-dayite
gokula-taruṇī-maṇḍala-mahite (1)*

*dāmodara-rati-vardhana-veśe
hari-niṣkuṭa-vṛndā-vipineśe (2)*

De verschijning van Rādhā is van top tot teen zo aantrekkelijk, dat Kṛṣṇa bij het zien van Haar wordt ondergedompeld in *prema*. Ze verhoogt de *rati* in Dāmodara. Het hoogste resultaat van alle vormen van verering is *rati* voor de lotusvoeten van Kṛṣṇa en degene, die deze *rati* schenkt, is Rādhikā. Kṛṣṇa is in werkelijkheid *āptakāma*, Hij heeft geen onvervulde verlangens, maar bij het zien van Rādhikā komt er niet één verlangen naar boven, maar miljoenen verlangens verschijnen in Hem. Zijn eigenschap van *āptakāma* wordt verwoest en Hij verdrinkt in de golven van verlangens.

vṛṣabhānūdadhī-nava-śaśi-lekhe
lalitā-sakhī guṇa-ramita-viśākhe (3)

Rādhikā rees op als een nieuwe maan uit de oceaan van Vṛṣabhānu Mahārāja en is zo wonderbaarlijk aantrekkelijk, dat het lijkt, alsof Ze in alle richtingen nectar verspreidt. Waarom wordt in dit vers de naam van Vṛṣabhānu genoemd? De *vātsalya-bhāva* van Yaśodā is sterker dan die van Nanda Bābā. Vanaf het moment, dat Kṛṣṇa werd geboren heeft Yaśodā Hem grootgebracht en Hij was haar oogappel. Er is daarom meer *bhāva* en liefde in de naam Yaśodā-nandana dan in de naam Nanda-nandana en zelfs Nanda Bābā zelf heeft toegegeven, dat de liefde van Yaśodā voor Kṛṣṇa groter was dan die van hemzelf. Soms mopperde Yaśodā op Kṛṣṇa en dan begon Hij te huilen en haalde lange teugen adem. Dan rende Hij naar Nanda Bābā en klom op zijn schoot en dan vroeg Nanda Bābā, “Mijn lieve zoon, waarom huil Je? Wat is er gebeurd? Heeft iemand Jou een klap gegeven?” En dan wees Kṛṣṇa snikkend in de richting van Yaśodā. “Heeft Jouw moeder Jou geslagen? Pas op! Ga niet naar haar toe! Ze slaat Jou!” En wat deed Kṛṣṇa dan? Hij rende met open armen terug naar Zijn moeder en ging op schoot zitten; zo toegene- gen was ze Hem. Ze kon Hem strikken met haar liefde, maar Nanda kon Hem niet binden; Hij rende alleen terug naar Zijn moeder.

Dus in dit lied wordt Rādhikā om dezelfde reden Vṛṣabhānu-nandinī genoemd in plaats van Kīrtidā-nandinī. Omdat Vṛṣabhānu Mahārāja Haar het eerste vond op een grote lotus in de Yamunā, kreeg Ze van hem altijd meer genegenheid. Ze rende altijd eerst naar zijn schoot en in tweede instantie pas

naar Kīrtidā. Śrīdāma was het liefste kind van Kīrtidā, maar Vṛṣabhānu Mahārāja had altijd meer genegenheid voor Rādhikā.

Lalitā is een *parama-preṣṭha-sakhī* en zij geeft zelfs aan Rādhikā instructies. Zonder haar genade is het niet mogelijk om *rādhā-dāsya* te krijgen. Om de positie te krijgen, waarin men Rādhikā kan dienen, moet men Lalitā vereren en als iemand echt verlangt om Vraja als een *dāsī* in het kamp van Rādhikā binnen te gaan, zal Lalitā haar heel genadig zijn. *Guṇa-ramita-viśākhē* – in zijn uitroep naar Rādhikā heeft Rūpa Gosvāmī ook de naam van Viśākhā genoemd, want dezelfde goede eigenschappen, die in Rādhikā aanwezig zijn, worden ook in Viśākhā aangetroffen. Ze dient Rādhikā altijd met grote *prema* en geeft Haar zelfs ook instructies. Zonder eerst Viśākhā te benaderen kan men niet de gunst van Rādhikā Zelf krijgen, dus daarom is haar naam hier ook genoemd.

*karuṇāṁ kuru mayi karuṇā-bharite
sanaka-sanātana-varṇita-carite (4)*

Rādhikā is de belichaming van *karuṇā*, vriendelijkheid, en ieder porie van Haar lichaam – ieder atoom van Haar bestaan inderdaad – straalt *kṛṣṇa-prema* uit. Maar waarom zijn hier de namen van Sanaka en Sanātana genoemd? Ze zijn jonge *brahmacārīs*, die eruit zien als nog maar vijf jaar out en hun hart is zeer zuiver. Ze waren exclusieve toegewijden van Nārāyaṇa, maar nadat ze van Śaṅkara een beschrijving hadden gehoord over de *aṣṭakāliya-līlā* van Rādhikā, verscheen er in hen een hunkering naar de realisatie van dat spel. In de *Padma Purāṇa* beschreef Śaṅkara Haar *aṣṭakāliya-līlā* aan de

Kumāra's en zij vertelden het op hun beurt aan Nārada Rṣi. Ze verschenen lang vóór Rūpa Gosvāmī aan het begin van de schepping in Satya-yuga en staan bekend om hun deskundigheid in het beschrijven van de transcendentale kwaliteiten van Rādhikā. Ze verhaalden Haar *aṣṭakāliya-līlā* – wat is groter dan dat?

Vandaag hebben we een poging gedaan om onze “gretigheid” voor de dienst van Rādhikā te verhogen en wanneer die hunkering compleet wordt, zal onze *darśana* van Vṛndāvana – inclusief de plaatsen, zoals Sevā-kuñja en Girirāja-Govardhana, die we deze maand hebben bezocht – werkelijk compleet worden. We zijn hiervoor eigenlijk in alle opzichten ongekwalificeerd, maar als in ons een klein beetje van deze hunkering is verschenen, spreken we een speciaal gebed tot Lalitā, Viśākhā, alle *gurus* in onze *paramparā* en in het bijzonder tot onze eigen *guru-pādapadma*, waarin we vragen, dat deze hunkering met hun genade compleet mag worden. In deze verwachting gaan we onze *vrata* vandaag niet afsluiten, maar in plaats daarvan gaan we ermee door, “Hoe ga ik de *dāśya* van Rādhikā krijgen? Waar het ook beschikbaar is, of het in de hemel is of in de hel, ik ga er zeker naartoe.” Daarom bidden we vandaag aan Śrī Śrī Rādhā-Vinoda-bihāri en aan al Hun toegewijden, dat ons verlangen, het enige doel van onze *bhajana*, vervuld mag worden.

Glossarium

A

ācārya – geestelijk voorganger; iemand die onderwijst door voorbeeld.

ānanda – spirituele zegen, extase, blijdschap, plezier, of geluk.

anarthas – ongewenste verlangens in het hart, die voortuitgang in het devotionele leven hinderen.

antaryāmī – de inwonende Godheid, of Supeziel, die de activiteiten van alle levende wezens leidt.

aparādha – (*apa* – ‘tegen, wegnemen’; *rādha* – ‘stroom’ of ‘genegenheid’) een overtreding tegen de heilige naam, Vaiṣṇava’s, de geestelijk leermeester, de geschriften, heilige plaatsen, of het Godsbeeld.

aparādhi – iemand die *aparādha*, overtredingen, begaat.

arcana – verering van het Godsbeeld; een van de negen belangrijkste onderdelen van toegewijde dienst.

ārati – eredienst, waarin een Godsbeeld artikelen voor verering worden aangeboden, zoals wierrook, boterlamp, bloemen en waaier vergezeld van een bel en chanten.

āsakti – gehechtheid; dit verwijst vooral naar de gehechtheid aan Bhagavān en Zijn eeuwige metgezellen.

āśrama – (1) de vier levensfasen in het vedische sociale stelsel; namelijk *brahmācari* (celibatair student), *gṛhastha* (huishouding, gezin), *vānaprastha* (pensionering) en *sannyāsī* (verzaking); (2) de woning van iemand, die het spirituele leven praktiseert.

āśraya-vigraha – het reservoir van liefde voor Kṛṣṇa, de toegewijden.

aṣṭakāliya-līlā – het eeuwige spel dat Kṛṣṇa met Zijn metgezellen uitvoert tijdens de acht perioden van een etmaal.

ātmā – de ziel.

avadhūta – een asceet, die dikwijls de regels van de algemeen aanvaarde normen in de samenleving overschrijdt.

avatāra – een incarnatie; iemand die afdaalt.

B

bābājī – een wereldverzaker, die leeft in afzondering.

bāla-līlā – kinderspel en –vermaak.

bhagavad-bhajana – zie **bhajana**.

bhagavad-bhakti – zie **bhakti**.

bhagavan-nāma – de heilige naam van God.

bhagavat-kathā – vertellingen, die de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods beschrijven.

bhajana – activiteit uitgevoerd als liefdevolle verering van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, vooral de negen onderdelen van toewijding met horen en zingen voorop.

bhakti – de uitvoering van activiteiten, die uitsluitend zijn bedoeld voor het plezier van Bhagavān Śrī Kṛṣṇa uitgevoerd met een gunstig gestemde houding verzadigd van liefde zonder verlangen naar vruchtdragend voordeel of bevrijding.

bhakti-rasa – de zoete smaken van devotie.

bhāva – (1) spirituele emoties, liefde of sentimenten; (2) het beginstadium van perfectie in devotie (**bhāva-bhakti**).

brahma – het onpersoonlijke, alomtegenwoordige aspect van Bhagavān, dat geen eigenschappen en kwaliteiten heeft. Ook gekend als Brahman.

brahmācari – een lid van de eerste **āśrama** (levensfase) in het **varṇāśrama** stelsel; een celibetair, ongehuwd student.

brahmaṇa – de intellectuele klasse van de vier kasten (**varṇas**) in het vedische sociale stelsel (**varṇāśrama**).

brahmāṇḍa – een eivormig materieel universum.

C

cādar – een sjaal gedragen door mannen.

capāti – platbrood zonder gist.

caturvedi-brāhmaṇa – een onderlegde priester, die op de hoogte is met de vier Veda's.

cinmaya – spiritueel; transcendent (bovenzintuiglijk).

cit-śakti – het vermogen, dat zich verhoudt tot het cognitieve aspect van Bhagavān. Door middel van dit vermogen kent Hij Zichzelf en het veroorzaakt anderen Hem te kennen. Kennis van de absolute realiteit is alleen mogelijk met behulp van dit vermogen. Ook gekend als *sarvīṭ-śakti*.

D

daṇḍa – een staf megedragen door *sannyāsīs* in de wereldverzakende levensorde van het vedische sociale stelsel.

daṇḍavat-praṇāma – eerbetuiging plat op de grond aangeboden.

darśana – zien, ontmoeten, bezoeken met, schouwen.

dāsī – een vrouwelijke dienaar.

dāsya-rasa – liefde voor God uitgedrukt met het gevoel van een dienaar.

dhāma – een heilige plaats voor pelgrims; de woonplaats van Śrī Bhagavān, waar Hij verschijnt en Zijn transcendentie spel ten uitvoer legt.

dharma – religie in het algemeen; de sociaal religieuze plichten voorgeschreven in de geschriften voor verschillende klassen personen in het *varṇāśrama* stelsel.

dhoti – een stuk stof, dat wordt gedragen op het onderlichaam, waarvan het eind tussen de benen wordt gehaald en aan de achterzijde wordt vastgemaakt.

dīkṣā – het ontvangen van initiatie van een geestelijk leermeester.

dīkṣā-guru – de initiatiegevend geestelijk leermeester.

G

grhasṭha – gezinsleven, de tweede levensfase in het vedische sociale stelsel.

gopas – de koeherdersjongens, die Kṛṣṇa dienen met het gevoel een intieme virend te zijn. Dit kan ook verwijzen naar de oudere *gopas*, die Kṛṣṇa dienen met een gevoel van ouderlijke genegenheid.

gopī-bhāva – het gevoel van toewijding aan Śrī Kṛṣṇa, waarover de koeherdsvrouwen van Vraja beschikken.

gopīs – de jonge koeherdersmeisjes van Vraja aangevoerd door Śrīmatī Rādhikā, die Kṛṣṇa dient met een gevoel van amoureuze liefde. Dit kan ook verwijzen naar de oudere *gopīs* met moeder Yaśodā aan het hoofd, die Kṛṣṇa dient met een gevoel van ouderlijke genegenheid.

gośālā – koestal; onderkomen voor koeien.

gosvāmī – iemand die zijn zintuigen meester is, een titel voor degenen in de wereldverzakende levensorde. Dit herleidt dikwijls naar de verzakende volgelingen van Caitanya Mahāprabhu, die de levensstijl van bedelmonnik hadden aangenomen. Nakomelingen van de verwanten van dergelijke Gosvāmī's of hun ingehuurde dienaren nemen dikwijls deze titel onrechtmatig aan louter op basis van geboorte. De leidende tempelpresidenten in India worden zodoende op populaire wijze Gosvāmī's genoemd.

guñjā-mālā – een halssierraad van *guñjā*, kleine, lichtrode zaden met een zwart vlekje bovenaan. *Guñjā*-bessen zijn naar zeggen representatief voor Śrīmatī Rādhikā.

guru-paramparā – de disciplinaire opvolging, waardoor spirituele kennis wordt doorgegeven door bonafide geestelijk leermeesters.

guru-pūjā – eredienst voor de geestelijk leermeester.

guru-sevā – dienstverlening aan de geestelijk leermeester.

guru-tattva – de filosofische principes met betrekking tot de geestelijk leermeester.

H

hari-kathā – vertellingen over de heilige naam, gedaante, kwaliteiten en het spel van Śrī Bhagavān.

harināma – de heilige naam van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods onder speciale verwijzing naar de *mahā-mantra*.

I

jagad-guru – een geestelijk leermeester, die zodanig is gekwalificeerd, dat hij kan optreden als *guru* voor iedereen ter wereld.

jīva – het eeuwige individueel levende wezen, dat in zijn geconditioneerde staat van het materiële bestaan een materieel lichaam in de ontelbaar vele levenssoorten aanneemt.

jñāna – (1) kennis in het algemeen; (2) kennis leidend tot onpersoonlijke bevrijding.

K

kājala – lampenroet als cosmetica aangezet op de ogen.

kāma-gāyatrī – een vertrouwelijke *mantra* op het moment van de tweede initiatie ontvangen van de geestelijk leermeester.

kaniṣṭha-adhikāri – de neofiete beoefenaar van het devotionele leven.

karatālas – handcymbalen gebruikt bij de gezamenlijke verheerlijking van Śrī Bhagavān.

karma – (1) iedere activiteit uitgevoerd in de loop van het materiële bestaan; (2) baatzuchtige activiteiten; vrome activiteiten leidend tot materieel voordeel in deze wereld of in de hemelse planeten na de dood; (3) noodlot; voorgaande acties, die tot onvermijdelijke reacties leiden.

kathā – vertellingen over de activiteiten van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods en Zijn toegewijden.

kaupīnas – de lendedoek van de ascet.

kīrtana – gezamenlijk zingen van Gods heilige namen, dat soms wordt begeleid door muziekinstrumenten. Het kan ook wijzen op het individueel en hardop chanten van de heilige naam of op orale beschrijvingen van Gods namen, gedaante, kwaliteiten, metgezellen en spel en vermaak. *Kīrtana* is een van de negen meest belangrijke onderdelen van toewijding.

kṛpā – genade.

kṛṣṇa-tattva – de filosofie van de natuur van Śrī Kṛṣṇa.

kṣatriya – de tweede van de vier *varṇas* (kasten) in het *varṇāśrama* stelsel; een bestuurder of strijder.

kṣetra-sannyāsa – de gelofte om op een enkele heilige plek te blijven gedurende de rest van het leven.

kuṇḍa – een meer of een vijver.

kuñja – een loofhut; een natuurlijke schaduwplaats, waarvan de zijden en het dak bestaan uit bomen en klimplanten.

kurtā – een hemd zonder boord of kraag.

L

laḍḍu – Indiaas snoepgoed gemaakt van kikkererwtenmeel.

laṅgōṭī – de lendedoek van een ascet.

lākha – honderdduizend.

līlā – het goddelijke, verbazingwekkende tijdverdrijf van Śrī Bhagavān en Zijn eeuwige metgezellen, dat alle heil schenkt aan het levend wezen, dat geen relatie heeft met deze wereld en dat zich buiten het bereik van de materiële zintuigen en het verstand bevindt.

lobhamayī-bhakti – toegewijde dienst verzadigd van intens verlangen of “gretigheid”.

M

mādhurya-rasa – de zoete smaak van amoureuze liefde.

- madhyama-adhikārī** – de middenklasse beoefenaar van het devotionele leven.
- mahā-bhagavata** – de allerbeste toegewijde van Śrī Bhagavān.
- mahābhāva** – het hoogste stadium van goddelijke liefde.
- mahājana** – een grote spirituele persoonlijkheid.
- mahātmā** – een grote ziel; een zelfgerealiseerde persoonlijkheid.
- mandira** – tempel.
- maṅgala-ārati** – eredienst voor Śrī Bhagavān uitgevoerd ongeveer een uur vóór zonsopgang.
- mañjarī** – (1) een jonge dienaar van Śrīmatī Rādhikā; (2) een bloesem.
- mañjarī-bhāva** – het gevoel van toewijding, waarover de jonge dienaren van Vraja beschikken.
- mantra** – een spirituele geluidsvibratie, die de geest verlost van zijn materiële conditionering en illusie, wanneer deze keer op keer wordt herhaald; een vedische hymne, gebed of lied.
- maṭha** – een klooster of tempel.
- māyā** – het begoochelende vermogen van Śrī Bhagavān, dat de levende wezens beïnvloedt om het valse egoïsme te aanvaarden de onafhankelijke genietters van deze materiële wereld te zijn.
- māyāvāda** – de doctrine van impersonalisme, ook bekend als *advaitavāda*.
- māyāvādī** – iemand die de doctrine van het impersonalisme uitdraagt.
- mrdaṅga** – een kleitrom gebruikt bij de gezamenlijke verheerlijking van Śrī Bhagavān.

N

- naiṣṭhika-brahmācari** – een levenslang celibetair.
- nāma-haṭṭa** – een predikstelsel, waarbij toegewijden in hun eigen huis openbare predikprogramma's geven.
- nāma-saṅkīrtana** – de praktijk van het chanten van de heilige naam van Kṛṣṇa, vooral gezamenlijk chanten.
- niṣṭhā** – sterk vertrouwen; gevestigde devotionele praktijk, die geen enkel moment wankelt.

niyama-sevā – het aanhangen van een bepaalde groep devotionele regels en regulerende principes, die doorgaans verwijzen naar geloften gevolgd tijdens de heilige maand Kārttika.

P

paisā – een Indiaas muntje.

paṇḍita – een geleerde.

pañcamī – de vijfde dag van de wassende maan.

parakīya-bhajana – verering uitgevoerd in navolging van de devotionele gevoelens van de koehedersvrouwen van Vraja, die met Śrī Kṛṣṇa een buitenechtelijke relatie onderhouden.

parakīya-bhāva – overspelige liefde; een amoureuze relatie buiten het huwelijk.

parama-guru – de geestelijk leermeester van de initiatiegevend geestelijk leermeester.

paramahansa – een “zwaanachtige” toptoegewijde van Śrī Bhagavān.

parikramā – wandeling rond heilige plaatsen.

praṇāma – eerbetuiging.

prasāda – letterlijk ‘genade’, verwijst in het bijzonder naar de voedselrestanten geofferd aan het Godsbeeld.

prema – goddelijke liefde.

prema-bhakti – een devotioneel stadium gekenmerkt door het verschijnen van goddelijke liefde (*prema*); het geperfectioneerde stadium van toewijding.

priyā – beste vriend.

pūjā – eredienst.

pūjārī – een priester, die formeel *pūjā*, eredienst, opdraagt aan het Godsbeeld van Śrī Bhagavān.

pulakita, romāñca, anubhāva – symptomen, zoals kippenvel, ervaren in een gevorderd stadium van devotionele extase.

pūrṇimā – vollemaansdag.

puspāñjali – een bloemoffer met beide handen aangeboden aan Śrī Bhagavān of zijn verheven toegewijden.

R

rādhā-bhāva – het diepe gevoel van toewijding van Śrīmatī Rādhikā aan Kṛṣṇa.

rādhā-dāsyā – dienstverlening aan Śrīmatī Rādhikā.

rāgānuga-bhakti – een verheven stadium van toewijding gemotiveerd door spontane aantrekkingskracht of liefde.

rāgātmikā – iemand in wiens hart van nature en eeuwigdurend een diep spontaan verlangen bestaat om Śrī Kṛṣṇa lief te hebben en te dienen. Dit heeft specifiek betrekking op de eeuwige inwoners van Vraja.

rasa – de spirituele transformatie van het hart, die plaatsvindt, wanneer de geperfectioneerde staat van liefde voor Kṛṣṇa, of *rati*, wordt geconverteerd in “vloeiende” emoties in combinatie met diverse soorten bovenzinnelijke extasen.

rasagullā – een bal zachte melkkaas gedrenkt in siroop.

rāsa-līlā – de dans van Śrī Kṛṣṇa met de *vraja-gopīs*, een zuivere uitwisseling van spirituele liefde tussen Kṛṣṇa en de *gopīs*, Zijn meest vertrouwelijke dienaressen.

rasika – iemand die de zoete smaken van devotie (*rasa*) in zijn hart proeft.

rati – (1) gehechtheid, dol zijn op; (2) een stadium in de ontwikkeling van toewijding, die synoniem is met *bhāva*.

roṭi – Indiaas ongedesemd brood gebakken in een oven.

ruci – smaak; het vijfde stadium in de ontwikkeling van de klimplant van toewijding.

rūpānuga-bhakti – toewijding die het specifieke toegewijde sentiment volgt, dat werd gekoesterd in het hart van Śrīla Rūpa Gosvāmī.

S

sabji – gekookte groenten.

sac-cit-ānanda – datgene dat eeuwig is, samengesteld uit spiritueel bewustzijn en vol transcendente zegen.

sad-guru – een geperfectioneerd geestelijk leermeester.

sādhaka – iemand die een spirituele discipline volgt met het doel om zuivere toewijding voor Śrī Kṛṣṇa te bereiken.

sādhana – het praktiserende stadium van toewijding, waarin de verscheidene spirituele disciplines uitgevoerd ter bevrediging van Śrī Kṛṣṇa worden ondernomen door middel van de zintuigen met het doel om de manifestatie van *bhāva*, spirituele liefde voor God, te bewerkstelligen.

sādhu – een heilig persoon.

sādhu-saṅga – de associatie van heilige persoonlijkheden.

sādhya – het doel van de spirituele praktijk.

sahajiyā – iemand die denkt, dat de stadia van vergevorderde toewijding gemakkelijk kunnen worden bereikt en zodoende soms de externe symptomen van spirituele extase gerelateerd aan die stadia imiteert.

sakhā – een mannelijke vriend, kameraad of assistent.

sakhī – een vriendin, metgezellin of assistente.

sakhya-rasa – liefde voor of gehechtheid aan Śrī Kṛṣṇa uitgedrukt met het gevoel een vriend van Hem te zijn.

śakti – vermogen.

sālokya, sāmīpya, sārūpya en sārṣṭi – de vier vormen van bevrijding zijn achtereenvolgens wonen op dezelfde planeet als Bhagavān, Zijn persoonlijke metgezel worden, dezelfde spirituele gedaante als Hij krijgen en dezelfde rijkdom als Hij krijgen.

samādhi – meditatie of diepe trance.

sambandha-jñāna – kennis met betrekking tot de wederzijdse relatie tussen God, de levende wezens en de materiële energie.

sampradāya – een school van religieus gedachtegoed.

samskāra – indrukken in de geest van daden uitgevoerd in een voorgaand bestaan.

saṁvit- en **hlādīni-śaktis** – respectievelijk Bhagavāns kennis- en pleziergevend vermogens.

sanātana-dharma – eeuwige religie, i.e. toewijding aan Śrī Kṛṣṇa.

sandhinī – het vermogen, waarmee God Zijn eigen existentie en dat van anderen instandhoudt.

sannyāsa – verzakend, ascetisch leven, de vierde levensfase in het vedische sociale stelsel.

śāstra – geschrift, in het bijzonder de vedische geschriften.

- sattva, rajas** en **tamasa** – de drie geaardheden van de materiële natuur, respectievelijk goedheid, hartstocht en onwetendheid.
- sevā** – dienstverlening, assistentie bij, eerbied, toewijding aan.
- siddhānta** – filosofische doctrine, leer of principe; beproefde conclusie; gevestigd doel; overeengekomen waarheid.
- śikṣā-guru** – instructiegevend geestelijk leermeester.
- śimhāsana** – troon.
- śloka** – een Sanskriet vers.
- śraddhā** – vertrouwen. Dit heeft betrekking op vertrouwen in de uitspraken van de geschriften, dat is ontwaakt na het verzamelen van vrome verdiensten door het uitvoeren van toegewijde activiteiten over vele levens.
- śrāddha** – een ceremonie ter ere van en voor het zieleheil van overleden familieleden, waarin de voorvaders *piṇḍa*, een offer van rijst en bloem, krijgen aangeboden, dat hen van een lichaam voorziet, dat geschikt is om *pitṛ-loka*, de planeet van de voorvaders, te bereiken.
- śravaṇam, kīrtanam** en **smaraṇam** – de devotionele onderdelen van respectievelijk horen, zingen en herinneren.
- śrī vighraha** – het Godsbeeld van Śrī Bhagavān.
- śuddha-bhakti** – zuivere toewijding; dit is toewijding, die niet is vermengd met baatzuchtige activiteiten of monistische kennis en verstoken is van alle verlangens behalve het verlangen om Śrī Kṛṣṇa een plezier te doen.
- śuddha-guru** – een zuivere, authentiek geestelijk leermeester.
- sūdra** – de werkende klasse, de laatste van de vier beroepsklassen in het vedische sociale stelsel.
- sukṛti** – devotionele of vrome verdienste.
- sūrya-pūjā** – verering van de zongod, Sūrya.
- sva-dharma** – de intrinsieke plicht in het leven.
- svakīyā-bhāva** – het gevoel van toewijding, waarin de toegewijde Śrī Bhagavān beschouwt als haar wettelijk gehuwde echtgenoot.
- svarūpa-siddhi** – het gevorderde stadium van het devotionele leven, waarin de *svarūpa* van een toegewijde, zijn innerlijke spirituele gedaante en identiteit, manifest wordt.

T

tapasya – soberheden.

tattva – waarheid, realiteit, filosofisch principe; de essentie of substantie van iets.

tilaka – kleiteken gedragen op het voorhoofd en andere lichaamsdelen door Vaiṣṇava's als teken van hun toewijding aan Śrī Kṛṣṇa of Viṣṇu en als wijding van het lichaam als de tempel van God.

trayodaśī – de dertiende dag van de afnemende en wassende maan.

tulasī – een heilige plant, waarvan de blaadjes en bloesems door Vaiṣṇava's worden gebruikt in de verering van Śrī Kṛṣṇa en waarvan het hout wordt gebruikt voor het maken van bidkralen en halskralen.

tulasī-mālā – bidkralen gemaakt van het hout van de heilige *tulasī*-plant.

U

uttama-adhikāri, *uttama-bhāgavata* – de toptoegewijde, die perfectie heeft bereikt in zijn toewijding aan Śrī Kṛṣṇa.

uttama-bhakti – de allerbeste toewijding. Dit wordt als volgt omschreven in *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.1.11), “Het cultiveren van activiteiten, die uitsluitend zijn bedoeld voor het plezier van Śrī Kṛṣṇa, met andere woorden, de ononderbroken stroom van dienst aan Śrī Kṛṣṇa uitgevoerd door alle pogingen van lichaam, geest en spraak en door middel van de uitdrukking van verscheidene spirituele sentimenten (*bhāvas*), die niet zijn bedekt door kennis gericht op onpersoonlijke bevrijding (*jñāna*) en vruchtdragende activiteit (*karma*) en die zijn verstoken van alle verlangens behalve de aspiratie om Śrī Kṛṣṇa gelukkig te maken, wordt *uttama-bhakti*, zuivere toegewijde dienst, genoemd.”

V

vaidhī-bhakti – toewijding aangespoord door de geboden en verboden van de geschriften.

vaiṣṇava-dharma – de Vaiṣṇava religie, die als doel heeft het bereiken van liefde voor Kṛṣṇa.

vaiśya – de derde van de vier *varṇas* (kasten) in het *varṇāśrama* stelsel; landbouwers en zakenlieden.

varṇāśrama – het vedische sociale stelsel, dat de samenleving in vier beroepsgroepen (*varṇas*) en vier levensfasen (*āśramas*) organiseert.

vātsalya-rasa – gevoelens van ouderlijke liefde voor Śrī Bhagavān.

vipralambha-bhāva – het liefdesgevoel, dat wordt ervaren in afzondering van de geliefde.

vipralambha-rasa – het zoete gevoel dat wordt geproefd in afzondering van de geliefde.

vraja-prema – de liefde van de inwoners van Vṛndāvana, vooral de liefde van de *gopīs* voor Śrī Kṛṣṇa.

vrata – gelofte.

Y

yajña – een vedisch vuuroffer.

yuga-dharma – de religieuze praktijk voorgeschreven voor een bepaald tijdperk. Bijvoorbeeld, in het moderne tijdperk van Kali is de *yuga-dharma* het chanten van Gods heilige namen.

Centra & Contacten Wereldwijd

INDIA

Mathura - Sri Kesavaji Gaudiya Matha Jawahar Hata, U.P. 281001 (Opp. Dist. Hospital) Tel: 0565 250-2334, Email: mathuramatha@purebhakti.com

New Delhi - Sri Ramana-vihari Gaudiya Matha, Block B-3, Janakpuri, New Delhi 110058 (Near musical fountain park) Tel: 011 25533568, 9810192540

Vrindavana - Sri Rupa-Sanatana Gaudiya Matha, Dan Gali, U.P. Tel: 0565 244-3270

Vrindavana - Gopinath Bhavan, Ranapat Ghat, Seva Kunja, Vrindavan 281121, U.P. Tel: 0565 244-3359, Email: vasanti-dasi@gmail.com

UNITED KINGDOM

Birmingham - International Distributor Jiva Pavana dasa Tel: (44) 153648-1769, Email: jivapavana@aol.com

London - Ganga-mata Gaudiya Matha, Kamala dasi Email: gangamatajis@yahoo.co.uk

USA

Houston - Preaching Center, Abhirama dasa Tel: (1) 713-984 8334, Email: byshouston@gmail.com

Gaudiya Vedanta Publications Offices - Vishwambhara dāsa Tel: (800) 681-3040 ext. 108, Email: or_ers@bhaktiprojects.org

WORLD WIDE

Website: www.purebhakti.com/centers

Websites

Gauḍīya Vedānta Publications (GVP)

De GVP publiceert, conserveert en distribueert de boeken van Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvami Mahārāja. Voor meer informatie over de inhoud van deze boeken kunt u de volgende websites bezoeken:

www.purebhakti.com – voor nieuws, updates en gratis downloaden van boeken, lezingen en *bhajans*.

www.purebhakti.tv – voor het kijken en luisteren naar lezingen online en voor links naar updates van live web-casts.

www.harikatha.com – voor het per email ontvangen van de lezingen en video's van Śrī Śrīmad BV Nārāyaṇa Mahārāja op zijn wereldreis.

Indien u meer wilt weten over boeken, lezingen, audio-opnamen, video's, lessen en de International Pure Bhakti Yoga Society (IP-BYS) van Śrī Śrīmad BV Nārāyaṇa Mahārāja kunt u contact opnemen met **connectwithussoon@gmail.com**

Voor het vinden van een centrum in uw buurt:

www.purebhakti.com/contact-us

Engelse publicaties door

TRIDAᅇDISVĀMĪ ŚRĪ ŚRĪMAD
BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAᅇA MAHĀRĀJA

Arcana-dīpikā	Śrī Navadvīpa-dhāma-
Śrī Bhajana-rahasya	māhātmya
Śrī Bhakti-rasāmᅇta-sindhu-	Śrī Navadvīpa-dhāma Parikra-
bindu	mā
Bhakti-rasāyana	Śrī Prema-samᅇᅇa
Bhakti-tattva-viveka	Śrī Rādhā-kᅇᅇᅇa-gaᅇoddeᅇa-
Śrī Brahma-saᅇhitā	dīpikā
Essence of the Bhagavad-gītā	Śrī Saᅇkalpa-kalpadrumaᅇ
Five Essential Essays	Śrī Śikᅇᅇāᅇᅇa
Going Beyond Vaiᅇuᅇᅇa	Śrī Upadeᅇāmᅇᅇa
Harmony	Śrī Vraja-maᅇᅇala Parikramā
Jaīva-dharma	Śrī Rāya Rāmānanda Saᅇvāda
Letters From America	Śrīla Bhakti Prajᅇāna Keᅇava
Śrī Manaᅇ-śikᅇᅇā	Gosvāmī –
My Śikᅇᅇā-guru and Priya-	His Life and Teachings
bandhu	The Distinctive Contribution of
Pinnacle of Devotion	Śrīla Rūpa Gosvāmī
Śrī Prabandhāvalī	The Essence of All Advice
Secret Truths of the Bhāga-	The Gift of Śrī Caitanya Ma-
vatam	hāprabhu
Secrets of the Undiscovered	The Journey of the Soul
Self	The Nectar of Govinda-līlā
Śīva-tattva	The Origin of Ratha-yātrā
Śrī Bᅇhad-bhāgavatāmᅇᅇa	The Way of Love
Śrī Dāmodarāᅇᅇakam	Utkalikā-vallari
Śrī Gauᅇᅇiya Gīti-guccha	Vaiᅇᅇava-siddhānta-mālā
Śrī Gīta-govinda	Veᅇu-gīta
Śrī Gopī-gīta	Walking with a Saint
Śrī Harināma Mahā-mantra	Rays of the Harmonist
Śrīmad Bhagavad-gītā	

Nederlandse publicaties

van **Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja**
vertaald en uitgegeven door Pro Deo Uitgever Jaya Radhe
<https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>

<i>Bhagavad-gītā</i> <i>Bhāgavata-rahāsya</i> <i>Bhajana-rahasya</i> <i>Bhakti-tattva-viveka</i> <i>Boterdief</i> <i>Camatkāra-candrikā</i> <i>Essentie van Bhagavad-gītā</i> <i>Geheimen van Bhajana</i> <i>Geheimen van het onontdekte Zelf</i> <i>Geluk in het paradijs der dwazen</i> <i>Gift van Śrī Caitanya Mahāprabhu</i> <i>Gīta-govinda</i> <i>Gopi-gīta</i> <i>Hari-kathāmṛta</i> <i>Jagannātha Ratha-yātrā</i> <i>Jaiva-dharma</i> <i>Mādhurya-kādambinī</i> <i>Maharṣi Durvāsā</i> <i>Manah-śikṣā</i> <i>Nitya-dharma</i>	<i>Prabandha Pañcakam</i> <i>Prabandhavalī</i> <i>Prema-pradīpa</i> <i>Prema-sampuṭa</i> <i>Reis van de ziel</i> <i>Rāga-vartma-candrikā</i> <i>Rāmānanda Rāya Saṁvāda</i> <i>Śikṣāṣṭaka</i> <i>Śiva-tattva</i> <i>Śrī Rādhā</i> <i>Śrī Rūpa Gosvāmī's bijdrage</i> <i>Summum van toewijding</i> <i>Ujjvala-nilāmaṇi-kiraṇa</i> <i>Upadeśamṛta</i> <i>Utkalikā-vallarī</i> <i>Veṇu Gīta</i> <i>Verborgen pad van devotie</i> <i>Voorbij Nirvāṇa</i> <i>Ware sentimenten van de ziel</i> <i>Wijze van Liefhebben</i>

